

Χαροκόπειο πανεπιστήμιο

Τμήμα Γεωγραφίας

Πτυχιακή εργασία με θέμα:

«Τόποι και συμβολισμοί: Από την έμφυλη ετερότητα, στην καμένη γη»

της Δήμητρας Παναγοπούλου

Επιτροπή καθηγητών:

Επιβλέπων καθηγητής: Κρητικός Γεώργιος

Παπαδόπουλος Απόστολος

Χατζημιχάλης Κωστής

Αθήνα, Σεπτέμβριος 2012

Περιεχόμενα

Περιεχόμενα.....	2
Ευχαριστίες	5
Περίληψη	6
Abstract	7
Εισαγωγή	8
2. Γενικά γεωγραφικά χαρακτηριστικά δήμου Ζαχάρως.....	13
2.1. Γεωγραφική θέση	13
2.2. Γεωμορφολογικά στοιχεία	14
2.3. Κλιματολογικά στοιχεία.....	15
2.4. Δημογραφικά χαρακτηριστικά	16
2.5. Οικιστική Ανάπτυξη.....	16
2.6. Κοινωνικά χαρακτηριστικά.....	17
2.7. Οικονομικά χαρακτηριστικά	18
2.7.1. Τουρισμός και αρχαιολογικοί χώροι.....	21
3. Έμφυλη ετερότητα.....	23
3.1. Τι είναι έμφυλη ετερότητα	23
3.1.1. Πως ορίζεται το βιολογικό και το κοινωνικό φύλο	23
3.1.2. Η δυναμική των πολιτισμικών ταυτοτήτων	24
3.2. Έμφυλες γεωγραφίες (gendered geographies)	25
3.2.1. Πως οι έμφυλες γεωγραφίες αποτυπώνονται στο χώρο.....	25
3.2.2. Τα εκτός τόπου φύλα	27
3.3. Πολιτισμικές κατασκευές στην ελληνική επαρχία.....	27
3.3.1. Από τη θρησκεία στην ελληνική οικογένεια	29
3.4. Από τις έμφυλες επιθυμίες στις έμφυλες μεταναστεύσεις	29
3.5. Η μετατροπή του τόπου σε κάτι άλλο θα σήμαινε ριζοσπαστική αλλαγή;	33

3.6. Η αίσθηση για τον τόπο	34
3.7. Ανάπτυξη της έμφυλης ετερότητας στην επαρχιακή πόλη της Ζαχάρως	34
3.7.1. Πολιτισμικές διαφορές και ομοιότητες.....	36
3.7.2. Το κοινό πολιτισμικό στοιχείο των δύο φύλων	37
3.7.3 Συμβολισμοί: Η Κατασκευή των μύθων	37
3.8. Η δύναμη του τόπου.....	38
3.9. Από την έμφυλη ετερότητα στην καμμένη γη ή αλλιώς από την κοινωνική στην φυσική τρωτότητα και πάλι πίσω.....	38
3.9.1. Μια νέου τύπου έμφυλη μετανάστευση	39
3.9.2. Μετατροπές στην ελληνική ύπαιθρο	41
3.9.3 Από τη γυναικεία φαντασίωση στη φαντασίωση της εξουσίας.....	42
3.9.4. Η Ζαχάρω ως ένα δημόσιο πρόσωπο.....	43
3.9.5.Οι γυναίκες από τη Ρωσία.....	44
3.9.6. Ακολουθώντας το παράδειγμα της Ζαχάρως.....	45
3.9.7. Οι νύφες	47
3.9.8. Αντριοποίηση του τόπου και θηλυκοποίηση της μετανάστευσης.....	48
4. Καμένη γη.....	51
4.1. Καμένες εκτάσεις	51
4.1.1 Οι υπεύθυνοι φορείς στην Ελλάδα	51
4.1.2. Προστατευόμενες περιοχές.....	52
4.1.3. Η φάση της αντιμετώπισης του φυσικού φαινομένου	52
4.2. Το μεγάλο πλήγμα του αγροτικού τομέα	54
4.2.1. Άμεσες και δευτερογενείς επιπτώσεις	56
4.3. Ασύμμετρη ανάπτυξη.....	56
4.4. Αποκατάσταση του κατεστραμμένου τόπου.....	57
4.5. Οι διαφορετικοί συμβολισμοί της βοήθειας.....	58
4.6. Ιδεολογικές αντιλήψεις σχετικά με τη φύση	58

4.6.1. Φεμινιστικές προσεγγίσεις της φύσης	59
4.7. Οι επιπτώσεις του καπιταλιστικού συστήματος στο σώμα της φύσης	60
4.8 Ο άνθρωπος σε αλληλεπίδραση με τον τόπο του.....	60
4.8.1. Σχηματισμός περιβαλλοντικής συνείδησης	61
4.8.2. Παρόλη την καταστροφή οι κάτοικοι επιμένουν	63
4.8.3. Το τοπίο ως δείκτης του τοπικού πολιτισμού	63
4.8.4. Το φυσικό τοπίο λαμβάνει διαφορετικούς συμβολισμούς ανά πολιτισμό	65
4.8.5. Ο πολιτισμός της ιδιοκτησίας	66
4.9. Ασυνέχεια στην κανονικότητα ή η ασυνέχεια ως η κανονικότητα;.....	66
4.9.1. Από τη φυσική στην κοινωνική τρωτότητα και πάλι πίσω.....	68
4.9.2. Από την καμμένη γη στην «καμμένη γη».....	70
4.9.3. Η κρίση ως συνέπεια μιας καταστροφής	71
4.10. Περίπου 4,5 χρόνια μετά το 2007	72
4.11. Τι συμβολίζει η δίκη για την κοινωνία της Ζαχάρως.....	73
Συμπεράσματα	75
Βιβλιογραφία	81
Ελληνική βιβλιογραφία	81
Ξενόγλωσση βιβλιογραφία.....	82
Διαδικτυακοί τόποι.....	82
Παράρτημα.....	85

Ευχαριστίες

- Ευχαριστώ πάρα πολύ τον καθηγητή μου Γεώργιο Κρητικό για την υπομονή του και για την πίστη του σε μένα κατά τη διάρκεια της συνεργασίας μας.
- Ευχαριστώ όλους τους καθηγητές για τις πολύτιμες γνώσεις που ο καθένας είχε να δώσει.
- Ευχαριστώ όλους τους καθηγητές και τους συμφοιτητές για τη βοήθεια που μου έδωσαν κατά τη διάρκεια της φοίτησης στο Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο.
- Ευχαριστώ όποιον πίστεψε σε μένα με το δικό του τρόπο έστω και για λίγο κατά τη διάρκεια της γνωριμίας μας.
- Ευχαριστώ όλους τους κατοίκους από το Νεοχώρι Ζαχάρος που απάντησαν στα ερωτηματολόγια.
- Τέλος ευχαριστώ τον αντιδήμαρχο της Ζαχάρος για την πολύτιμη βοήθειά του.

Περίληψη

Η εργασία προσπαθεί να αναγνώσει όσο γίνεται καλύτερα κάποιες από τις πτυχές της επαρχιακής πόλης της Ζαχάρως, βασιζόμενη στην επιτόπια έρευνα που πραγματοποιήθηκε και έχοντας ως ισχυρό οπλοστάσιο το θεωρητικό υπόβαθρο που έχει αναπτυχθεί τα τελευταία χρόνια και είναι σχετικό με την επιστήμη της γεωγραφίας.

Η επαρχιακή πόλη της Ζαχάρως βρίσκεται νοτιοδυτικά στην Πελοπόννησο και έχει γίνει ιδιαίτερα γνωστή μέσα από δυο γεγονότα. Αυτό της «εισαγωγής» των γυναικών από τη μακρινή Ρωσία και αυτό των καταστροφικών πυρκαγιών το καλοκαίρι του 2007. Τα ντοκιμαντέρ Sugartown που περιγράφουν αυτά τα δυο γεγονότα, έχουν κάνει ακόμη πιο γνωστή την πόλη της Ζαχάρως διότι έχουν ταξιδέψει σε πολλά κινηματογραφικά φέστιβαλς σε πολλές χώρες. Το πρώτο γεγονός αφορά στο ζήτημα της έμφυλης ετερότητας ενώ το δεύτερο πρόκειται για μια πρωτοφανούς έκτασης φυσική καταστροφή που αποκαλύπτει κοινωνικές τρωτότητες.

Η εργασία βασιζόμενη σε δύο εργαλεία ανάλυσης, τους *τόπους* και τους *συμβολισμούς*, επιχειρεί να αναγνώσει τα νοήματα που λαμβάνει ο τόπος. Ο τόπος έχει δύναμη πάνω στους ανθρώπους και οι άνθρωποι έχουν δύναμη πάνω στον τόπο. Οπότε ο τόπος μέσα από έμφυλες συγκρούσεις και την καταστροφή του φυσικού τοπίου αντανακλά κάποιους συμβολισμούς.

Τέλος, η επιτόπια έρευνα με συνεντεύξεις και ερωτηματολόγια, γειώνει τη θεωρία στην πραγματική ζωή. Οι απαντήσεις σημαντικών ανθρώπων του τόπου και των κατοίκων του τόπου της Ζαχάρως, αναδεικνύουν βιώματα και αξιακά συστήματα μέσα από το κοινωνικό και φυσικό περιβάλλον τους. Έτσι προκύπτουν όλο και περισσότερα στοιχεία, που συμπληρώνουν ένα ακόμη κομμάτι του πάζλ της έμφυλης γεωγραφίας και της οικο-γεωγραφίας.

Abstract

Being based on the fieldwork and keeping the arsenal of a dynamic theoretic background which has been developed the last years and is related to the science of geography, the paper tries to read as good as possible some of the sides of the rural society of Zacharo.

The geographical site of Zacharo is south and west of the island of Peloponisos. There has been two events that made Zacharo famous. The first is the “introduction” of Russian women and the other is the destructive fires during the summer of 2007. These events that are being held in the documentaries called Sugartown, have made Zacharo even more famous through the promotion of the documentaries around many cinema festivals in many countries. The first subject concerns the gender alterity and the second noticed an unprecedented huge physical disaster which reveals social vulnerabilities.

As the paper is based on two analysis tools, the *places* and the symbolisms, tries to read the meanings that the place takes. Also, the place has power on the people and the people have power on the place. So, through the gendered relationships and the disaster of the landscape, place reflects some of its symbolisms.

At the end, the fieldwork with interviews and questionnaires grounds the theory into the real life. The answers by important people and these of the inhabitants of the place of Zacharo highlight experiences and value systems through their social and natural environment. As a result, more and more information have come out and they complement another piece to the puzzle of gendered geography and eco-geography.

‘Το χωριό ήταν το πρώτο αποτέλεσμα της έδρασης των περιπλανώμενων κυνηγών αλλά και της καλλιέργειας που πρωτοεμφανιζόταν σαν ανθρώπινη πρακτική. Το δεύτερο ήταν η διαφοροποίηση ανάμεσα στον κυνηγό και τον αγρότη, το δυνατό και τον αδύνατο. Ο συμβιβασμός της αντίθεσης γέννησε την πόλη. Ο δυνατός πήρε την αρχηγία. Ο αδύνατος παραδόθηκε στην προστασία του. Η κοινωνία των χωριών ισότητας και συντροφικότητας, με όλους τους υποταγμένους στις προσταγές της παράδοσης, με φύλακες το συμβούλιο των γερόντων που επέβλεπε αλλά δε νομοθετούσε, έφθανε στο τέλος της. Η μητριαρχία είχε νικηθεί.’ (Text, Έκδοση της Λέσχης Κατασκόπων του 21^{ου} αιώνα- Ιούνιος 2002, ‘Πολεοδομία και Δημόσια Τάξη, Αθήνα, Οχυρωμένη Πόλη’)

“Για ένα χωριό που θα ήθελε πολύ να είναι πόλη, τη Ζαχάρω”. (Δ.Π.)

Εισαγωγή

Το θέμα που επιλέχθηκε, καθίσταται σημαντικό και χρήσιμο για την εξέλιξη της επιστήμης της γεωγραφίας τόσο για την πρόσθεση ενός ακόμη κομματιού στο πάζλ στην έμφυλη γεωγραφία όσο και για την κατανόηση της γεωγραφίας που σχηματίζεται από τη σχέση κοινωνίας και φυσικού περιβάλλοντος, σε καταστάσεις όπως εκείνη των μεγάλων καταστροφικών πυρκαγιών. Η ελληνική επαρχία η οποία μελετάται στην παρούσα εργασία, αυτή της επαρχιακής πόλης της Ζαχάρως, που βρίσκεται στο νομό Ηλείας της Πελοποννήσου, έχει να μας δώσει πληροφορίες σχετικά με τις έμφυλες σχέσεις και τις σχέσεις φύσης και κοινωνίας.

Αρχικά πραγματοποιήθηκαν δύο συνεντεύξεις από δύο συγκεκριμένους ανθρώπους, τον Κίωνα Τσακίρη, το δημιουργό των δύο ντοκιμαντέρ με τον χαρακτηριστικό τίτλο Sugar town: «Sugar town - Οι γαμπροί», «Sugar town - Η Επόμενη Μέρα» και από τον έγκυρο και μαχητικό δημοσιογράφο κύριο Μάκη Νοδόρο. Η γνώμη τους έχει χαρακτηριστική βαρύτητα διότι έχουν εμπλακεί ο καθένας από την οπτική της ιδιότητάς τους με τα κοινά του τόπου. Ο πρώτος από την ιδιότητα του κινηματογραφιστή ο οποίος γνώρισε πολύ καλά την καθημερινή ζωή των κατοίκων στην ευρύτερη περιοχή του δήμου Ζαχάρως και ο δεύτερος με το δικό του τρόπο κάνοντας δική του εκπομπή σε τοπικό ραδιόφωνο εκπέμποντας καθημερινά από τη

συχνότητα του Ιόνιον fm, ενώ ασχολείται με τα καθημερινά κοινωνικά προβλήματα της περιοχής του. Και στις δύο περιπτώσεις στάλθηκε ηλεκτρονικά ερωτηματολόγιο και συνοδεύεται από ένα εισαγωγικό mail το οποίο περιγράφει το αντικείμενο της έρευνας, την ιδιότητα της υπεύθυνης της έρευνας και το πανεπιστήμιο στο οποίο ανήκει η ερευνήτρια. Επίσης, ένα άλλο σημαντικό στοιχείο της έρευνας αποτέλεσε η βοήθεια του αντιδημάρχου του δήμου Ζαχάρως ο οποίος βοήθησε πάρα πολύ στην διεξαγωγή της έρευνας με τη διαμεσολάβησή του ανάμεσα στην ερευνήτρια και στους κατοίκους των χωριών.

Αρχικά, στην περίπτωση του σκηνοθέτη Κίμωνα Τσακίρη, πραγματοποιήθηκε προσωπική τυποποιημένη συνέντευξη. Κατά τη διάρκεια της γνωριμίας με το σκηνοθέτη δόθηκαν τα προσωπικά στοιχεία της ερευνήτριας και τα σχετικά στοιχεία με την ιδιότητά της και το σκοπό της έρευνας. Ωστόσο, κατά τη διάρκεια της συνέντευξης δεν παραβρέθηκαν άλλα πρόσωπα. Δόθηκε η ευκαιρία να γίνει μία εκτενής συνέντευξη στο πλαίσιο φιλικού και συνεργατικού κλίματος.

Το ερωτηματολόγιο πάνω στο οποίο ήταν δομημένη η συνέντευξη περιείχε ερωτήσεις ανοιχτής μορφής, δεδομένου της ευκαιρίας που δόθηκε λόγω του υψηλού μορφωτικού επιπέδου του σκηνοθέτη. Το ερωτηματολόγιο περιείχε συγκεκριμένες ερωτήσεις οι οποίες ακολουθήθηκαν πιστά, ήταν προκαθορισμένες με συγκεκριμένη σειρά και ήταν όλες ανοιχτού τύπου. Είχε μεγάλη διάρκεια περίπου μίας ώρας, και οι ερωτήσεις ήταν πολλές και ανάλογες με το υψηλό μορφωτικό επίπεδο του ερωτώμενου. Υπήρχε μεγάλη δυνατότητα να αναπτύξει ο ερωτώμενος την άποψή του και τον τρόπο σκέψης του γενικότερα.

Σε ένα δεύτερο επίπεδο, συνέντευξη με το δημοσιογράφο Μάκη Νοδάρο, είχε και εκείνη τα χαρακτηριστικά της προσωπικής τυποποιημένης συνέντευξης. Το ερωτηματολόγιο που δόθηκε περιέχει ερωτήσεις φίλτρα, κλειστού τύπου και ανοιχτού τύπου και είναι παρόμοιο με εκείνο που μοιράστηκε στους κατοίκους της Ζαχάρως.

Η δομή του ερωτηματολογίου αποτελούνταν αρχικά από ερωτήσεις φίλτρα, όπου ο ερωτώμενος καλούταν να απαντήσει σε προσωπικά δεδομένα σχετικά με το φύλο, την ηλικία, το επάγγελμα και την οικογενειακή κατάσταση. Πολλές από τις ερωτήσεις (...) είναι κλειστές και συνοδεύονται από εναλλακτικές προκαθορισμένες απαντήσεις, από τις οποίες ο ερωτώμενος επιλέγει εκείνη που τον αντιπροσωπεύει

*καλύτερα. (...) Για την ενσωμάτωση απαντήσεων που δεν προβλέπονται συγκεκριμένα στο ερωτηματολόγιο, συμπεριλαμβάνονται υπολειμματικές γενικές κατηγορίες όπως "άλλη απάντηση".*¹ Πέντε από τις ερωτήσεις είναι ανοιχτές και αφορούν στο λεπτό θέμα τω πυρκαγιών του 2007. Η κατασκευή των ανοιχτών ερωτήσεων πραγματοποιήθηκε με σκοπό, *ο ερωτώμενος να έχει τη δυνατότητα να ... προβάλλει τις απόψεις του... να δώσει, δηλαδή, τις λεπτομερείς εκείνες πληροφορίες που χρειάζονται για μια πιο αξιόπιστη αναπαράσταση της κοινωνικής πραγματικότητας από τον ερευνητή.*²

Στη συνέχεια ακολουθεί έρευνα στον τόπο, και η δειγματοληψία αφορά στο διαθέσιμο δείγμα (availability sample). Με τη μέθοδο αυτή, ο ερευνητής επιλέγει άτομα που είναι διαθέσιμα για την έρευνα, δηλαδή άτομα που δέχονται να συμμετάσχουν.³ Για αυτό το λόγο στα πρώτα στάδια της έρευνας, κάτι για το οποίο ξοδεύτηκε πολύς χρόνος, έγιναν επισκέψεις σε διάφορα χωριά, σε καφενεία, σε οικογενειακές και φιλικές συγκεντρώσεις, σε καφετέριες, σε δημόσιες υπηρεσίες και έγινε μεγάλη προσπάθεια για την προσέγγιση των ανθρώπων κάτι το οποίο ήταν το πιο δύσκολο κομμάτι της έρευνας.

Επίσης έγινε προσπάθεια να καλυφθεί όσο το δυνατό πιο καλή κατανομή κατά φύλο και ως ένα μεγάλο βαθμό επετεύχθη. Δόθηκαν ερωτηματολόγια συγκεκριμένης μορφής και περιεχομένου. Από τα 60 ερωτηματολόγια που δόθηκαν, στο δείγμα του πληθυσμού, απαντήθηκαν τα 51 και από αυτά τα 22 απάντησαν γυναίκες και τα 29 άντρες. Ακόμη η έρευνα προσπάθησε να καλύψει όλες τις κοινωνικές τάξεις και τις ηλικίες. Η επιτόπια έρευνα αφορά σε πολίτες που είναι κάτοικοι χωριών του δήμου Ζαχάρως και της ίδιας της χώρας του δήμου, τη Ζαχάρω. Οι ερωτώμενοι προέρχονται

---

¹ Κυριαζή, Ν., (1999), *Η κοινωνιολογική έρευνα: Κριτική επισκόπηση των μεθόδων και των τεχνικών*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, σελ. 129

² Κυριαζή, Ν., (1999), *Η κοινωνιολογική έρευνα: Κριτική επισκόπηση των μεθόδων και των τεχνικών*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, σελ. 128

³ Κυριαζή, Ν., (1999), *Η κοινωνιολογική έρευνα: Κριτική επισκόπηση των μεθόδων και των τεχνικών*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, σελ. 118

από κάποια καφεενεία της περιοχής, ένας αριθμός είναι υπάλληλοι στο δημαρχείο Ζαχάρως και οι περισσότεροι είναι αγρότες. Κατά τη διάρκεια των απαντήσεων και στην αρχή της έρευνας, σε ένα πολύ μικρό ποσοστό των ερωτηματολογίων, έπρεπε να διασφαλιστεί η εμπιστοσύνη ανάμεσα στην ερευνήτρια και τον ερωτώμενο με σκοπό να ληφθούν όσο πιο έγκυρες απαντήσεις γινόταν και να αποφορτιστεί το κλίμα ανάμεσα σε αυτόν που ζητά τις πληροφορίες και σε εκείνον που τις δίνει.

Το περιεχόμενο του ερωτηματολογίου αφορά στις σχέσεις μεταξύ των δύο κυρίαρχων κοινωνικών φύλων, των αντρών και των γυναικών, ενώ γίνεται αναφορά και στις γυναίκες από τη Ρωσία που είχαν επισκεφτεί την μικρή πόλη της Ζαχάρως κατά το έτος 2006. Η δεύτερη θεματική ενότητα αφορούσε στις καταστροφικές πυρκαγιές του 2007 στο νομό Ηλείας. Το ένα θέμα διαχωριζόταν σαφώς από το άλλο με περιγραφικές παρατηρήσεις σχετικές με το τι θέμα ακολουθεί. Χαρακτηριστικό είναι, το ότι δεν αποτελούσε καθόλου απίθανη περίπτωση, κάποιος ερωτώμενος να έχει απώλειες στο άμεσο ή έμμεσο οικογενειακό ή φιλικό του περιβάλλον, από την καταστροφική πυρκαγιά, είτε αυτό ήταν καταστροφή περιουσίας του είτε απώλεια κάποιου συγγενή ή καλού φίλου.

Η εργασία θα μελετήσει την τοπική κοινωνία της Ζαχάρως μέσα από θεσμικούς φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης, μέσα από τον τύπο και τα μέσα ενημέρωσης (αθηναϊκό τύπο, εφημερίδες, τοπικό τύπο, διαδικτυακές τοπικές εφημερίδες, ραδιοφωνικούς σταθμούς), μέσα από άλλους εμπλεκόμενους φορείς και πρόσωπα, όπως δημόσια πρόσωπα, υπαλλήλους του δημαρχείου και υπαλλήλους σε δημόσιες υπηρεσίες του κράτους και θα επιχειρήσει να αναδείξει απόψεις, αξίες και δομές της τοπικής κοινωνίας. Η έρευνα ακολούθησε τις ποιοτικές μεθόδους.

Οι δυσκολίες που αντιμετώπισα κατά τη διάρκεια της εργασίας οφείλονται στο γεγονός ότι για πρώτη φορά καταπιάστηκα με ένα θέμα όπως το έμφυλο ζήτημα και το επώδυνο ζήτημα των φυσικών καταστροφών του 2007. Για πρώτη φορά έπρεπε να καταπιαστώ με αυτά τα θέματα σε ακαδημαϊκό επίπεδο και από την άλλη να μπω στο ρόλο του επιστήμονα, να είμαι παρατηρητής και όχι εμπλεκόμενη σε σοβαρά κοινωνικά, πολιτικά και περιβαλλοντικά ζητήματα μιας άγνωστης κοινωνίας.

Σημαντική καθίσταται η έρευνα στον κοινωνικό χώρο της τοπικής κοινωνίας καθώς και χρήσιμη, ειδικά όταν πρόκειται για το χώρο της ελληνικής υπαίθρου για τον οποίο

δεν έχει ξοδευτεί πολύ μελάνι. Ο γεωγραφικός χώρος της ελληνικής υπαίθρου έχει τις δικές του ιδιαιτερότητες και είναι πολύ πιο δύσκολο να προσεγγιστεί, σε σύγκριση με αυτόν μιας μητρόπολης. Η συλλογή στοιχείων από μία μεγάλη πόλη είναι πιο εύκολη διαδικασία, ανάλογα βέβαια και το θέμα που πραγματεύεται ο ερευνητής, όπου οι ευκαιρίες για απόσπαση πληροφοριών είναι περισσότερες και το κοινωνικό περιβάλλον πιο οικείο. Ήδη από την αρχή της έρευνας άρχισαν να διαφαίνονται οι δυσκολίες της διεξαγωγής της. Η γεωγραφική διασπορά του δείγματος, το οικονομικό κόστος και η μη οικειότητα με το περιβάλλον της ελληνικής επαρχίας, αποτέλεσαν τα κυριότερα εμπόδια.

Για να έλθω λοιπόν στο προκείμενο, αυτή τη φορά, ο τόπος της Ζαχάρως έπρεπε να ειδωθεί με άλλη ματιά περισσότερο κριτική και όχι με τη ματιά του τόπου των καλοκαιρινών διακοπών που ήδη γνώριζα. Ήταν επιτακτικό να ερευνήσω κάποιες πλευρές του τόπου, που μέχρι τώρα αγνοούσα ή καλύτερα τις περισσότερες φορές τις προσπερνούσα για να κρατήσω μόνο τα όμορφα και γραφικά χαρακτηριστικά του τόπου, καθώς και τον ευχάριστο χρόνο των καλοκαιριών. Η φυγή από το γκρίζο και το καυσαέριο της Αθήνας, στην άφιξη στο χωριάτικο σπίτι, στο οξυγόνο και τη θάλασσα ήταν η πιο ωραία μεταναστευτική κίνηση που κάναμε κάθε καλοκαίρι. Η μυρωδιά της θάλασσας ήταν η σήμανση για την αρχή ενός ακόμα θαλασσινού καλοκαιριού. Πλέον αυτό αποτελεί περισσότερο μία μνήμη από τα παιδικά χρόνια παρά μια πραγματικότητα.

2. Γενικά γεωγραφικά χαρακτηριστικά δήμου Ζαχάρως

2.1. Γεωγραφική θέση

Ο νομός Ηλείας ανήκει διοικητικά στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας η οποία καταλαμβάνει το ΒΔ τμήμα της γεωγραφικής περιοχής της Πελοποννήσου και το δυτικό άκρο της γεωγραφικής περιοχής της Στερεάς Ελλάδας. Πρωτεύουσά του είναι ο Πύργος και ο νομός αποτελείται από 22 δήμους.

Ο δήμος Ζαχάρως, με τη σειρά του, ανήκει στο νομό Ηλείας. Βορειοανατολικά συνορεύει με το νομό Αχαΐας, ανατολικά με το νομό Αρκαδίας και νότια με το νομό Μεσσηνίας. Ο νομός έχει ένα εκτεταμένο παράκτιο μέτωπο στο Ιόνιο πέλαγος, ενώ περιλαμβάνει μια μεγάλης έκτασης ορεινή περιοχή.

Ο Δήμος Ζαχάρως ανήκει στο νομό Ηλείας και για δέκα χρόνια από το 1999 μέχρι το 2010, η διοικητική διαίρεση των νομών της Ελλάδας λειτούργησε σύμφωνα με το πρόγραμμα Καποδίστριας. Ο νομός αποτελούνταν από κοινότητες, οι οποίες ανήκαν σε δημοτικά διαμερίσματα και αυτά με τη σειρά τους σε δήμους. Ο δήμος αποτελούνταν από 20 δημοτικά διαμερίσματα, είχε συνολικό πληθυσμό 12.910 κατοίκους και καταλάμβανε έκταση 257 Km² με έδρα του την επαρχιακή πόλη της Ζαχάρως.

Το 2010 καταργήθηκε το πρόγραμμα Καποδίστριας και η διοικητική διαίρεση των νομών λειτούργησε με το πρόγραμμα Καλλικράτης, το οποίο περιελάμβανε συνένωση των προϋπαρχόντων δήμων Ζαχάρως και Φιγαλείας. Η έκταση του νέου Δήμου είναι 275.65 τ.χλμ και ο πληθυσμός του 15.409 κάτοικοι σύμφωνα με την απογραφή της ΕΣΥΕ του 2001. Έδρα του δήμου ορίστηκε η Ζαχάρω, η οποία θεωρείται κωμόπολη. Πλέον, ο διευρυμένος δήμος Ζαχάρως περιέχει το δήμο Ζαχάρως και το δήμο Φιγαλείας με τον οποίο συνόρευε μέχρι το 2010. Περιέχει 53 κοινότητες οι οποίες είναι χωριά μεγάλα και μικρά ενώ το κύριο χαρακτηριστικό τους σχετικά με την ονομασία τους είναι ότι πολλά από αυτά τα μέρη αναγνωρίζονται από τους ντόπιους με τα σλάβικά τους ονόματα.⁴

---

⁴ παράρτημα σελ. 82

2.2. Γεωμορφολογικά στοιχεία

Ο νομός Ηλείας έχει έκταση 2.618km² και από αυτά τα 609 είναι ορεινά. Είναι κατά το μεγαλύτερο ποσοστό πεδινός νομός. Η πεδιάδα που απλώνεται στο νομό Ηλείας καθίσταται η μεγαλύτερη πεδιάδα της Πελοποννήσου. Το 38.2% του δήμου καλύπτει την ημιορεινή επιφάνειά του και το 37.9% καλύπτει το ορεινό ανάγλυφο.

Η παράκτια γεωμορφολογία του δήμου αποτελείται από χαμηλές ακτές οι οποίες καλύπτονται κυρίως με άμμο. Το υδρογραφικό δίκτυο της Ηλείας είναι πλούσιο και διαμορφώνεται από τους ποταμούς Αλφειό, Πηνειό και Ερύμανθο. Ιδιαίτερο στοιχείο του φυσικού τοπίου καθίστανται η μαλακή αμμουδιά, οι πολλές αμμοθίνες και οι λιμνοθάλασσες που σχηματίζονται ανάμεσά τους. Χαρακτηριστικές λίμνες είναι στα νότια η λιμνοθάλασσα του Καϊάφα και η λιμνοθάλασσα της Αγουλινίτσας.

Στην ευρύτερη περιοχή και πιο ειδικά, σε μια μεγάλη έκταση του δήμου Ζαχάρως, βρίσκεται η περιοχή της Νατούρα η οποία τυπικά προστατεύεται από συγκεκριμένο νομικό πλαίσιο της Ευρωπαϊκής νομοθεσίας.⁵ Οι οκτώ βιότοποι που ανήκουν στην Νατούρα είναι το οροπέδιο της Φολόης, οι εκβολές του Πηνειού, η Ολυμπία, οι αμμοθίνες και το παραλιακό δάσος της Ζαχάρως, η λίμνη Καϊάφα, η περιοχή της Στροφυλιάς και του Κακοβάτου, η λιμνοθάλασσα Κοτυχιού και Βρίνιας, Υπό την προστασία του νομικού καθεστώτος επίσης, είναι η ζώνη οικιστικού ελέγχου προστασίας της παραλιακής ζώνης η οποία εκτείνεται από το Ακρωτήρι της Κυλλήνης έως την περιοχή Τούμπι-Καλογριά, η θαλάσσια περιοχή του κόλπου της Κυπαρισσίας και τέλος η λιμνοθάλασσα Κοτυχιού μέχρι Αλικής Λεχαινών.

---

⁵ Λαζαρέτου, Θ., Καρέτσος, Γ., (2002), *Προστατευόμενες φυσικές περιοχές, Προδιαγραφές μελετών διαχείρισης περιβάλλοντος* οικολογικά ευαίσθητων περιοχών, Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς, Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, ΕΚΚΕ

2.3. Κλιματολογικά στοιχεία

Το κλίμα της Δυτικής Πελοποννήσου και ιδιαίτερα των παραθαλάσσιων περιοχών της χαρακτηρίζεται από ήπιους χειμώνες, άφθονες βροχοπτώσεις, σχετικά μικρή νέφωση και μεγάλη ηλιοφάνεια. Η περιοχή παρουσιάζει μια από τις μεγαλύτερες ηλιοφάνειες στην Ελλάδα (2700 ώρες ετησίως). Η βροχόπτωση σε ετήσια κατανομή διατηρεί το χαρακτηριστικό του θαλάσσιου μεσογειακού τύπου όπου η περίοδος των περιορισμένων βροχοπτώσεων (ξηρά περίοδος) με ήπιους χειμώνες, συμπίπτει με τη θερμή περίοδο με τα δροσερά καλοκαίρια. Η θερμοκρασία σπάνια κατεβαίνει κάτω από το 0 το χειμώνα και μόνο στην εσωτερική πεδινή περιοχή, υπερβαίνει τους 40 βαθμούς το καλοκαίρι. Επικρατεί σχετική υγρασία και ανήκει στις περιοχές με τη λιγότερη νέφωση.⁶

Σημαντικό είναι ότι στην πρωτεύουσα του νομού Ηλείας, τον Πύργο, λειτουργεί ο μετεωρολογικός σταθμός του Εθνικού Αστεροσκοπείου Αθηνών από το Μάιο του 2007, στον οποίο καταγράφονται οι μετεωρολογικές παρατηρήσεις. *Οι μέσες μηνιαίες θερμοκρασίες στο Μετεωρολογικό Σταθμό Ζαχάρως κυμαίνονται από 10,2 °C (Ιανουάριος) έως 24,7 °C (Ιούλιος, Αύγουστος). Η μέση μέγιστη εμφανίζεται τον Ιούνιο (38,7°C) και η μέση ελάχιστη το Φεβρουάριο (-5,2 °C).*⁷

---

⁶ Παράρτημα, σελ. 2,

⁷ <http://www.zacharo.gov.gr/Default.aspx?tabid=408>

2.4. Δημογραφικά χαρακτηριστικά

Η έκταση του νέου Δήμου είναι 275.65 τ.χλμ και ο πληθυσμός του 15.409 κάτοικοι σύμφωνα με την απογραφή της ΕΣΥΕ του 2001.⁸

Κατά την απογραφή του 2001, ο συνολικός πληθυσμός του νομού ήταν 192.340. Η αναλογία είναι 74 κάτοικοι ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο. Από αυτούς το 50,5% είναι άντρες και το 49,5% είναι γυναίκες. Ο νομός έρχεται σε αντίθεση με τα εθνικά ποσοστά όπου είναι αντίθετα. Οι μεγαλύτεροι σε πληθυσμό δήμοι του νομού Ηλείας, είναι ο δήμος Αμαλιάδος, ο δήμος Αρχαίας Ολυμπίας, ο δήμος Ζαχάρως, ο δήμος Πύργου, ο δήμος Σκιλλούντος, ο δήμος Μεσσήτιδος και ο δήμος Βουπρασίας. (ΕΣΥΕ, 2001)

Σύμφωνα με την απογραφή του 2011 της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας, ο δήμος στο σύνολό του μετρά 8.950 μόνιμους κατοίκους. Οι γυναίκες είναι 4.390 και οι άντρες είναι 4.560.⁹ Σε σχέση με την απογραφή του 2001, ο πληθυσμός μειώθηκε.

2.5. Οικιστική Ανάπτυξη

Ο νομός Ηλείας είναι χτισμένος σε δύο επίπεδα. Το ένα σκαρφαλώνει σε χαμηλό λόφο και το άλλο απλώνεται στην πεδινή περιοχή που καταλήγει σε μια παραλία πολύ μεγάλης έκτασης με ιδιαίτερη φυσική αισθητική αξία.¹⁰ Οι κατοικίες εκτείνονται από τα πολύ ψηλά έως απόκρημνα μέρη των χωριών μέχρι πάρα πολύ κοντά στην παραλία. Το οδικό δίκτυο του Δήμου αποτελείται από το βασικό οδικό δίκτυο, την Εθνική Οδό (ΕΟ) Πύργου-Κυπαρισσίας. Αυτή η οδική αρτηρία διασχίζει όλο το παραλιακό τμήμα του Δήμου σχεδόν παράλληλα με την ακτογραμμή. Επίσης,

---

⁸ <http://www.zacharo.gov.gr/Default.aspx?tabid=223>

⁹ Παράρτημα, σελ. 82, Πίνακας 3

¹⁰ Παράρτημα, σελ. 83-84, Χάρτης 5, 7, 8

περιέχει τις βασικές οδικές συνδέσεις του ευρύτερου δήμου με την ενδοχώρα της Ζαχάρως και σχηματίζει το δευτερεύον οδικό δίκτυο, με το οποίο γίνεται η σύνδεση των οικισμών του δήμου με την Εθνική Οδό και τέλος με τους αγροτικούς δρόμους η οποίοι δίνουν πρόσβαση στα αγροτεμάχια. Ωστόσο, βασική είναι η ροή των μετακινήσεων από τη Ζαχάρω στον Πύργο καθώς και από τη Ζαχάρω στην Κυπαρισσία. Ο σημαντικότερος λόγος για αυτό το γεγονός είναι ότι στον Πύργο και στην Κυπαρισσία υπάρχει καλύτερη ιατρική περίθαλψη από ότι στην ίδια τη Ζαχάρω ή στα Κρέστενα που είναι πιο κοντά.

Η οικιστική δομή εκτείνεται αραιά στο ανάγλυφο και προσδίδει μια ταυτότητα στον τόπο και στο τοπίο. Παρόλο που η οικονομία στηρίζεται κυρίως στον αγροτικό τομέα αυτό δε σημαίνει ότι και το τοπίο είναι απόλυτα αγροτικό ή ότι οι περισσότερες δραστηριότητες των ανθρώπων είναι αγροτικές. Στο δήμο Ζαχάρως υπάρχουν όλων των ειδών τα καταστήματα για να καλύπτουν τις ανάγκες των ανθρώπων. Οπότε η ταυτότητα δεν είναι αγροτική αμιγώς.

2.6. Κοινωνικά χαρακτηριστικά

Στην κεντρική πόλη της Ζαχάρως υπάρχουν αθλητικές εγκαταστάσεις, σχολεία, ένα δημοτικό και ένα γυμνάσιο που συστεγάζεται μαζί με το λύκειο. Επίσης, υπάρχει το Δημοτικό Στάδιο που βρίσκεται στην είσοδο της πόλης, όπου διεξάγονται τα τοπικά αθλητικά γεγονότα και ειδικά αυτό του ποδοσφαίρου. Άλλες αθλητικές δραστηριότητες λαμβάνουν τόπο, στη λίμνη του Καϊάφα όπου οι άνθρωποι μπορούν να ασχοληθούν με θαλάσσια σπορ. Ακόμη, υπάρχουν γήπεδα ποδοσφαίρου στα χωριά Νεοχώρι, Γιαννιτσοχώρι, Κακόβατος, ένα άθλημα το οποίο είναι ιδιαίτερα αγαπητό και διαδεδομένο στους άντρες του δήμου. *Επίσης γήπεδα μπάσκετ βρίσκονται στον προαύλιο χώρο των σχολείων (Γυμνάσιο – Λύκειο Ζαχάρως, Λέπρεο, Γιαννιτσοχώρι, Ξηροχώρι), γήπεδα βόλει και χάντμπολ που βρίσκονται στον προαύλιο χώρο του Γυμνασίου – Λυκείου της Ζαχάρως και το γήπεδο ποδοσφαίρου (5Χ5) το οποίο εντοπίζεται βορειο-δυτικά της πόλης της Ζαχάρως. Σημαντικό είναι δε, ότι η*

πόλη της Ζαχάρως διαθέτει Κέντρο Υγείας το οποίο έχει κατασκευαστεί στην περιοχή των παλαιών σφαγείων της πόλης.¹¹

2.7. Οικονομικά χαρακτηριστικά

Η οικονομική γεωγραφία της ελληνικής επαρχίας δε διαμορφώνεται αμιγώς και κυρίως, όπως παλιότερα, από τις αγροτικές δραστηριότητες. Καθώς οι δυνάμεις της αγοράς εργασίας και της παγκόσμιας οικονομίας επηρεάζουν πιο δυναμικά όλο τον πλανήτη έτσι επηρεάζουν και την ελληνική επαρχία. Πιο συγκεκριμένα από τις πυρκαγιές του 2007 και ύστερα συνεχίζει να στηρίζεται η οικονομία στον αγροτικό τομέα και πιο συγκεκριμένα στην παραγωγή λαδιού αλλά έχει υποστεί πολλές πληγές.

Η ευρύτερη περιοχή της Ηλείας περικλείει τα χαρακτηριστικά της ιδιόμορφης ελληνικής αγροτικής παραγωγής. Το μεγαλύτερο μέρος της εντάσσεται στη μικρο-εμπορευματική παραγωγή. Χαρακτηρίζεται από σχετικά χαμηλές επιδόσεις συγκριτικά με τους ευρωπαϊκούς μέσους όρους και συγκεκριμένα διαρθρωτικά χαρακτηριστικά.¹²

Από αυτά τα στοιχεία βγαίνει το συμπέρασμα ότι από τη μια πλευρά, η ελληνική επαρχία δεν στέκεται στο ύψος του ανταγωνισμού σε επίπεδο ευρωπαϊκό και πολλές φορές σε επίπεδο εθνικό. Αυτό προκύπτει από μία αδυναμία, η οποία συμπεριλαμβάνει δύο στοιχεία. Εκείνο της αδυναμίας προσαρμογής στις διεθνικές και παγκόσμιες εξελίξεις, και εκείνο της ηθελημένης επιμονής σε κάποιες τοπικές ιδιαιτερότητες οι οποίες τις περισσότερες φορές δε βοηθούν μία οικονομία να αναπτυχθεί. Σαφώς οι δυνάμεις που ασκούνται σε μια οικονομία δεν προέρχονται μόνο από τον εαυτό της, δηλαδή μόνο από τον εσωτερικό ανταγωνισμό αλλά και από τις παγκόσμιες και διεθνικές οικονομίες που την επηρεάζουν και την καλούν να επιβιώσει με τρόπους που μια επαρχιακή πόλη δεν προσαρμόζεται εύκολα ή προσαρμόζεται πολύ αργά και στην χειρότερη περίπτωση πολύ βίαια.

---

¹¹ Παράρτημα, σελ. 106

¹² Σκορδύλη, Σ., Χατζημιχάλης, Κ., (2005-6), *Σημειώσεις Οικονομικής γεωγραφίας*, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Γεωγραφίας, σελ. 28-29

Η ποσοστιαία κατανομή του ΑΕΠ σχετικά με τη γεωργία έχει μειωθεί από το 1992 έως το 1998 και στο σύνολο του νομού Ηλείας. Το ίδιο ισχύει και για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος. Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος μέχρι το 1999 έχει συνεχώς τάσεις μείωσης μέχρι το 1999.

Στο Δήμο Ζαχάρω οι καλλιέργειες που καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο μέρος της καλλιεργούμενης έκτασης είναι: η ελιά (59.620,7 στρ.), και τα λοιπά σιτηρά (5.165,2 στρ.). Ακολουθούν σε μικρότερες αλλά σημαντικές εκτάσεις οι καλλιέργειες: των ζωοτροφών (1.873,4 στρ.), του αμπελιού (741,9 στρ.) και των κηπευτικών (683,5 στρ.). Μικρές εκτάσεις καταγράφονται σε καλλιέργειες όπως: ο αραβόσιτος, τα εσπεριδοειδή, οι καρποί με κέλυφος, οι δενδρώδεις, η σταφίδα και τα οσπριοειδή.¹³ Οι κτηνοτροφικές μονάδες είναι μικρές και όχι ιδιαίτερα ανεπτυγμένες. Δραστηριοποιείται στις ορεινές και ημιορεινές περιοχές και κτηνοτρόφοι εκμεταλλεύονται κυρίως πουλικά, αιγοπρόβατα και χοίρους.

Ο δευτερογενείς τομέας για το έτος 2008 μετρά συνολικά 123 βιοτεχνικές μονάδες. Μετά την πύρινη καταστροφή στο δήμο λειτουργούν:

- *μονάδες μεταποίησης γεωργικών προϊόντων,*
- *κυρίως ελαιοτριβεία, οινοποιεία*
- *μικρές βιοτεχνίες όπως σιδηρουργία, ξυλουργία, συνεργεία αυτοκινήτων κλπ.*

Ωστόσο μετά τις καταστροφικές πυρκαγιές, ένα μέρος του πληθυσμού απασχολείται στον τομέα των κατασκευών και οικοδομών καθώς και με την κοπή και εμπόριο ξύλου. *Οι περισσότερες βιοτεχνίες είναι μικρές και οικογενειακές, οι εργαζόμενοι δεν απασχολούνται σε μόνιμη βάση αλλά κυρίως υποαπασχολούνται και οι μονάδες μεταποίησης δε μπορούν να ανταποκριθούν στις σύγχρονες απαιτήσεις.*¹⁴ Η

---

¹³ Πάτρα 2012, Δήμος Ζαχάρω, Ελληνική Δημοκρατία, , Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος, , Γενική Διεύθυνση Περιφερειακής Αγροτικής Οικονομίας & Κτηνιατρικής *Διεύθυνση Αγροτικής Οικονομίας*, Καλλιεργητικό Πλάνο Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδος, , Γραφείο Αντιπεριφερειάρχη Ανάπτυξης & Αγροτικής Οικονομίας, σελ. 34, Παράρτημα, πίνακας 4

¹⁴ Επιχειρησιακό πρόγραμμα Ζαχάρω, (Cover), Δήμος Ζαχάρω, Σελ. 114

δημοσίευση του δήμου Ζαχάρως σχετικά με το δευτερογενή τομέα κάνει φανερά την ανικανότητα του δήμου να ανταγωνιστεί σοβαρά την αγορά εργασίας και της παραγωγής. Οι εργαζόμενοι που δεν απασχολούνται πλήρως σημαίνει ότι τις περισσότερες φορές δεν ασφαλίζονται επομένως δεν έχουν πρόσβαση σε αυτονόητα δικαιώματα όπως την περίθαλψη και δεν προστατεύονται από κάποιον εργοδότη.

Ένα άλλο σημαντικό χαρακτηριστικό της οικονομίας όλης της ελληνικής επαρχίας είναι η εφαρμογή της ΚΑΠ (Κοινής Αγροτικής Πολιτικής) με την ένταξη της χώρας μας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα (1981) η οποία επέτεινε τις προϋπάρχουσες κοινωνικές και γεωγραφικές ανισότητες. (Ανθοπούλου 2001).¹⁵ Αυτό είναι ένα ακόμη στοιχείο της νεοελληνικής επαρχιακής πραγματικότητας κατά το οποίο οι επιδοτήσεις της Κοινής αγροτικής Πολιτικής δεν έχουν μοιραστεί ομαλά στον Ελλαδικό χώρο δηλαδή δεν έχει γίνει σωστή και δίκαια κατανομή τους. Η οργάνωση λείπει από την αγροτική οικονομία.

Σχετικά με τον τριτογενή τομέα και πιο συγκεκριμένα με τον τουρισμό, η κίνηση στα τουριστικά καταλύματα και στους ξενώνες στο δήμο Ζαχάρως τη χρονική περίοδο από το 2006 μέχρι το 2007 μειώθηκε από 16.694 σε 13.702. Ωστόσο από το 2007 και μετά, παρατηρείται μειωτική τάση και φαίνεται καλύτερα από το διάγραμμα¹⁶. Επιπλέον, ο δήμος Ζαχάρως, ως φορέας τοπικής διοίκησης, έχει σκοπό να αναπτύξει τον τουρισμό και έχει δημοσιεύσει και ένα οργανόγραμμα που εκφράζει την πολιτική του στόχευση και το όραμά του.¹⁷

Βέβαια ένα πολύ σημαντικό κομμάτι της τουριστικής οικονομίας που αφορά στην ευρύτερη γεωγραφική έκταση του νομού Ηλείας, είναι εκείνο που συμπεκνώνει σε

---

¹⁵ Σκορδίλη, Σ., Χατζημιχάλης, Κ., (2005-6), *Σημειώσεις Οικονομικής γεωγραφίας*, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Γεωγραφίας, σελ. 28-29

¹⁶ Επιχειρησιακό πρόγραμμα Ζαχάρως, (Cover), Δήμος Ζαχάρως σελ. 115

¹⁷ (Όπως πάνω), σελ. 184

διάφορα «τουριστικά μέρη» την κατανάλωση των αρχαιολογικών μνημείων και όπως και η φυσική ομορφιά του τόπου έτσι και τα σημαντικότερα αρχαιολογικά μνημεία της περιοχής τυλίχθηκαν στις φλόγες. Τα παγκόσμιας ιστορικής αξίας μνημεία, που βρίσκονται στην ευρύτερη περιοχή είναι ο αρχαιολογικός χώρος της Αρχαίας Ολυμπίας. Σε αυτούς τους αρχαιολογικούς χώρους η είσοδος είναι επί πληρωμή. Υπάρχουν ακόμη μία σειρά από χριστιανικά μνημεία όπως ναοί και εκκλησίες. Όπως στην περιοχή του δήμου Ζαχάρως αλλά και στην ευρύτερη περιοχή υπάρχουν ευρήματα της κλασσικής αρχαιότητας όπως ναοί και ακροπόλεις, υπάρχουν μεσαιωνικά ευρήματα όπως οχυρά και κάστρα.

Τα στοιχεία της ΕΣΥΕ για το 2007 και το 2008 δείχνουν την επισκεψιμότητα των αρχαιολογικών χώρων της Αρχαίας Ολυμπίας. Ένας σεβαστός αριθμός επισκεπτών επισκέφτηκε το παγκόσμιας εμβέλειας αρχαιολογικό μνημείο της Ολυμπίας και το μουσείο στο οποίο φυλάσσονται τεράστιας αξίας αρχαιολογικά ευρήματα από την περιοχή. Το 2008 παρατηρείται μείωση του αριθμού των ανθρώπων που ήρθαν να δουν τον ιερό τόπο. Ένας σημαντικός λόγος αποτελεί σίγουρα το ότι τυλίχθηκε στις φλόγες ο ιερός λόφος της Αρχαίας Ολυμπίας¹⁸

2.7.1. Τουρισμός και αρχαιολογικοί χώροι

Ένας αρχαιολογικός χώρος έχει ιστορική αξία, η οποία αναγνωρίζεται σε επίπεδο διεθνές και στο πλαίσιο ενός ευρύτερου πολιτιστικού συστήματος. Οπότε οι πολίτες όλου του κόσμου όταν επισκέπτονται τον τόπο της Αρχαίας Ολυμπίας λόγω της οικουμενικότητας του συμβολισμού του, βρίσκουν κοινές αισθήσεις για αυτό το μνημείο. Οι αρχαίοι τόποι και οι τόποι από το παρελθόν δίνουν στον άνθρωπο τη

---

¹⁸ Παράρτημα, σελ. 92

δυνατότητα να αισθανθεί συνδεδεμένος με το «πνεύμα του τόπου».¹⁹ Παρόλη την ιερότητα που συμπυκνώνει ένας τόπος, μήπως δεν έχει «ούτε ιερό ούτε όσιο»;

Από την καταστροφή του Κρόνιου λόφου στην αρχαία Ολυμπία κατά τη διάρκεια των πυρκαγιών του 2007 έχει μειωθεί η επισκεψιμότητα των αρχαιολογικού χώρου. Μία ίσως υπερβολική αλλά ταυτόχρονα και πραγματική ανάγνωση θα ήταν το ότι «καταστράφηκε ότι ιερό είχε απομείνει στον τόπο» και είχε αναφορές στο σύνολο της τοπικής κοινωνίας που αυτό από μόνο του έχει ήδη συμβολική σημασία.

---

¹⁹ Παπαδόπουλος, Α., Γεωργιτσογιάννη, Ε., (2004), *Ποιοτικές μέθοδοι για γεωγράφους*, Σημειώσεις του μαθήματος, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Γεωγραφίας, σελ. 11-12, *Κεφάλαιο: Ουσία και αυθεντικότητα*

3. Έμφυλη ετερότητα

«Πατρίδα μου είναι εκεί που μίσησα και με μισήσαν περισσότερο από οπουδήποτε
αλλού», (ΤΡΥΠΕΣ)

3.1. Τι είναι έμφυλη ετερότητα

Το ερμηνεύμα που δίνει ο Άνθιμος Γαζής μολονότι λακωνικό μας καλύπτει : ετερότης είναι (...) («το να έχει κάποιο πράγμα άλλη, δηλαδή διαφορετική ιδιότητα»). Επί ανθρώπων, επομένως, η ετερότητα μπορεί να αναφέρεται σε όσους προσδιορίζονται από ιδιότητες άλλες, δηλαδή διαφορετικές από της δικής της ταυτότητας.²⁰ Στην προκειμένη η διαφορετική ταυτότητα καθίσταται το φύλο και πιο συγκεκριμένα το κοινωνικό φύλο το οποίο αποτελεί μία από τις ατομικές ταυτότητες των ανθρώπων. Στην εργασία εξετάζεται λοιπόν η ετερότητα της ταυτότητας του φύλου. Η ετερότητα είναι έμφυλη δηλαδή όταν όταν αναφέρεται στο φύλο προσδιορίζεται ως έμφυλη. Έτσι, ο προσδιοριστικός παράγοντας στην προκειμένη είναι το φύλο, και πιο συγκεκριμένα, το κοινωνικό φύλο (gender) και όχι το βιολογικό (sex). Μέσα από δύο επίσημους ορισμούς μπορεί κανείς να καταλάβει καθαρά τη διαφορά.

3.1.1. Πως ορίζεται το βιολογικό και το κοινωνικό φύλο

Ο όρος “sex” αναφέρεται στα βιολογικά χαρακτηριστικά που καθορίζουν τους ανθρώπους ως αρσενικό και θηλυκό.²¹ Ο όρος “gender” αναφέρεται σε μια σειρά από κοινωνικά κατασκευασμένους ρόλους και σχέσεις, χαρακτηριστικά της

---

²⁰ Κυρίδης, Α., Ανδρέου, Α., (2005), *Όψεις της ετερότητας*, Αθήνα: Gutenberg, σελ. 19

²¹ INSTRAW, “Glossary of Gender-related Terms and Concepts, Gender and Reproductive Rights: Working Definitions, , GENDER and SEX , A sample of definitions, , BRIDGE (gender and development)”, World Health Organization, Institute of Development Studies , University of Sussex, http://www.who.int/reproductivehealth/gender/sexual_health.html#1

προσωπικότητας, στάσεις, συμπεριφορές, αξίες, σχετική δύναμη και επιρροή που η κοινωνία αποδίδει στα δύο *sexes* σε μεταβαλλόμενη βάση.²² Η ποικιλία των θεωρητικών διατυπώσεων που παράγονται (...) βασίζεται στους διαφορετικούς τρόπους με τους οποίους εξετάζονται κάθε φορά οι διακρίσεις μεταξύ βιολογικού και κοινωνικού φύλου, ή μεταξύ ανδρικότητας και θηλυκότητας (...)²³. Το σημαντικότερο είναι κάτω από ποια ιδεολογική αντίληψη και υπό ποιες συνθήκες ορίζονται τα φύλα.

3.1.2. Η δυναμική των πολιτισμικών ταυτοτήτων

Στη διαμόρφωση των κοινωνικών καταστάσεων μιας κοινότητας συμβάλλει και το φύλο των ανθρώπων, πέρα από άλλες ταυτότητες όπως η καταγωγή, η εθνικότητα, η κοινωνική τάξη, το επάγγελμα, η γλώσσα, η θρησκεία και άλλα. Οι πολιτισμικές διαφορές και ομοιότητες των ανθρώπων είναι η κινητήριος δύναμη για την ένταξή τους σε μια κοινωνία, την ευρύτερη ενσωμάτωσή τους σε ένα κοινωνικό περιβάλλον ή την απομάκρυνσή τους από αυτό. Τα παραπάνω πολιτισμικά χαρακτηριστικά αποτελούν τόσο σημεία ταύτισης, επικοινωνίας, αλληλεγγύης αλλά και από την άλλη, σύγκρουσης, πολέμου, μίσους, συμφερόντων των ανθρώπων. Ωστόσο, η εργασία και η επιτόπια έρευνα ασχολείται περισσότερο με τα δύο κυρίαρχα κοινωνικά φύλα, τη γυναίκα και τον άντρα.

Όταν γίνεται μεταφορά των υποκειμένων σε διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα, από αυτά που στο παρελθόν ζούσαν, ξεκινούν κάποιες διαδικασίες για να λάβουν τα υποκείμενα τις θέσεις τους μέσα στο νέο περιβάλλον. Οι διαδικασίες αυτές, συμβαίνουν στο χώρο και στο χρόνο. Το αποτέλεσμα είναι να δημιουργηθούν νέες κοινότητες, μέσα από αυτές τις χωρικές και κοινωνικές διαδικασίες. Οι πολιτισμικές ταυτότητες του φύλου, της τάξης, της εθνικότητας, της καταγωγής, της γλώσσας, της

---

²² INSTRAW, "Glossary of Gender-related Terms and Concepts, Gender and Reproductive Rights: Working Definitions, , GENDER and SEX , A sample of definitions, , BRIDGE (gender and development)", World Health Organization, Institute of Development Studies , University of Sussex, http://www.who.int/reproductivehealth/gender/sexual_health.html#1

²³ Λαδά, Σ., (2009), *Μετατοπίσεις: Φύλο, διαφορά και αστικός χώρος*, Αθήνα: future, σελ. 127

θρησκείας, είναι τα συμβολικά πεδία που διαπερνώνται από τις χωρικές και κοινωνικές σχέσεις. Πολλές φορές συμβαίνουν συγκρούσεις μεταξύ των ταυτοτήτων, πάνω στις οποίες στηρίζονται τα αξιακά συστήματα των υποκειμένων που τις φέρουν και τελικά το αποτέλεσμα είναι ένας πολιτισμικός πόλεμος μεταξύ ανθρώπων και κοινωνικών ομάδων, ο οποίος όμως έχει το τίμημα ακόμη και του θανάτου των ανθρώπων. Ένα ακραίο παράδειγμα είναι όταν οι φασίστες σκοτώνουν τους ομοφυλόφιλους διότι τους θεωρούν ξένο σώμα και εχθρούς. Εφόσον, οι πολιτισμικές ομοιότητες γίνονται διαφορές και δημιουργείται «πολεμικό κλίμα» μεταξύ τους, γίνονται ετερότητες.

3.2. Έμφυλες γεωγραφίες (gendered geographies)

Η έμφυλη ετερότητα δημιουργεί έμφυλους ανταγωνισμούς. Η κοινωνική ταυτότητα του φύλου διαπερνάται από τον κοινωνικό ιστό που σχηματίζεται από πλέγματα σχέσεων εξουσίας, εκμετάλλευσης, κυριαρχίας και ανταγωνισμού αλλά και σχέσεις αλληλεγγύης, συνεργατικότητας, δημιουργίας. Έτσι, το φύλο δε μένει αλώβητο μετατρέπεται κοινωνικά και μεταβάλλεται χωρικά και τοπικά. Πολλές φορές εκτοπίζεται από έναν τόπο ή μένει σε ένα σημείο σταθερό. Φυσικό είναι ότι ο χώρος και ο τόπος αποκτά έμφυλα χαρακτηριστικά και πολλές φορές ορίζεται από αυτά.

3.2.1. Πως οι έμφυλες γεωγραφίες αποτυπώνονται στο χώρο

Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα, είναι ότι σε μια κοινωνία όπως εκείνη της ελληνικής επαρχίας της Ζαχάρως, που αφορά στην παρούσα έρευνα, όπου η κοινωνία έχει πατριαρχική δομή, οι γυναίκες φεύγουν από τον τόπο όπου μεγάλωσαν, κάτι που αποδεικνύει ότι το γυναικείο φύλο δε βρίσκει εύκολα το χώρο του και δύσκολα διαμορφώνει γυναικείους τόπους. Η ανισότιμη σχέση μεταξύ ανδρών και γυναικών και άλλων φύλων, με το αντρικό φύλο να υπερέχει στην ιεραρχική δομή της πατριαρχίας, προκαλεί ανταγωνιστικές σχέσεις. Βέβαια, σε διάφορα μέρη της

ευρύτερης γεωγραφικής έκτασης της Πελοποννήσου, υπάρχουν αξιόλογα παραδείγματα εδαφικοποίησης των έμφυλων διεκδικήσεων όπου οι γυναίκες, κατά τόπους, έχουν φτιάξει τους δικούς τους 'κόσμους' και εδαφικοποιούν τις έμφυλες διεκδικήσεις τους, όπως με τους συνεταιρισμούς γυναικών όπου εμπορεύονται τοπικά προϊόντα, γεγονός το οποίο αποτελεί ένα αρκετά συχνό φαινόμενο. Σε αντίθεση με την επαρχία, οι μητροπόλεις (όπως η Αθήνα), έχουν να επιδείξουν σαφή σημάδια απελευθερωτικών και ριζασπαστικών κινηματικών δομών (όπως το φεμινιστικό κέντρο Αθήνας) ή περιπτώσεις οικογενειών όπου το ζευγάρι είναι λεσβιακό.

Οπότε οι εδαφικοποιήσεις των διεκδικήσεων των γυναικών έρχονται αντιμέτωπες με αυτές άλλων γυναικών ή με των αντρών ή με άλλων φύλων. και των άλλων φύλων. Η κάθε έμφυλη ομάδα δηλαδή η κάθε κοινωνική ομάδα με συγκεκριμένα έμφυλα χαρακτηριστικά, δημιουργεί τις δικές τις 'έμφυλες γεωγραφίες' (gendered geographies), και μέσα από τη σύγκρουσή τους, δημιουργούνται ανταγωνιστικές τοπικές έμφυλες γεωγραφίες, από τόπο σε τόπο.

«Ο χώρος είναι βασικός σε κάθε μορφή κοινής ζωής, ο χώρος είναι βασικός σε κάθε άσκηση εξουσίας»²⁴. Ο Φουκώ αναφέρεται στον όρο «ετεροτοπίες»: πρόκειται για κείνους τους ιδιαίτερους χώρους που βρίσκονται σε κάποιους κοινωνικούς χώρους και που οι λειτουργίες τους είναι διαφορετικές ή αντίθετες από τις λειτουργίες των άλλων».²⁵ Η διαδικασία της έμφυλης κινητικότητας, δεν είναι μόνο κοινωνική, είναι και χωρική, συμβαίνει στο χώρο και επειδή αποκτά συγκεκριμένα χαρακτηριστικά τον ορίζει με αποτέλεσμα να κατασκευάζει τον τόπο. Ο τόπος επομένως γίνεται η χωρική αποτύπωση της συγκεκριμένης έμφυλης τοπικής κοινότητας. Αποτελεί εκείνο το σημείο όπου η εκάστοτε έμφυλη σχέση εδραιώνεται, επικρατεί, επεκτείνεται, συρρικνώνεται, υποστηρίζεται, επιβάλλεται, χάνεται και ξαναεμφανίζεται. Η αποτύπωση στο χώρο είναι η βάση την οποία χρειάζεται η

---

²⁴ Φουκώ, Μ., (2007), *Εξουσία γνώση και ηθική*, Αθήνα: Ύψιλον, σελ. 65

²⁵ Φουκώ, Μ., (2007), *Εξουσία γνώση και ηθική*, Αθήνα: Ύψιλον, σελ. 65

έμφυλη ταυτότητα για να αναπαράγεται και για να υπάρχει. Ακόμη και αν χαθεί έχει αφήσει σημάδια ταυτοποίησης λόγω της συσσώρευσης των πολιτισμικών στοιχείων.

3.2.2. Τα εκτός τόπου φύλα

Ακόμη και ο κυρίαρχος λόγος αναγνωρίζει ως τα δυο κοινωνικά φύλα το θηλυκό και το αρσενικό. Οι ομοφυλόφιλοι και τα φύλα εκείνα τα οποία δεν κατηγοριοποιούνται, είτε διότι δεν το επιθυμούν είτε διότι δεν έχουν ξοδευτεί πολλές γραμμές για να αναλυθούν ως κοινωνικές κατηγορίες, αντιμετωπίζουν ρατσισμό.

Οι ομοφυλόφιλοι είναι τα «εκτός τόπου» φύλα διότι εκτοπίζονται από τους κυρίαρχους τόπους. Κυρίως ζουν αποκλεισμένοι. Στην περίπτωση της πόλης της Ζαχάρως δεν υπάρχουν. Η τοπική κοινωνία δεν κινείται προς μια απελευθερωτική κατεύθυνση ως προς τις σεξουαλικές και τις ερωτικές προτιμήσεις των ατόμων. Είναι μια βαθιά συντηρητική κοινωνία σχετικά με το συγκεκριμένο ζήτημα, χωρίς να είναι καθόλου έτοιμη να αποδεχθεί έναν ομοφυλόφιλο άντρα ή μια ομοφυλόφιλη γυναίκα.

Από την άλλη πλευρά οι άνθρωποι των έτερων φύλων δε διεκδικούν στην ελληνική επαρχία της Ζαχάρως την ταυτότητά τους με κάποιον τρόπο. Δε διεκδικούν το χώρο, δεν κατασκευάζουν τόπους. Ζουν στο περιθώριο ή κρύβονται πίσω από μια άλλη καταπιεσμένη έμφυλη ταυτότητα. Αυτό έχει σαν άμεση συνέπεια τον ετεροπροσδιορισμό. Προσδιορίζονται με βάση τους άλλους και όχι με βάση το τι είναι οι ίδιοι, με βάση την επιθυμία των άλλων και όχι με βάση τη δική τους επιθυμία.

3.3. Πολιτισμικές κατασκευές στην ελληνική επαρχία

Μέσα από την περιγραφή του Φουκώ και το φαντασιακό του χριστιανισμού, οι άνθρωποι σχηματίζουν την εικόνα της πολιτισμικής μορφής ενός άλλου ανθρώπου αλλά και την εικόνα σχετικά με τις επιθυμίες τους και τη σεξουαλικότητά τους.²⁶ Αυτό

---

²⁶ Φουκώ, Μ., (2007), *Εξουσία γνώση και ηθική*, Αθήνα: Ύψιλον, σελ. 114

προκύπτει από την κοινωνική δομή της ελληνικής κοινωνίας η οποία έχει ως βάση την οικογένεια, η οποία με τη σειρά της κατασκευάζει φαντασιακά αξιακά συστήματα σχετικά με τις έμφυλες συμπεριφορές ακόμη και ως προς τις σεξουαλικές προτιμήσεις των ανθρώπων.

Η έμφυλη ετερότητα ως μια πτυχή της διαμόρφωσης της χωρο-κοινωνικής πραγματικότητας αναπαράγεται σε βάρος των μειονοτήτων όποιες και αν είναι αυτές. Διότι η έμφυλη ετερότητα προκύπτει από δυνάμεις σχέσεων εξουσίας και κυριαρχίας. Οι πιο ισχυρές δυνάμεις θα επικρατήσουν των πιο αδύναμων. Οπότε για μια πληθυσμιακή μειονότητα όπως είναι οι μετανάστριες ή οι μονογονεϊκές οικογένειες, τα γεωγραφικά όρια μέσα σε μια κοινότητα ανθρώπων, συρρικνώνονται διότι οι μειονοτικοί πληθυσμοί μπαίνουν στο μικροσκόπιο και κρίνονται σκληρά από την επικρατούσα κοινωνική τάση που είναι ο γάμος, η αιώνια πίστη στην οικογένεια.

Ακόμη, οι γυναίκες μετανάστριες στην ελληνική επαρχία αντιμετωπίζουν ξεκάθαρα το ρατσισμό των ντόπιων, ξενοφοβία καθώς βιώνουν και την κατάσταση της κοινωνικής περιθωριοποίησης. Όπως οι ομοφυλόφιλοι έτσι και οι μετανάστριες βιώνουν αποκλεισμούς και περιθωριοποιήσεις.

Υπάρχει όμως και η περίπτωση που συμβαίνει εκούσια η περιθωριοποίηση και καταγράφεται ως ένα φαινόμενο κατά το οποίο οι άνθρωποι υποτάσσονται στους ρόλους που τους επιδεικνύει το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο χωρίς να τοποθετούν τη δική τους βούληση. Δηλαδή αν μια γυναίκα δέχεται πλήρως το ρόλο της αν είναι θύμα οικογενειακής βίας και δεν παίρνει πρωτοβουλία να επιβληθεί της ελευθερίας της.

Ο Φουκώ γράφει: «Στον χριστιανικό ασκητισμό το ζήτημα της αγνότητας γίνεται όλο και πιο σημαντικό' ο λόγος για τον οποίο πρέπει να ελέγχετε τον εαυτό σας είναι το να διατηρείται τον εαυτό σας αγνό».²⁷ Αυτό είναι μία αντίληψη που ενυπάρχει στην ελληνική επαρχία και εμπεριέχεται περισσότερο στην αντίληψη των γυναικών και όχι των αντρών. . Απόδειξη αυτού είναι οι συνεχείς επαναλήψεις του φαινομένου των διαζυγίων, που βιώνουν τα ζευγάρια στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία, είτε βρίσκεται

---

²⁷ Φουκώ, Μ., (2007), *Εξουσία γνώση και ηθική*, Αθήνα: Ύψιλον, σελ. 114

στην επαρχία είτε στην πόλη. Εδώ η κοινωνία έρχεται αντιμέτωπη και ενάντια με τον ίδιο της τον εαυτό. Από την άλλη και πιο συγκεκριμένα, στα χωριά της ευρύτερης γεωγραφικής περιοχής του δήμου της Ζαχάρως, έχουμε αύξηση των γάμων μεταξύ γυναικών και αντρών από άλλες χώρες δηλαδή των μεικτών γάμων.

3.3.1. Από τη θρησκεία στην ελληνική οικογένεια

Ο Φουκώ συνεχίζει : «...στον χριστιανικό εαυτό... κατοικοέδρευναν η λαγνεία και οι επιθυμίες της σάρκας».²⁸ Απόδειξη αυτού είναι η καταπιεσμένη πλευρά της ελληνικής κοινωνίας η οποία ανήμπορη να στηριχθεί στη δομή της οικογένειας, μία πάρα πολύ ισχυρή δομή στις σύγχρονες δυτικές κοινωνίες, είτε διαλύεται είτε εκτονώνεται με διάφορους τρόπους και ένας εκ των οποίων αποτελεί τη συνεύρεση με την «ξένη» γυναίκα που πουλιέται τη νύχτα, μακριά από τη γυναίκα-σύζυγο με την τελευταία να υπομένει τη μοίρα της. Ο χριστιανισμός όμως έχει πολλές προεκτάσεις ακόμη και πολιτικές.

3.4. Από τις έμφυλες επιθυμίες στις έμφυλες μεταναστεύσεις

Σύμφωνα με την επιτόπια έρευνα που πραγματοποιήθηκε στην ερώτηση: «Για ποιο λόγο οι γυναίκες φεύγουν από τον τόπο όταν τελειώνουν το σχολείο», το 52% των γυναικών απάντησε γιατί θέλουν την ανεξαρτησία τους και το 48% των γυναικών απάντησε για εύρεση εργασίας. Στην ίδια ερώτηση οι άντρες απάντησαν λίγο διαφορετικά. Το 46% των ανδρών απάντησε «για εύρεση εργασίας» και το 29% «για λόγους ανεξαρτησίας». Από το άθροισμα προκύπτει ότι το 81% των ερωτηθέντων ανδρών και γυναικών προκύπτει ότι απάντησαν «για την ανεξαρτησία τους» και το 94% για «εύρεση εργασίας». Έχοντας ως δεδομένο επίσης ότι οι γυναίκες που

---

²⁸ Φουκώ, Μισέλ, (2007), *Εξουσία γνώση και ηθική*, Αθήνα: Ύψιλον, σελ. 114

απάντησαν στα ερωτηματολόγια είναι λιγότερες (22) από τους άντρες (29), η απάντηση των γυναικών αποδεικνύεται πιο ισχυρή. Η επιθυμία για ανεξαρτησία φαίνεται να είναι πολύ πιο έντονη στις γυναίκες σε σύγκριση με τους άνδρες. Επίσης η έννοια της ανεξαρτησίας δεν είναι μία έννοια τόσο απτή όσο εκείνη της εύρεσης εργασίας. Είναι ένα ιδανικό, μια αντίληψη για την αυτονομία του ατόμου και κατά κάποιο τρόπο αξία. Μία περισσότερο υγιής σχέση με τον εαυτό είναι να θέλεις να είσαι ανεξάρτητος και όχι εξαρτημένος από σχέσεις ή από άλλους ανθρώπους. Ωστόσο, η εύρεση εργασίας αποτελεί ανάγκη για επιβίωση και όχι τόσο επιθυμία. Η εύρεση εργασίας εμπεριέχει και την έννοια της οικονομικής ανεξαρτησίας αλλά διαφέρει από την ανεξαρτησία σε σχέση με την υπόστασή της γενικότερα. Η ανεξαρτησία μπορεί να είναι και μια ιδέα ενώ η εύρεση εργασίας είναι μόνο υλική ανάγκη. Η εύρεση εργασίας είναι κάτι απτό, είναι υλικό αγαθό ενώ η ανεξαρτησία δεν έχει απόλυτα υλική υπόσταση, αποτελεί και ηθική αξία. Ένα άλλο σημαντικό ποσοστό το 14% των ανδρών απαντά ότι *οι γυναίκες φεύγουν για σπουδές*. Στην ίδια ερώτηση ο δημοσιογράφος Μάκης Νοδάρος απαντά *«για να απεγκλωβιστούν από την οικογένεια»*. *Ο δημοσιογράφος ασχολείται με τα κοινωνικά θέματα και προβλήματα του τόπου του καθημερινά και θεωρείται σημαντικό δημόσιο πρόσωπο με προοδευτική ματιά.*

Στην ερώτηση του ερωτηματολογίου *«γιατί οι άντρες μένουν περισσότερο στον τόπο τους»*, το μεγαλύτερο ποσοστό των αντρών (43%), απαντά ότι *«τους αρέσει η ζωή στο χωριό και όχι στην πόλη»*. Αυτό μπορεί να έχει πολλές ερμηνείες. Μπορεί κάποιος να υποστηρίξει ότι παρόλο που ένας άντρας δεν έχει δουλειά και παρόλο που ξέρει ότι η ζωή του στο χωριό θα είναι πιο δύσκολη, συγκριτικά με τη ζωή σε μια μεγάλη πόλη, όπως η Αθήνα ή η Θεσσαλονίκη, επιμένει να ζει στο χωριό. Από αυτήν την απάντηση μπορεί κανείς να συμπεράνει ότι οι άντρες αρέσκονται περισσότερο σε ένα τοπίο επαρχίας και όχι σε ένα αστικό τοπίο, με όλες τις χωρικές και κοινωνικές προεκτάσεις και χαρακτηριστικά που ορίζουν το εκάστοτε τοπίο. Ένα μεγάλο ποσοστό, ίσως έδωσε πιο ειλικρινή απάντηση, με το 25% να απαντά ότι *«οι άντρες μένουν περισσότερο στον τόπο τους διότι εκεί είναι το μέρος που έχουν δουλειά»* και ακριβώς το ίδιο ποσοστό απαντά *«για λόγους οικονομικής υποστήριξης του νοικοκυριού»* γενικότερα. Μία ικανή υπόθεση καθίσταται το γεγονός ότι αρκετοί άντρες ακολουθούν τις δουλειές των οικογενειών τους για να τις ενισχύσουν αλλά και γιατί

αυτό αποτελεί μία ασφαλής λύση. Ένα 17% απαντά ότι *«δεν θέλουν να ζήσουν δύσκολα μακριά από τον τόπο τους»*. Επομένως το συμπέρασμα είναι ότι οι λόγοι για έναν άντρα που μένει στον τόπο όπου μεγάλωσε και στην προκειμένη περίπτωση, στην επαρχία της Ζαχάρως, είναι περισσότεροι και διαφορετικοί, από τους λόγους που έχει μια γυναίκα.

Σε αυτό το σημείο δημιουργείται μία εικόνα για τη γυναίκα, η οποία βάζει σε προτεραιότητα την επιλογή της, να φύγει μακριά από την οικογενειακή κατοικία, να βρει δουλειά, να σπουδάσει ενώ ο άντρας να αποτελέσει το θεμέλιο λίθο της οικογένειας, τόσο εκείνης που ήδη υπάρχει δηλαδή στο νοικοκυριό όπου μεγάλωσε, όσο και εκείνης που θα δημιουργήσει στο κοντινό μέλλον και να είναι υπεύθυνος για την επιβίωση της οικογένειας. Ο κανόνας είναι να φεύγουν οι γυναίκες από τον τόπο όπου πέρασαν τα σχολικά τους χρόνια και επιβεβαιώνεται από τις εξαιρέσεις που μένουν στο χωριό. Σίγουρα, κάποιες γυναίκες μένουν πίσω και φαίνεται να τις απορροφά περισσότερο η τοπική κοινωνία για διάφορους λόγους όπως π.χ. διότι θέλουν βοήθεια από τους γονείς που κατοικούν στο χωριό στην περίπτωση κατά την οποία γίνονται μητέρες. Επιπροσθέτως, σε ερώτηση που διατυπώθηκε στο σκηνοθέτη που κατασκεύασε τα ντοκιμαντέρ Sugar town, σχετικά με τις γυναίκες που φεύγουν και εκείνες που μένουν η απάντηση είναι ότι *«οι ίδιοι οι άντρες έχουν φοβερές απαιτήσεις από τις γυναίκες εκεί, γιατί και οι άντρες δεν θέλουν να αλλάζουν κάτι από την καθημερινότητά τους, και απαιτούν από τη γυναίκα να κάτσει στο πατρικό στο χωριό. Αυτό, μία μοντέρνα γυναίκα δεν το θέλει, ιδίως όταν έχει δει τη μαμά της ή τη γιαγιά της, που πέρασε μια ζωή κουβαλώντας ξύλα»*.²⁹ Ο σκηνοθέτης και η ομάδα του έχει ξοδέψει πολύ χρόνο στον τόπο της Ζαχάρως προτού κατασκευάσει το ντοκιμαντέρ και έχει τριβεί σε διαπροσωπικές σχέσεις με τους κατοίκους της ευρύτερης περιοχής της Ζαχάρως. Αξιολογώντας τις μέσα από το δικό του πρίσμα, διατυπώνει την άποψη που έχει κάθε νέος δηλαδή να φύγει από τον τόπο όπου μεγάλωσε για να κυνηγήσει τα όνειρά του και η βαρύτητα σχετικά με αυτό το γεγονός πέφτει στις γυναίκες. Ωστόσο, από την παρακάτω ερώτηση γίνεται φανερό το εξής, ότι οι γυναίκες είναι πιο τολμηρές σχετικά με τις αποφάσεις τους και τις πρωτοβουλίες που παίρνουν για την μετατροπή της ζωής τους σε κάτι άλλο. Σε άλλη ερώτηση του ερωτηματολογίου, σχετικά με το *«πόσο δύσκολη πιστεύετε ότι θα ήταν η*

---

²⁹ Παράρτημα ,σελ. 119

ζωή σας μακριά από τον τόπο σας», οι άντρες με το πολύ μεγάλο ποσοστό του 71% απάντησαν ότι θα ήταν πάρα πολύ δύσκολο και μόλις το 33% των γυναικών έδωσε την ίδια απάντηση. Εμφανίζονται πιο δυναμικά χαρακτηριστικά στο γυναικείο και όχι στο αντρικό φύλο. Όπως γίνεται φανερό η αίσθηση των αντρών για τον τόπο όπου μεγάλωσαν είναι διαφορετική με αρκετά μεγάλη διαφορά από εκείνη των γυναικών. Νιώθουν διαφορετικά, δρουν διαφορετικά, βάζουν τον εαυτό τους σε άλλες διαδικασίες από τις γυναίκες, υποχρεώνονται αναλαμβάνουν ευθύνες διαφορετικά, δουλεύουν διαφορετικά, ζουν διαφορετικά, επιφορτίζονται με καθήκοντα διαφορετικά. Εμφυλοποίηση του χώρου

Ένα άλλο ζήτημα το οποίο προκύπτει έχει να κάνει με τη σχέση που έχουν τα δύο φύλα με το χώρο. Οι άντρες γενικά είναι πιο εξοικειωμένοι με το δημόσιο χώρο διότι το ποσοστό που προκύπτει από την ερώτηση *«όταν έχετε ελεύθερο χρόνο που διασκεδάζετε»* απαντά το 50% ότι *«συχνάζει στα καφενεία»*. Και μόνο από την εμπειρική παρατήρηση μπορεί κάποιος να παρατηρήσει, ότι οι άντρες είναι εκείνοι, που οικειοποιούνται τα καφενεία και όχι οι γυναίκες. Οι γυναίκες από την άλλη έδωσαν περισσότερες από μία απαντήσεις, με τη *συγκέντρωση στο σπίτι με φίλους* να κατέχει την πρώτη θέση, τη δεύτερη με 23% *τα κλάμπς* και το ίδιο ποσοστό *οι οικογενειακές συγκεντρώσεις*.

Η σημερινή νέα γυναίκα στην επαρχία φεύγει από το χωριό και πάει να ζήσει στην πόλη. Εάν είσαι γυναίκα στην ελληνική επαρχία όπως εκείνη της Ζαχάρως δεν περπατάς στο δρόμο ανέμελα. Δεν πηγαίνεις μόνη σου για καφέ. Προσπαθείς να φύγεις το γρηγορότερο από τον τόπο όπου έχεις ζήσει τα παιδικά και εφηβικά χρόνια. Ο δημόσιος χώρος ανήκει στους άντρες. Οι γυναίκες δεν τον έχουν διεκδικήσει ακόμη. Είτε γιατί όντως δεν τις αφορά τόσο, είτε γιατί έχουν υποταχθεί στη θέση τους σε μια λιγότερο δυναμική θέση κοινωνικά από εκείνη του άντρα.

Αν είσαι γυναίκα προχωράς στο δρόμο και νιώθεις τα βλέμματα των αντρών έντονα. Οι γυναίκες δεν κάθονται στα καφενεία όπως οι άντρες, δε συζητούν για τα κοινά με τον ίδιο τρόπο, δε νιώθουν το ίδιο άνετα με το σώμα τους. Η εργασία προσπαθεί να αναγνώσει το σώμα της κοινωνίας, το πως συμβαίνουν οι έμφυλες χωρικές αλλαγές και είναι πολλά τα παραδείγματα που δείχνουν ότι το ένα φύλο προσδιορίζεται από το άλλο δηλαδή ετεροπροσδιορίζεται μέσα από τη διαδικασία ενός αμοιβαίου

αποκλεισμού. Όπου συγκεντρώνεται το γυναικείο φύλο δε συγκεντρώνεται το αντρικό και το αντίθετο. Το ένα φύλο εκ-τοπίζει το «άλλο».

3.5. Η μετατροπή του τόπου σε κάτι άλλο θα σήμαινε ριζοσπαστική αλλαγή:

Οι συμβολισμοί είναι σαφής κάθε φορά. Ένα καφενείο παραπέμπει κατευθείαν στον άντρα. Η κουζίνα του σπιτιού στη γυναίκα. Η εικόνα που μας δίνει η ελληνική επαρχία είναι αυτή ακριβώς. Αυτό από μόνο του δεν είναι «κακό». Ή όταν κάτι δομείται σε πλαίσιο «κανονικό» και συμφωνεί με τις κυρίαρχες κοινωνικές συμβάσεις δεν είναι απαραίτητα «κακό». Ανάλογα ποιο ερώτημα βάζει ο ερευνητής και τελικά η ανάλυση είναι ζήτημα ιδεολογικού υπόβαθρου πάντα. Εάν μπαίνει το ζήτημα της απελευθερωτικής διαδικασίας του χώρου από κάτι που είναι να μετατραπεί σε κάτι άλλο ίσως να είναι «κακό» το στερεότυπο του αντρικού καφενείου. Μέσα από την κοινωνική πραγματικότητα παράγεται και η ουσία της ζωής αλλά και η αυθεντικότητά της.

Επίσης το γεγονός αυτό δεν παραπέμπει σε κάτι «καλό». Δηλαδή ένα καφενείο είναι αυθεντικός τόπος και εμπεριέχει τους συμβολισμούς του, είναι ένας αντρικός τόπος. Η αυθεντικότητά του, δε σημαίνει απαραίτητα ότι οφείλει να κινηθεί σε μια άλλη κατεύθυνση και να γίνει κάτι άλλο από αυτό που είναι ήδη.

Το μέτρο του καλού και του κακού βέβαια, δεν χρησιμοποιείται για να κινήσει ένα πράγμα ή μια ιδιότητα όπως την έμφυλη σε μια απελευθερωτική κατεύθυνση αλλά στην προκειμένη περίπτωση, στην κοινωνία της Ζαχάρως, για να προσεγγίσουμε το χώρο με μια άλλη οπτική, πέρα και πάνω από τους προσδιορισμούς που βάζει, θα πρέπει να κινηθούμε σε μια ανάλυση περί απελευθέρωσης του χώρου και γενικότερα ελευθεριακών κινηματικών διαδικασιών. Οι έμφυλες διαδικασίες στις πόλεις, μετατρέπουν τα έμφυλα υποκείμενα πολλές φορές σε πιο απελευθερωμένα άτομα αλλά στην επαρχία αυτό είναι σχεδόν ανέφικτο.

3.6. Η αίσθηση για τον τόπο

Η έμφυλη γεωγραφία είναι ένα κομμάτι από το παζλ της ευρύτερης γεωγραφίας ενός τόπου, η οποία μεταβάλλεται και συγκροτείται μέσα από τις έμφυλες σχέσεις. Όπως γράφει και η Doreen Massey *ο χώρος και ο τόπος, οι χώροι και οι τόποι, και οι αισθήσεις μας για αυτούς (και αυτά τα τόσο σχετικά πράγματα όπως ο βαθμός κινητικότητάς μας) είναι έμφυλος ή αλλιώς διαπερνάται από το φύλο πέρα ως πέρα. (...).*³⁰

Ο βαθμός κινητικότητάς μας και οικειοποίησης του χώρου δημιουργεί έμφυλους τόπους. Μας δείχνει που κινούνται οι άνθρωποι και πιο συγκεκριμένα πως «κάνουν δικό τους» έναν χώρο οι άντρες και οι γυναίκες. Που νιώθουν πιο άνετα, που πιστεύουν ότι είναι η θέση τους και πως αντιλαμβάνονται τη θέση τους μέσα σε μια κοινότητα. Δημιουργούνται πολλοί και πολλαπλοί τόποι, κατασκευάζονται έτεροι τόποι, συγκρουόμενοι μεταξύ τους.

3.7. Ανάπτυξη της έμφυλης ετερότητας στην επαρχιακή πόλη της Ζαχάρως

Το ντοκιμαντέρ του Κίμωνα Τσακίρη «Sugar town-Οι γαμπροί», αποτέλεσε το βασικό κίνητρο για την απόπειρα να γίνει μία ανάγνωση για τα κοινωνικά φύλα έτσι όπως εμφανίζονται στον χώρο και τον τόπο της Ζαχάρως. Πιο συγκεκριμένα ο σκηνοθέτης επικεντρώνεται στον άντρα και όπως υποστηρίζει στη συνέντευξή του κατά τη διάρκεια της έρευνας: *«Θεώρησα ότι οι πρωταγωνιστές μου είναι οι άντρες γιατί για αυτούς έχουμε ένα στερεότυπο του άντρα του κακού που αγοράζει μια γυναίκα από το ανατολικό μπλοκ ενώ αυτοί οι άντρες ήταν άντρες που ήταν φοβερά μόνοι και δεν είχαν καν το χρόνο να σκεφτούν όλα αυτά που συζητάμε εμείς εδώ σε ένα αστικό περιβάλλον*³¹. Το ντοκιμαντέρ είναι πάρα πολύ γνωστό και δημοσιευμένο στο μεγαλύτερο διαδικτυακό κανάλι (you tube). Βέβαια, το γεγονός ότι ένας άντρας είναι

³⁰ Massey, D., (1994), Space place and gender, Cambridge CB2 1UR, UK, 65 Bridge Street: Polity Press, σελ.186

³¹ Παράρτημα, σελ. 120

πελάτης τους εμπορίου των γυναικών ή της βίας που επικρατεί μέσα στα ελληνικά σπίτια ειδικά στην επαρχία δεν αναιρεί ότι είναι πολύ μόνος και ανήμπορος να τα καταφέρει στη ζωή. Από την άλλη ο σκηνοθέτης έκανε μια προσπάθεια να ειδωθεί ο άντρας από μια άλλη ματιά.

Η σκηνοθετική ματιά καθίσταται ως ένα βαθμό προοδευτική διότι αν δεν εισχωρήσεις στον κόσμο των φύλων και ειδικά σε μια κοινωνία χωριού όπου καθίσταται δύσκολο να την προσεγγίσεις, τα συμπεράσματα που βγάζεις αφορούν περισσότερο μια θεωρητική ανάλυση. Το ντοκιμαντέρ βάζει σε πρώτο πλάνο το αντρικό φύλο και κατά κάποιο τρόπο και όχι σαν αυτοσκοπό, προσπαθεί να το αποδομήσει, όπως επίσης προσπαθεί να δώσει μια οπτική ότι οι κοινωνικοί ρόλοι καταργούνται στην επαρχιακή πόλη της Ζαχάρως, εκεί όπου οι άνθρωποι δεν έχουν καν το χρόνο να θεωρητικοποιήσουν το τι τους συμβαίνει.

Ωστόσο έχει ασκηθεί ισχυρή κριτική στο περιεχόμενο του ντοκιμαντέρ και στον τρόπο με τον οποίο παρουσιάζει τα τεκταινόμενα. Η απάντηση, του δημοσιογράφου Μάκη Νοδάρου στην ερώτηση αν το ντοκιμαντέρ *«Sugar town- οι γαμπροί»* ήταν κακή ή καλή διαφήμιση για τον τόπο, είναι χαρακτηριστική: *«Ήταν η απόλυτη ντροπή για τη Ζαχάρω και για ολόκληρη την Ηλεία . Η πιο άθλια και ρατσιστική εκδοχή μιάς κοινωνίας απέναντι στη γυναίκα»*.

Ακόμη, άλλη μια εκδοχή του αντρικού φύλου που εμφανίζεται στον τόπο είναι εκείνη του άντρα μετανάστη. Η Ντίνα Βαΐου, επισημαίνει το εξής: *«Σημαντική θέση αποκτούν οι θεωρητικές διατυπώσεις που αντιμετωπίζουν τη μετανάστευση (και) ως έμφυλο φαινόμενο (...)»*³². Και συνεχίζει: *«Παρόλο που μετανάστριες υπήρχαν πάντα, κυρίαρχη αναπαράσταση παρέμενε (και ίσως ακόμη παραμένει σε μεγάλο βαθμό ένας άνδρας μόνος, νέος, στην ακμή της ηλικίας και της εργατικής δύναμης- ένας άνδρας εργάτης-, ο οποίος, σε μια περίοδο βιομηχανικής ανάπτυξης και έντονης αστικοποίησης των χωρών του ανεπτυγμένου κόσμο, «θεωρήθηκε η ενσάρκωση της κινητικότητας της*

---

³² Green, (2004:135), Βαΐου, Ν., Στρατηγάκη, Μ., Καμπούρη, Ν., Λαφαζάνη, Ο., Αθανασοπούλου, Α., Ζαββού, Α., Λιάπη, Μ., Λυκογιάννη, Ρ., (2009), *Το φύλο της μετανάστευσης*, Αθήνα: Μεταίχμιο, σελ. 17-18

εργασίας»³³ Αυτό αποτελεί ακόμη το στερεότυπο για τον άνδρα μετανάστη το οποίο έρχεται σε σύγκρουση με αυτό του ντόπιου αγρότη το οποίο αρχίζει να αλλάζει. Η ανάπτυξη της έμφυλης ετερότητας σε έναν τόπο αφορά σε μια διαδικασία που επιταχύνει την αναγνώριση των δομών μιας κοινωνίας μέσα από την οπτική του φύλου. Ο τόπος είναι η Ζαχάρω και ο χρόνος είναι ο καλοκαιρινός Αύγουστος του 2006. Από την άλλη το στερεότυπο που σχηματίζεται από τις γυναίκες από τη Ρωσία είναι αυτό της γυναίκας που ακολουθεί την επιθυμία του άντρα. Αυτό που είναι το πιο σημαντικό είναι η συνέχεια του σκεπτικού του σκηνοθέτη ο οποίος υποστηρίζει ότι παρόλο που οι γυναίκες από τη Ρωσία έχουν δύσκολη ζωή παραμένουν στο στερεότυπο της ρομαντικής γυναίκας που επιθυμεί την επιβεβαίωση από τον άντρα και στην πραγματικότητα αυτό ήταν που περίμεναν από τους άντρες της Ζαχάρως, παρόλη τη διαφορά που είχαν σε μορφωτικό επίπεδο γενικά.

3.7.1. Πολιτισμικές διαφορές και ομοιότητες

Η πρώτη πολιτισμική διαφορά που παρατηρείται στην επαφή με τις γυναίκες από τη Ρωσία είναι οι γλωσσικές διαφορές. Και οι δύο ομάδες μπαίνουν σε μια διαδικασία να μετατρέψουν τη γλώσσα σε κοινό σημείο επικοινωνίας, αλλά στο μεγαλύτερο ποσοστό τους αποτυγχάνουν και οι μεν και οι δε. Αυτό θα λέγαμε ότι είναι ένα αρκετά μεγάλο εμπόδιο στη σμίκρυνση της απόστασης των δύο διαφορετικών κοινωνικών ομάδων.

Ακόμη, η διαφορά που αρχικά παρατηρείται είναι αυτή της εθνικότητας. Η εθνικότητα και η καταγωγή λαμβάνουν διαφορετικές σημασίες ανά γεωγραφική περιοχή, χώρο, τόπο και χρόνο. Ο τόπος ο οποίος εμπεριέχει μέσα του τις κοινωνικές και χωρικές ετερότητες σχηματίζουν την καταγωγή και το φύλο.

---

³³ Green, (2004:135), Βαΐου, Ν., Στρατηγάκη, Μ., Καμπούρη, Ν., Λαφαζάνη, Ο., Αθανασοπούλου, Α., Ζαββού, Α., Λιάπη, Μ., Λυκογιάννη, Ρ., (2009), *Το φύλο της μετανάστευσης*, Αθήνα: Μεταίχμιο, σελ. 17-18

3.7.2. Το κοινό πολιτισμικό στοιχείο των δύο φύλων

Ένα κοινό εξαρχής σημείο είναι η θρησκεία. Στη μικρή και φτωχή πόλη της Ρωσίας η κυρίαρχη θρησκεία είναι ο ορθόδοξος χριστιανισμός, κάτι το οποίο αποτέλεσε αφετηριακό σημείο για να ξεκινήσει η διαδικασία προώθησης του σχεδίου να γνωριστούν οι γυναίκες από τη Ρωσία και οι άντρες από τη Ζαχάρω. Αυτό αποδεικνύεται και από το γεγονός ότι η τοπική εκκλησία σε συνεργασία με ένα τοπικό ταξιδιωτικό γραφείο της Ρωσίας, φέρνει τελικά σε επαφή τα δύο φύλα. Οπότε δύο διαφορετικής εθνικότητας και εντοπιότητας κοινωνικές ομάδες βρίσκουν τον κοινό τόπο τους στη θρησκεία. Το ίδιο συμβολικό σύστημα της θρησκευτικής πίστης βρίσκεται καλά εδραιωμένο στη μικρή πόλη της Ρωσίας και της Ελλάδας. Η θρησκεία είναι ένα από τα χαρακτηριστικά μιας κοινωνίας που την περιγράφουν, τα οποία παραπέμπουν σε κάποια κοινά βιώματα και αποκαλύπτουν μία πτυχή της ταυτότητας των ανθρώπων. Η θρησκεία αποτελεί μια βασική αναφορά στο χώρο, καθώς οι εκκλησίες και οι πρακτικές λατρείας που λαμβάνουν μέρος είναι κοινές σε αυτά τα δύο μακρινά μεταξύ τους μέρη. Η θρησκεία αποκαλύπτει ένα πρώτο σημείο αναφοράς στο οποίο βασίζονται οι άντρες για να αποκτήσουν μία πρώτη εικόνα για τις. Ο σκοπός εξαρχής είναι ένας, να βρεθεί η/ο κατάλληλη/λος σύντροφος. Οπότε μέσα από το πρίσμα της κοινής θρησκείας διαπερνάται ένας ολόκληρος κόσμος, ο οποίος παραπέμπει στη χριστιανική ηθική.

3.7.3 Συμβολισμοί: Η Κατασκευή των μύθων

Όπως η θρησκεία έχει είδωλα και πιο συγκεκριμένα φιγούρες θεών και θεοτήτων, με ανώτερη στο χριστιανισμό την αντρική φιγούρα του Χριστού, έχει και διαστάσεις πολιτικές. Όπως η θρησκεία της κοινωνίας φτιάχνει τους μύθους της για να στηρίζει την πίστη και τη λατρεία, έτσι και η κοινωνία έχει κατασκευάσει έναν μύθο γύρω από το πρόσωπο του πρώην δημάρχου, ο οποίος συγκεντρώνει ψηφοφόρους οι οποίοι αποτελούν είτε πολέμιους του είτε φανατικούς οπαδούς. Κυρίως έχει οπαδούς και εχθρούς, δεν υπάρχουν κοινωνικές ομάδες που να είναι ουδέτερες.

3.8. Η δύναμη του τόπου

Το βασικό σε αυτό το σημείο είναι να αναγνωριστεί η δύναμη του τόπου που ασκείται πάνω στα υποκείμενα. Ο τόπος θέτει τους δικούς του κανόνες συνύπαρξης των υποκειμένων. Η ‘δύναμη του τόπου’, αποτελεί μία φράση δυναμική με ουσία. Ο τόπος έχει επιρροή πάνω στους ανθρώπους και πολλές φορές είναι καθοριστική για τις ζωές τους και για την έμφυλη ταυτότητά τους. Εντείνει τις πιέσεις που έχουν να κάνουν με μια σειρά συμβάσεις με βάση το φύλο και επιβάλλονται τα «πρέπει» στον άνθρωπο στο εκάστοτε περιβάλλον, όπως είναι αυτό του εργασιακού χώρου, της οικογένειας, του σχολείου, του δημόσιου χώρου και του ευρύτερου χώρου της ελληνικής επαρχίας. Στα τοπικά περιβάλλοντα κατασκευάζονται οι μικρές τοπικές γεωγραφίες που σχηματίζουν την ευρύτερη έμφυλη γεωγραφία του τόπου.

Μέσα από την έρευνα που πραγματοποιήθηκε είναι ικανή η περιγραφή ενός κομματιού μόνο της ζωής των ανθρώπων και η προσπάθεια ανάγνωσης κάποιων κωδικών συμπεριφοράς και νοοτροπίας.

Στην περίπτωση των μεταναστριών και των μεταναστών οι έμφυλες ανταγωνιστικές γεωγραφίες εμπεριέχουν και τους μετανάστες που χρήζουν διαφορετικής περιγραφής ως υποκείμενα λόγω πολύ συγκεκριμένων βιωμάτων που έχουν. Οι γυναίκες και οι άντρες μετανάστες, σχηματίζουν τις δικές τους γεωγραφίες, ειδικά από τη στιγμή που είναι πάνω από 20 χρόνια εγκατεστημένοι στη χώρα.

3.9. Από την έμφυλη ετερότητα στην καμένη γη ή αλλιώς από την κοινωνική στην φυσική τρωτότητα και πάλι πίσω

Πέρα όμως από τη μετακίνηση πληθυσμών, η κοινωνία στην ελληνική επαρχία της Ζαχάρως παρουσιάζει φαινόμενα ρατσισμού και συντηρητικών συμπεριφορών. Οι περισσότερες γυναίκες έφυγαν και αυτό διότι μία τοπική κοινωνία βάζει όρια στο να δέχεται έναν «ξένο» ή μια «ξένη» στο πλαίσιο της καθημερινής ζωής. Πέρα από τα σύνορα λοιπόν, τις «χαρακιές στο σώμα του πλανήτη», που πρέπει να διασχίσουν, έχουν να ξεπεράσουν και τα όρια που ενυπάρχουν σε μια επαρχιακή κοινωνία. *Εδώ τα*

*όρια δε νοούνται ως γραμμές που χαράσσονται πάνω στο χάρτη, αλλά ως χωροκοινωνικοί περιορισμοί που προσδιορίζουν ποιοι και ποιες μεταναστεύουν και με ποιους στόχους, σε ποιους χώρους και δραστηριότητες έχουν πρόσβαση, με ποιες επιπτώσεις στο σώμα και τις ταυτότητές τους. (...).*³⁴

Αν και η συγκεκριμένη μετανάστευση των γυναικών από τη Ρωσία πραγματοποιήθηκε με πολύ συγκεκριμένους όρους και κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες. Ο πρώην δήμαρχος υπόσχεται προεκλογικά να φέρει γυναίκες για να παντρεύει τους ψηφοφόρους του. Ο κυριότερος διαμεσολαβητής μεταξύ Ελλάδας και Ρωσίας ήταν ένας έλληνας επιχειρηματίας όπου διαμένει στη Ρωσία και προσφέρθηκε να βοηθήσει την όλη επιχείρηση για να έρθουν σε επαφή οι γαμπροί και οι νύφες.

Η θρησκεία ήταν ο κρίκος ανάμεσα στον έλληνα επιχειρηματία και στο ταξιδιωτικό γραφείο της μικρής πόλης Κλιν, 80 χιλιόμετρα από τη Μόσκα. Η πόλη Κλιν δεν ήθελε να χάσει τις γυναίκες διότι έκρινε ότι βρίσκονται στην παραγωγική τους ηλικία και μπορούν να προσφέρουν στον τόπο. Όλη η διαδικασία έφερε σε επαφή δύο διαφορετικούς πολιτισμούς, με κοινή θρησκεία αλλά επέφερε και κέρδος στην εκκλησία και στο ταξιδιωτικό γραφείο της ρωσικής πόλης Κλιν. Επίσης, ο δήμαρχος έκανε πραγματικότητα την προεκλογική του υπόσχεση διότι πραγματοποιήθηκε το ταξίδι των αντρών στη Ρωσία και ύστερα ήρθαν οι γυναίκες στη Ζαχάρω, οπότε εξασφάλισε την ψήφο των συντοπιτών του τουλάχιστον για τις επόμενες εκλογές.

3.9.1. Μια νέου τύπου έμφυλη μετανάστευση

Ωστόσο, μπορεί για αυτές τις γυναίκες, οι όροι να ήταν ευνοϊκοί από την οπτική ότι ήταν υπό τον έλεγχό τους διότι είχαν τις δυνατότητες να επιλέξουν αν θα μείνουν στην Ελλάδα ή αν θα φύγουν, αν τελικά θα γνώριζαν κάποιον ή αν θα τον απέρριπταν. Φαίνεται σαν ένα είδος εκδρομής, από την πλευρά της επιλογής που

---

³⁴ Βαΐου, Ν., Στρατηγάκη, Μ., Καμπούρη, Ν., Λαφαζάνη, Ο., Αθανασοπούλου, Α., Ζαββού, Α., Λιάπη, Μ., Λυκογιάννη, Ρ., (2009), *Το φύλο της μετανάστευσης*, Αθήνα: Μεταίχμιο, σελ. 29

είχαν οι γυναίκες ειδικά αν κρίνουμε από την ηλικία τους και από τον τρόπο που χειρίζονται την έκθεσή τους στην κάμερα. Από την άλλη, επειδή η πραγματικότητα έχει δύο όψεις. Ο σκηνοθέτης γνωρίζοντας τις γυναίκες από τη μικρή πόλη της Ρωσίας απαντά ότι *«πρέπει να δούμε και το ότι οι άντρες στη Ρωσία ίσως να τους φαινότουσαν και πολύ χειρότεροι ήταν και πολύ χειρότεροι από τους άντρες στην Ελλάδα»*.³⁵

Σε ερώτηση που κατατέθηκε στο ερωτηματολόγιο για το αν θα πηγαίνατε σε άλλη χώρα για έναν άντρα ή μια γυναίκα που είστε ερωτευμένος/η μαζί του/της, οι γυναίκες με το ποσοστό του 50% απάντησαν ίσως και το 44% των αντρών απάντησε ίσως ενώ σε αυτό το σημείο κάνει τη διαφορά το 30% των αντρών που απάντησαν ναι ότι θα πήγαιναν και των γυναικών το ναι αντιστοιχεί στο 27%. Διακρίνεται στις απαντήσεις μία φοβική ψυχολογία κάτω από την οποία απαντούν τα άτομα και δείχνει να μην είναι σίγουρος για αυτό που σκέφτεται για αυτό που πιστεύει ή ακόμη έχει φοβηθεί, για λόγους που αγνοούνται στην παρούσα έρευνα, να απαντήσει με ειλικρίνεια. Το *«ίσως»* είναι μια απάντηση που βολεύει πάρα πολύ τον ερωτώμενο να την επιλέξει. Επίσης, εμφανίζει ικανά σημάδια ξενοφοβίας ή ρατσισμού ή καλύτερα μιας αποδοκιμασίας των αλλοδαπών γυναικών αλλά και των γυναικών γενικότερα.

Γεγονός το οποίο έρχεται σε αντίθεση με ότι συμβαίνει στην πραγματικότητα. Έτσι σήμερα, αν ρίξει κάποιος μια ματιά στις αγγελίες που δημοσιεύονται στον Τύπο θα δει καθημερινά αναγγελίες γάμων μεταξύ Ελλήνων με αλλοδαπές, ενώ χαρακτηριστικά είναι τα στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας, η οποία καταγράφει πάνω από 4.000 διεθνείς γάμους κάθε χρόνο. *«Η κοινωνία του Δήμου Ζαχάρως»*, όπως τόνισε στην εφημερίδα *«Επίκαιρα»*, ο πρώην δήμαρχος Ζαχάρως, *«έχει πλήρως αποδεχτεί την οικογένεια που προήλθε από μεικτό γάμο. «Όλες αυτές οι Ρωσίδες που τέλεσαν γάμο με τους Έλληνες κατοίκους της περιοχής είναι καλλιεργημένες, διαθέτουν ανώτερο μορφωτικό επίπεδο από τους συζύγους τους, είναι αφοσιωμένες στις οικογένειές τους και δεν αρνούνται τις αγροτικές δουλειές»*, σημειώνει ο ίδιος, προσθέτοντας πως ήταν σωστή η απόφασή του να οργανώσει το

---

³⁵ Παράρτημα, σελ. 120

*2006 το ταξίδι στη Ρωσία, προκειμένου να αναζητήσει νέφες για να λύσει το πρόβλημα της εγκατάλειψης της Ζαχάρως από τη γυναικεία ελληνική παρουσία.*³⁶

Παρατηρείται σύγκρουση απόψεων και αντιλήψεων ενώ ένα ξεκάθαρο και ομοιογενές συμπέρασμα είναι δύσκολο να βγει. Η επιτόπια έρευνα όμως είναι εκείνη που μας δίνει τα ισχυρότερα αποδεικτικά στοιχεία.

3.9.2. Μετατροπές στην ελληνική ύπαιθρο

3.9.2.1. Ο άντρας μετανάστης και τα ελληνικά νοικοκυριά

*Οι αλλαγές στην ελληνική κοινωνία μπορούν μέχρι στιγμής να εντοπιστούν κυρίως στις αγροτικές κοινωνίες, των οποίων η ανάπτυξη έχει ευνοηθεί από την είσοδο αλλοδαπών γυναικών, καθώς οι Ελληνίδες αποφεύγουν πλέον τον συγκεκριμένο τρόπο ζωής.*³⁷
*Μόνο στο Δήμο Ζαχάρως έχουν προκύψει σήμερα συνολικά 79 γάμοι και 40 παιδιά από την προ πενταετίας απελπισμένη προσπάθεια του δημάρχου να αποκαταστήσει με Ρωσίδες συζύγους τους ανύπαντρους άντρες της περιοχής του.*³⁸

*Ωστόσο, (...) το φαντασιακό σχετικά με το the immigrant worker υπήρξε και παραμένει, σε μεγάλο βαθμό, εκείνο ενός άνδρα: άνδρας μόνος, νέος, μες στη δύναμη της ηλικίας ή μάλλον της εργασίας (single, male and lonely).*³⁹

---

³⁶ (Δημοσιευμένο χωρίς όνομα συγγραφέα), 2010, «Σε δοκιμασία η ελληνική παραδοσιακή οικογένεια», http://www.epikaira.gr/epikairo.php?id=3689&category_id=0, (πρόσβαση 01/12/2012)

³⁷ Παπαδόπουλος, Α., 2006, «Γυναικεία απασχόληση και οικονομικοί μετανάστες στην ελληνική ύπαιθρο», *ΓΕΩΓΡΑΦΙΕΣ*, Τόμος 11, Σελ. 51-77

³⁸ (Δημοσιευμένο χωρίς όνομα συγγραφέα), 2010, «Σε δοκιμασία η ελληνική παραδοσιακή οικογένεια», http://www.epikaira.gr/epikairo.php?id=3689&category_id=0, (πρόσβαση 01/12/2012)

³⁹ Green, N. N., (2004), *Οι δρόμοι της μετανάστευσης: Σύγχρονες θεωρητικές προσεγγίσεις*, Αθήνα: Σαββάλας, σελ. 135

Τα αποτελέσματα πρόσφατης έρευνας που διενεργήθηκε στην ελληνική ύπαιθρο κατατείνουν στο ότι οι μετανάστες στις οικογενειακές εκμεταλλεύσεις έχουν μια μοναδική ευκαιρία να «επανασχεδιάσουν» την κατανομή της οικογενειακής εργασίας(...).⁴⁰

Οι αναδιαρθρωτικές κινήσεις του καπιταλιστικού συστήματος, από το παγκόσμιο επίπεδο φτάνουν και στο τοπικό επίπεδο. Στο πλαίσιο αυτό, η γυναίκα από τον αγροτικό τομέα βρίσκεται σε κατάσταση εκμετάλλευσης από τον ντόπιο πληθυσμό. Η γυναίκα ως το διακινούμενο προϊόν του κεφαλαίου, όπως όλα τα άλλα προϊόντα προς πώληση, αποδεικνύει ότι υπάρχει άλλο ένα μελανό σημείο στο χάρτη της εκμετάλλευσης αυτό του *trafficking*. Η *Wajcman* απαντά ανάγοντας τη "συνεχή ανισότητα σε βάρος των γυναικών" στις πατριαρχικές πολιτισμικές αξίες και συμπεριφορές. (...) ο καπιταλισμός πρέπει να δουλέψει πιο "έλλογα", κάνοντας καλύτερη χρήση των γυναικών ως πηγή πόρων.⁴¹

Η κοινωνία σιωπά μπροστά σε αυτό το πρόσωπό της και δεν αποκαλύπτεται με όρους ειλικρίνειας και με την πρόθεση να καταπολεμήσει το φαινόμενο αυτό. Τα ντόπια αφεντικά των αντρών μεταναστών μετατρέπονται στους ντόπιους πελάτες των γυναικών που ξεπουλάνε την αξιοπρέπειά τους.

3.9.3. Από τη γυναικεία φαντασίωση στη φαντασίωση της εξουσίας

Ο δήμαρχος λαμβάνει την απόφαση το καλοκαίρι του 2006 να «φέρει» γυναίκες από κάποια Βαλκανική χώρα με σκοπό να τηρήσει την προεκλογική του υπόσχεση. Άρα πρόκειται για ένα πολιτικό θέμα και ταυτόχρονα δείχνει μια άλλη όψη του άντρα επαρχιώτη. Αποδομεί το στερεότυπο του επαρχιώτη άντρα που είναι ικανότατος να τα βγάλει πέρα στη ζωή του. Επίσης ένα άλλο πρωτοφανές στοιχείο αποτελεί το ότι

---

⁴⁰ Παπαδόπουλος, Α., 2006, «Γυναικεία απασχόληση και οικονομικοί μετανάστες στην ελληνική ύπαιθρο», *ΓΕΩΓΡΑΦΙΕΣ*, Τόμος 11, Σελ. 51-77

⁴¹ Cotter, J., (2008) , "Class, the Digital, and the Immaterial Feminism", Η «The Red Critique», Τεύχος 13, Εξάρχεια: ΤΟΠΟΒΟΡΟΣ, σελ. 36

ένας τοπικός άρχοντας παρεμβαίνει με αυτόν τον περίεργο τρόπο στην προσωπική ζωή ενός άντρα.

Πιο συγκεκριμένα το Sugartown-Οι γαμπροί, δείχνει τον άντρα της ελληνικής επαρχίας να νιώθει μοναξιά και να είναι αδύναμος στο να ελέγξει την προσωπική του ζωή. Οι άντρες φαίνονται να είναι πολύ ανασφαλείς, ευάλωτοι ως προς το συναισθηματικό τους κόσμο και ειδικά οι σχέσεις τους με τις γυναίκες να είναι άκρως προβληματικές. Ο Έλληνας αγρότης της επαρχίας, που κουβαλά τον ανδρισμό του επαρχιώτη και το πρότυπο του άντρα ως στυλοβάτη της οικογένειας φαίνεται να έχει κάποιες χαρακτηριστικές αδυναμίες, τις οποίες ανίκανος ο ίδιος να χειριστεί, εναποθέτει την ιδιωτική του ζωή στην πρωτοβουλία του πρώην δημάρχου.

Ο σκηνοθέτης σχετικά με τους «πρωταγωνιστές» της ταινίας βγάζει το συμπέρασμα ότι οι άντρες της Ζαχάρως *‘είχαν τα ίδια όνειρα, τις ίδιες ανάγκες, αλλά και τις ίδιες ψευδαισθήσεις με όλους μας.’*⁴² Αυτό το συμπέρασμα είναι μία αλήθεια με αυτοκριτικό χαρακτήρα. Ο σκηνοθέτης από την διαπροσωπική του επαφή με τους άντρες της Ζαχάρως μπροστά και πίσω από τις κάμερες, καταλήγει σε αυτό το συμπέρασμα. Αυτό που περιγράφουν και οι ίδιοι οι άντρες της Ζαχάρως που είναι η κατάσταση της «μοναξιάς» που βιώνουν.

3.9.4. Η Ζαχάρω ως ένα δημόσιο πρόσωπο

Η Ζαχάρω τοποθέτησε τα φώτα πάνω της με έναν παράδοξο τρόπο έστρεψε την προσοχή προς τη Νοτιοδυτική ελληνική επαρχία. Η εμπειρική παρατήρηση πολλές φορές και όχι η τυποποιημένη και πολύ συγκεκριμένα πλαισιωμένη από τα ερωτηματολόγια επιτόπια έρευνα, έδινε μερικές φορές τις απαντήσεις από μόνη της. Από την άλλη η κίνηση του δήμου να φέρει νύφες στο χωριό καταδικάστηκε από ένα κομμάτι του τοπικού τύπου. Από έγκυρο και με καταγγελτική ματιά απέναντι στα κοινά Μάκη Νοδάρο, εκφράστηκε ο καταδικασμός για την απόφαση του δημάρχου ως «η πιο ρατσιστική εκδοχή μιας κοινωνίας απέναντι στη γυναίκα». Επιπλέον, στην

---

⁴² Λιαλιου,Γ., Γεωργιοπούλου, Τ., «Κτίζουν ξενοδοχεία πάνω στα καμένα της Ζαχάρως», http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_ell_1_16/09/2007_241466, 16-09-07, Παράρτημα, σελ. 68

ερώτηση για ποιο λόγο έφυγαν οι περισσότερες γυναίκες από τη Ζαχάρω ήταν ότι «Αν και αργά...κατάλαβαν το φιάσκο σε βάρος τους και την ντροπή».

Η άποψη του δημοσιογράφου είναι σίγουρα αποδεκτή από ένα κομμάτι του τοπικού κοινωνικού συνόλου, όπως είναι και εκείνη του σκηνοθέτη όπως είναι και εκείνη των κατοίκων αντρών και γυναικών που απάντησαν στα ερωτηματολόγια. Ο δημοσιογράφος φαίνεται να είναι φεμινιστής καθώς γίνεται ο μοναδικός συμπαραστάτης των γυναικών από την πρώτη στιγμή. Δεν εμφανίστηκε στον τόπο άλλη φωνή που να υπερασπίζεται με πάθος το γυναικείο φύλο.

Επιπλέον, η ουσία μιας έρευνας και η ικανότητα του εκάστοτε ερευνητή είναι να αντιλαμβάνεται την αλήθεια των απαντήσεων και των στοιχείων που συλλέγει. Ο ερευνητής δεν είναι απλά ένα ρομπότ που κάνει βόλτες σε έναν τόπο και απλά συλλέγει πληροφορίες. Οφείλει να έχει κριτικό πνεύμα και ανοιχτό μυαλό. Η ικανότητα δε να κρίνει κάποιος την αλήθεια των απαντήσεων είναι σημαντική διότι όλες οι απαντήσεις ενέχουν μια αλήθεια ακόμη κι αν είναι ψεύτικη. Ούτως ή αλλιώς δύο δημόσια πρόσωπα, που εκτίθενται καθημερινά στα μέσα ενημέρωσης με την πολιτική τους άποψη έχουν ισχυρές γνώμες αλλά από την άλλη πολλές φορές ο ένας αποδοκιμάζει τον άλλο όπως κάνουμε όλοι σαν πολίτες στις κοινωνικές συζητήσεις. Το αν λοιπόν το ντοκιμαντέρ αποκαλύπτει τη ρατσιστική εκδοχή μιας κοινωνίας και την ντροπή για τη γυναίκα μπορεί έστω μία γυναίκα από τα πολλά χωριά της Ζαχάρως να το υποστηρίξει δημόσια.

3.9.5.Οι γυναίκες από τη Ρωσία

Σύμφωνα με τη συνέντευξη μιας Ρωσίδας που ήρθε να κατοικήσει μόνιμα στην Ελλάδα, *οι γνωστοί του έλληνα άντρα της είχαν ακούσει μονάχα την άσχημη εκδοχή για τις κοπέλες από τη Ρωσία, κυρίως από τα δελτία ειδήσεων, αλλά οι περισσότεροι δεν είχαν ποτέ κάποια προσωπική σχέση με άτομα από τη χώρα αυτή, ώστε να*

*συνειδητοποιήσουν ότι όλοι οι άνθρωποι είναι ίδιοι ανεξάρτητα από το ποια είναι η καταγωγή τους.*⁴³

Η γυναίκα από τη Ρωσία θα μπορούσε να συγκριθεί με τη Ζαχάρω. Η γυναίκα και ο τόπος εκτίθενται δημόσια στο ίντερνετ. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα, για όσους θα ήθελαν να επισκεφτούν τη Ζαχάρω ή για όσους έχουν δει την ταινία, να έχουν αποκτήσει μία διαστρεβλωμένη άποψη. Όπως για μια μετανάστρια γυναίκα που από την αρχή είναι κάποιος προκατειλημμένος, λόγω της αποσπασματικής επαφής με κάποια άλλη μετανάστρια, έτσι και η Ζαχάρω μέσα από της αποσπασματικής έκθεσής της, στις χρονιές 2006 και 2007, μέσα από δύο γεγονότα, κρίνεται και κατακρίνεται. Όταν τα μέσα ενημέρωσης εστιάζουν σε στιγμές ενός τόπου ή ακόμη μόνο στους τοπικούς άρχοντες κατασκευάζουν μία ψευδή εντύπωση. Στη Ζαχάρω υπάρχουν άνθρωποι που είναι πολύ φτωχοί και τίμιοι, που έχουν άποψη. Ένα ντοκιμαντέρ ή μία είδηση στις επίσημες εφημερίδες σε συμπυκνώνει όλο τον πληθυσμό. Πάντα υπάρχουν οι εξαιρέσεις που επιβεβαιώνουν τον κανόνα.

Οι κατηγορίες των ανδρών που βρίσκονται στο εσωτερικό της κοινωνίας της Ζαχάρως είναι πολλές και πολλαπλές. Ωστόσο θα πρέπει να σημειωθεί ότι δεν είναι όλοι οι άντρες όπως φαίνονται στο ντοκιμαντέρ. Έχει γίνει γνωστή κυρίως μία κατηγορία ανδρών εκείνων που είναι κάτοικοι περισσότερο απομονωμένων ορεινών περιοχών διότι αυτούς κυρίως δείχνει το ντοκιμαντέρ. Όμως φυσικά και συμπυκνώνουν κάποια χαρακτηριστικά τόσο των αντρών στον τοπικό πληθυσμό όσο και των αντρών σε όλη την Ελλάδα.

3.9.6. Ακολουθώντας το παράδειγμα της Ζαχάρως

Το ντοκιμαντέρ Sugar town ταξίδεψε σε πολλά φεστιβάλ σε όλο τον κόσμο. Από τον Καναδά μέχρι την Κορέα και την Ισπανία. Στην Ισπανία και πιο συγκεκριμένα στη Μαδρίτη, κάποιες γυναίκες ακολούθησαν το παράδειγμα των αντρών από τη Ζαχάρω

---

⁴³ Ονισενκο, Κ., «Μεικτοί γάμοι για καρδιές δίχως σύνορα», http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_ell_1_27/09/2008_286421, (Πρόσβαση 27-09-08)

και σε άρθρο της εφημερίδας Espresso γίνεται αναφορά στη «Ζαχάρω της Ισπανίας», κατά το οποίο στην ισπανική πόλη Καντελέντα, υπάρχουν πολλοί αδέσμευτοι άντρες και ακολουθείται συγκεκριμένη εκστρατεία από τους άντρες της μικρής πόλης, με σκοπό την *αποκέντρωση και την αποτροπή του αφανισμού του ντόπιου πληθυσμού. Οπότε διοργανώνονται εκδηλώσεις διασκέδασης μεταξύ των αντρών και των γυναικών που καταφθάνουν με πούλμαν από την κοντινή Μαδρίτη. Όπως περιγράφεται στο άρθρο, ο έρωτας είναι δύσκολο να συμβεί αλλά έχουν γίνει κάποιοι γάμοι και προφανώς θα γίνουν και περισσότεροι.*⁴⁴

Στην Κατελέντα, κάτω από τη συνθήκη μιας γιορτής όπου διοργανώνεται από τους γηγενείς άντρες, μιας ευχάριστης ατμόσφαιρας με κρασί και φαγητό, σίγουρα δημιουργεί από μόνη της πιο ευνοϊκούς όρους για να έρθεις σε επαφή με κάποιον άλλον άνθρωπο, πόσο μάλλον κάτω από την επιρροή του αλκοόλ, το πολιτιστικό φαινόμενο του φλερτ, ανάμεσα στα δύο φύλα, συμβαίνει ακόμη πιο εύκολα.

Αυτά τα παραδείγματα είναι πολλά και δίνεται η ευκαιρία να ειδωθεί η γυναίκα και ο άντρας ως διαφορετικά υποκείμενα τόσο ως έμφυλα όσο και ως μεταναστευτικά υποκείμενα. Φυσικά αυτού του είδους οι μετακινήσεις γίνονται εκούσια από την πλευρά των γυναικών. Είναι χωρικά και χρονικά προσδιοριζόμενες από τις ίδιες τις γυναίκες. Ξεκινούν από τον τόπο τους ταξιδεύουν σε έναν άλλον τόπο με σκοπό να γνωρίσουν και τον τόπο και το έτερο φύλο. Η αρχική υπόθεση είναι η εξής, οι γυναίκες κινούνται σύμφωνα με τους άντρες, οι άντρες έχουν ένα σχέδιο και οι γυναίκες ανταποκρίνονται σε αυτό. Τελικά όμως οι γυναίκες επιλέγουν για το αν θα μείνουν στον τόπο και αν θα παντρευτούν κάποιον. Οπότε αρχικά να υποκινούνται από τους παραδοσιακούς πατριαρχικούς ρόλους που ο άντρας είναι ο κυνηγός και η γυναίκα η παθητική ακόλουθος αλλά τελικά φαίνεται να υπερισχύει στο τέλος η απόσταση των γυναικών από τον αντρικό πληθυσμό. Ίσως, να επέρχεται ένα είδος απελευθέρωσης γιατί τελικά οι περισσότερες δεν υποκύπτουν στην αντρική επιθυμία. Σημαντικό καθίστανται το γεγονός συμβαίνει και αυτή η μετανάστευση. Είτε ακολούθησε τον άνδρα είτε μετανάστευσε με τη δική της θέληση, η γυναίκα, ακόμα

---

⁴⁴ Νικολοπούλου,Κ., «Η Ζαχάρω της Ισπανίας», <http://www.espressonews.gr/default.asp?pid=79&la=2&artid=1522048&catid=11>, (Πρόσβαση 24-4-2012)

και μετανάστρια, που κρατά το παραδοσιακό σπίτι αντιπροσωπεύει την εμβληματική μορφή μιας τριπλής αντίθεσης: άνδρας/γυναίκα, εργασία/σπίτι, νεωτερικότητα/παράδοση.⁴⁵ (...) το φαντασιακό σχετικά με το *the immigrant worker* υπήρξε και παραμένει, σε μεγάλο βαθμό, εκείνο ενός άνδρα: άνδρας μόνος, νέος, μες στη δύναμη της ηλικίας ή μάλλον της εργασίας (*single, male and lonely*).⁴⁶

Ο άντρας επιβαρύνεται με την ταυτότητα του «ανδρισμού», του κουβαλητή στο νοικοκυριό, Ο άντρας δεν αποτελεί μόνο το υποκείμενο της ψυχρότητας, της λογικής, της παραγωγής στην εργασία αλλά η ανάγκη να αποκτήσει σύντροφο καθορίζει το φύλο του αυτήν την χρονική περίοδο όσο ποτέ άλλοτε

Η γυναίκα πλέον για να επιβιώσει, για να ανταγωνιστεί και να κάνει καριέρα αποκτά αντρικά χαρακτηριστικά αλλά πολλές φορές αυτή είναι μία ξεπερασμένη ανάλυση. Κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες ο άνθρωπος αναγκάζεται να συμπεριφερθεί περισσότερο με τη λογική και μια δύναμη που φαίνεται να είναι αντρική ενώ τελικά κάνει κάτι για να επιβιώσει και γίνεται πιο σκληρός, δεν κάθεται παθητικά όπως πολλές φορές η γυναίκα στο σπίτι (ως σύζυγος) και ειδικά όταν οι όροι στην αγορά εργασίας αλλάζουν και είναι σκληροί και πρέπει και οι γυναίκες να «γίνουν άντρες» ή απλά να πάρουν περισσότερο τη ζωή στα χέρια τους. Οι γυναίκες στην Ελλάδα δεν έχουν τη θέση που θα ήθελαν διότι πολλές φορές και ίσως τις περισσότερες δεν παλεύουν για αυτήν

3.9.7. Οι νύφες

Πέρα από τις γυναίκες, η κοινωνία έρχεται αντιμέτωπη με τον κακό εαυτό της, που πάλι δεν τον αντιμετωπίζει, ενώ βρίσκει την ευκαιρία με τη δημοσιότητα που λαμβάνει το θέμα. Η πράξη της 'έισαγωγής γυναικών' από τη Ρωσία αφενός αποκαλύπτει το πώς οι άντρες αντιλαμβάνονται τις γυναίκες ειδικά στις χώρες όπου οι κοινωνίες είναι σε κοινωνική και οικονομική κρίση και η ανθρώπινη ζωή δεν έχει

---

⁴⁵ Green, N. N., (2004), *Οι δρόμοι της μετανάστευσης: Σύγχρονες θεωρητικές προσεγγίσεις*, Αθήνα: Σαββάλας, σελ. 148

⁴⁶ Green, N. N., (2004), *Οι δρόμοι της μετανάστευσης: Σύγχρονες θεωρητικές προσεγγίσεις*, Αθήνα: Σαββάλας, σελ. 135

τόση αξία όσο στις πιο ανεπτυγμένες χώρες. Στο πλαίσιο του καπιταλιστικού συστήματος, το οποίο δεν προφυλάσσει τους πολίτες σε διάφορους τομείς όπως θα έκανε ένα ιδανικό κράτος πρόνοιας ή ένα άλλο σύστημα λειτουργίας κοινωνικοπολιτικό, που θα σεβόταν κάθε ανθρώπινη ζωή, οι νεοέλληνες γενικά και στην προκειμένη οι επαρχιώτες αποκαλύπτονται ως προς τις προτιμήσεις τους στους τύπους των γυναικών και των φαντασιώσεων. Το μόνο που εννοείται από την τελευταία πρόταση είναι το ότι πολλές γυναίκες από τη Ρωσία και τον ευρύτερο βαλκανικό χώρο, εκεί όπου αναδιαρθρώνονται οι οικονομίες των πρώην κομμουνιστικών κρατών, έχουν μετατραπεί σε ακόμη ένα προϊόν προς πώληση και κατανάλωση. Τα φυσικά τους χαρακτηριστικά (ψηλή, ξανθιά, αδύνατη), τηρούν τα στερεότυπα στα γούστα των αντρών στην Ελλάδα.

3.9.8. Αντριοποίηση του τόπου και θηλυκοποίηση της μετανάστευσης

Το ζήτημα της μετακίνησης πληθυσμών επανέρχεται επίκαιρο με όλους τους όρους, πολιτικούς, κοινωνικούς, οικονομικούς, ιστορικούς και γεωγραφικούς. Ο τόπος όπου συμβαίνει αυτό είναι η Ζαχάρω. Εδώ έχουμε ένα πολύ συγκεκριμένο γεγονός, αυτό της εκούσιας μετανάστευσης με σκοπό την εύρεση συντρόφου. Πρώτη φορά έγινε γνωστή αυτή η ιστορία της Ζαχάρως και ταξίδεψε σε φεστιβάλ σε μακρινά μέρη όπως τον Καναδά όπου κι εκεί κάποιοι άντρες πήραν ως παράδειγμα αυτό της Ζαχάρως πραγματοποίησαν αντίστοιχες κινήσεις.

Στην ουσία η μετανάστευση των γυναικών στην Ελλάδα είναι κατά κάποιο τρόπο η άλλη όψη του νομίσματος της μετανάστευσης των κοριτσιών από τον τόπο της Ζαχάρως. Οι γυναίκες από την επαρχία της Ρωσίας φεύγουν για να φύγουν από το σπίτι τους, από τον τόπο τους με σκοπό να βρουν σύντροφο. Οι νεαρές γυναίκες της Ζαχάρως φεύγουν από την οικογενειακή εστία για να πάνε να ζήσουν σε άλλο τόπο. Και οι δυο κατηγορίες γυναικών έχουν σίγουρα πολύ ισχυρά κίνητρα για να φύγουν από τον τόπο που όπου ζουν. Το σημαντικό είναι ότι κινούνται σε σχηματισμούς έμφυλων ομάδων. Δηλαδή δε φεύγουν μαζί με κάποιον άλλον. Φεύγουν μόνες τους μακριά από τους άντρες με τους οποίους ζουν μαζί.

Στην πρώτη περίπτωση οι γυναίκες πηγαίνουν σε άλλη χώρα και μάλιστα σε μια επαρχία όπου οι συνθήκες ζωής είναι πιο επισφαλείς από ότι σε μια πόλη. Τολμούν να εκτεθούν και σε ένα ντοκιμαντέρ για το οποίο γνωρίζουν το βαθμό της έκθεσής τους. Τελικά οι περισσότερες φεύγουν και ο κύριος λόγος είναι ότι δε βρήκαν ανταπόκριση από τους άντρες της Ζαχάρως. Οι λόγοι είναι και οικονομικοί, όπως ότι δεν υπάρχουν υποδομές στη Ζαχάρω, δεν υπάρχει μια ζωντανή οικονομία να προσφέρει μια σχετικά καλή ποιότητα ζωής. Οι λόγοι είναι και κοινωνικού χαρακτήρα όπως ότι η κοινωνία δεν αποδέχεται τους μεικτούς γάμους. Αυτό αποτυπώνεται στις γνώμες των ανθρώπων με τους οποίους ήρθα σε επαφή κατά τη διάρκεια της επιτόπιας έρευνας.

Από την άλλη οι γυναίκες της Ζαχάρως, τα κορίτσια που ονειρεύονται να φύγουν από το σπίτι τους όταν τελειώνουν τα σχολικά τους χρόνια, έχουν το ισχυρό κίνητρο να ξεκινήσουν τη νέα τους ζωή μακριά από την οικογένεια. Δεν αποδέχονται τις απαιτήσεις των αντρών που τις θέλουν καθηλωμένες στον τόπο αλλά θα πάνε σε μια μεγαλύτερη πόλη ή σε μια πόλη με άγνωστους ανθρώπους και θα γνωρίσουν άλλους άντρες.

Η γυναίκα είναι πολλές φορές το υποκείμενο σχηματοποίησης της τοπικής γεωγραφίας. Οι δύο περιπτώσεις διαφέρουν και είναι σαφή τα χαρακτηριστικά της διαφοράς. Οι συνθήκες κάτω από τις οποίες συμβαίνει η κάθε μετακίνηση διαφέρει, η ηλικία διαφέρει, οι όροι επιβίωσης διαφέρουν. Το κοινό στοιχείο και οι δύο κατηγορίες γυναικών θέλουν να φύγουν από το τόπο όπου μεγάλωσαν. Ωστόσο ο τόπος στον οποίο έρχονται και από τον οποίο φεύγουν είναι η Ζαχάρω.

Αυτού του είδους οι έμφυλες μεταναστεύσεις φέρνουν τη Ζαχάρω από το περιθώριο στο επίκεντρο της έμφυλης γεωγραφίας που σχηματίζεται. Η Ζαχάρω θα μπορούσε να συμβολίζει το γυναικείο υποκείμενο που μεταναστεύει. Είναι σα μια γυναίκα που προσπαθεί να βρει πατρίδα, κάπως μάταια.

Αυτό που οφείλει να τονιστεί είναι ότι σε όλα τα παραπάνω παραδείγματα, στην περίπτωση των γυναικών από τη μικρή πόλη της Ρωσίας, τα νεαρά κορίτσια από τη Ζαχάρω αλλά και οι γυναίκες από την Ισπανία μεταναστεύουν στον τόπο των αντρών. Οι άντρες τις καλούν στον τόπο τους. Οι άντρες διεκδικούν τον τόπο όπου μένουν και όχι οι γυναίκες. οι γυναίκες διεκδικούν τον άντρα και όχι τον τόπο. Ακόμη και μέσα

από τις απαντήσεις στο ερωτηματολόγιο προκύπτει να υπερασπίζονται οι άντρες με τον τρόπο τους τον τόπο όπου μεγαλώνουν σε αντίθεση με τις γυναίκες. Οπότε έχουμε την «αντρικοποίηση του τόπου» και τη «θηλυκοποίηση της μετανάστευσης».

4. Καμένη γη

«Sugar town, Οι εμπρησμοί» (Δ.Π., Κ. Παλούκης)

4.1. Καμένες εκτάσεις

Οι δασικές πυρκαγιές του καλοκαιριού το 2007 στη νοτιοδυτική Πελοπόννησο, καταγράφηκαν ως οι πιο καταστροφικές των τελευταίων δεκαετιών, όχι μόνο σε εθνικό επίπεδο, αλλά και ευρύτερα σε Ευρωπαϊκό. Το σύνολο των καμένων εκτάσεων ξεπέρασε τα 2,5 εκ. στρέμματα, εκ των οποίων τα 301.320 στρέμματα αφορούν προστατευόμενες περιοχές του δικτύου Natura 2000. Για πρώτη μάλιστα φορά οι καταστροφές επεκτάθηκαν πολύ πέρα από τα δάση και τις αγροτικές καλλιέργειες και έπληξαν σοβαρά οικισμούς και υποδομές. Το ιδιαίτερο όμως στοιχείο της ανθρώπινης τραγωδίας με 67 νεκρούς και χιλιάδες άστεγους και οικονομικά πληγέντες έδωσε μια πραγματικά τρομακτική διάσταση στη φετινή καταστροφή.⁴⁷

Η Ελλάδα έχει συμπεριληφθεί στις χώρες με τις δέκα πιο σημαντικές καταστροφές από μεγάλη πυρκαγιά, για την χρονική περίοδο από το 1900 μέχρι το 1012, με βάση τον αριθμό των ανθρώπων που σκοτώθηκαν στη χώρα και σε ένα δεύτερο επίπεδο με βάση την οικονομική καταστροφή σε επίπεδο χώρας.⁴⁸

4.1.1 Οι υπεύθυνοι φορείς στην Ελλάδα

Τη μεγαλύτερη ευθύνη φαίνεται να την έχουν μία σειρά από δημόσιες υπηρεσίες, κεντρικοί μηχανισμοί του κράτους αλλά και οι διοικήσεις των Περιφερειών.

Στην Ελλάδα το κύριο βάρος της ευθύνης και των σχετικών αρμοδιοτήτων τείνει να συγκεντρώνεται στο κεντρικό κράτος και κυρίως στους εποπτευόμενους φορείς των

---

⁴⁷ Μαραγκού, Π., Κατσαδωράκης, Γ., Γεωργιάδης, Ν., Ποϊραζίδης, Κ., Λιαρίκος, Κ., Τζηρίτης, Η., Γήτας, Ι., Πολυχρονάκη, Α., Καταγής, Θ., Μαλλίνης, Γ., Μινάκου, Χ., Strid, A., Kit, T., Μπαζού, Ι., Αναστασίου, Ι., (2007), *Οικολογικός απολογισμός των καταστροφικών πυρκαγιών του Αυγούστου 2007 στην Πελοπόννησο*, Διδακτορική διατριβή, WWF, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο, http://www.env-edu.gr/Documents/FIRE_report_Peloponnisos.pdf

⁴⁸ Παράρτημα, σελ. 101-102

διαφόρων υπουργείων (π.χ. Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας, Υπουργείο Εσωτερικών, Πυροσβεστική Υπηρεσία, Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, Αστυνομία, Τροχαία, ΟΑΣΠ: ΥΠΕΧΩΔΕ, Γενική Γραμματεία Δασών: Υπουργείο Γεωργίας κ.α.) αλλά και πιο πρόσφατα στις Περιφέρειες.⁴⁹

4.1.2. Προστατευόμενες περιοχές

Οι προστατευόμενες περιοχές της Νατούρα 2000 εκτείνονται και έξω από τα όρια του δήμου Ζαχάρως αλλά ένα μεγάλο κομμάτι βρίσκεται μέσα από τα όρια του δήμου.⁵⁰ Η Ευρωπαϊκή Ένωση κατασκεύασε ένα νομικό πλαίσιο το 2000 με σκοπό την προστασία φυσικών περιοχών. Η οδηγία 92/43/ΕΟΚ, επιδιώκοντας να συμβάλλει στην προστασία της βιολογικής ποικιλομορφίας, προβλέπει στο άρθρο 3 την ίδρυση του ευρωπαϊκού δικτύου περιοχών ιδιαίτερης φυσικής αξίας ‘‘Φύση 2000’’, στη σύσταση του οποίου κάθε κράτος μέλος συμμετέχει ανάλογα με τους τύπους των φυσικών οικοτόπων που απαντώνται στην επικράτειά του. Αυτή η απόφαση προέκυψε από την ανισορροπία μεταξύ της γρήγορης αναβάθμισης του βιοτικού επιπέδου των ανθρώπων και την αυξανόμενη μείωση και εξαφάνιση έμβιων όντων. Ο κάθε πολίτης μπορεί να καταγγείλει στην Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Ένωσης την ύπαρξη μέτρων ή την άσκηση πρακτικής που συνιστούν παράβαση της κοινοτικής περιβαλλοντικής νομοθεσίας⁵¹.

4.1.3. Η φάση της αντιμετώπισης του φυσικού φαινομένου

Κατά την εξέλιξη του φαινομένου των μεγάλων πυρκαγιών και πιο ειδικά για την αντιμετώπιση της κατάστασης, χρειάστηκε το κράτος βοήθεια και από άλλες χώρες.

---

⁴⁹ Δελλαδέτσιμας, Α. Π. – Μ., (2009), *Οι ασφαλείς πόλεις*, Αθήνα: Εξάντας, σελ. 245

⁵⁰ Παράρτημα, σελ. 4

⁵¹ Λαζαρέτου, Θ., Καρέτσος, Γ., (2002), *Προστατευόμενες φυσικές περιοχές, Προδιαγραφές μελετών διαχείρισης περιβάλλοντος* οικολογικά ευαίσθητων περιοχών, Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς, Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, ΕΚΚΕ, σελ. 34

Όπως περιγράφει η συγγραφέας, με όλη την αγωνία που διαπερνά τη γραφή της, «.....ο μηχανισμός καταστολής των δασικών πυρκαγιών της Ελλάδας, υποστηρίχθηκε από δυνάμεις της Ρωσίας, της Γαλλίας, της Ιταλίας, της Ισπανίας, της Κύπρου, του Ισραήλ, της Γαλλίας, της Γερμανίας και άλλων χωρών, (..τα ειδησεογραφικά πρακτορεία μιλούσαν για τη μεγαλύτερη βοήθεια που έχει δοθεί ποτέ για την αντιμετώπιση δασικών πυρκαγιών),αγωνίστηκε να καταστείλει στην Πελοπόννησο τα τελευταία μέτωπα των καταστρεπτικότερων πυρκαγιών και ίσως της μεγαλύτερης φυσικής καταστροφής από το τέλος του Β' Παγκόσμιου Πολέμου.⁵²

Επίσης, χρειάστηκε η βοήθεια εκτός από τον εξοπλισμό της Αθήνας και από περιφερειακές πόλεις της υπόλοιπης Ελλάδας. Τα δημοσιεύματα στον τύπο καταγράφουν ότι πυροσβεστικά οχήματα κατέφθασαν από την Πελοπόννησο, την Αθήνα, τον Βόλο και από διάφορες περιοχές της Στερεάς Ελλάδας. Στο δύσκολο έργο της κατάσβεσης και απεγκλωβισμού των κατοίκων συμμετείχαν δύο διμοιρίες με 60 συνολικά άτομα από την ΕΜΑΚ της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης.⁵³

Σχετικά με την ανταπόκριση του ανθρώπινου δυναμικού της Πολιτικής Προστασίας, ασκήθηκε κριτική και είναι εμφανής πλέον κυρίως στον ηλεκτρονικό τύπο αλλά και μέσα από επιστημονικές εργασίες. Το 2007 οι φωτιές στην Πελοπόννησο έδειξαν ότι οι αβέλτεροι πολιτικοί παράγοντες που υπηρετούν τον νεοφιλελευθερισμό, φρόντισαν να μειώσουν το κόστος της εργασίας, ελαττώνοντας σημαντικά τον αριθμό πυροσβεστών, οχημάτων και εναέριων μέσων κατάσβεσης.⁵⁴

---

⁵² Σαπουντζάκη, Κ., (2007), *Το αόριο εν κινδύνω*, Αθήνα: Gutenberg, Σελ. 47

⁵³ Λαγιου, Δ., Ζιωζιου, Μ., « Εγκλωβισμένοι στην κόλαση», <http://www.ethnos.gr/article.asp?catid=22768&subid=2&pubid=128303>, (Πρόσβαση 25/8/2007)

⁵⁴ Παπαδάκης, Μ., «Φωτιές και νεοφιλελευθερισμός», <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=76527>, Ελευθεροτυπία, 27-8- 2009

4.2. Το μεγάλο πλήγμα του αγροτικού τομέα

Η ολική καταστροφή του αγροτικού τομέα όπως καταγράφει ο Νοδάρος στο ερωτηματολόγιο,⁵⁵ είναι ότι ο αγροτικός τομέας επλήγει περισσότερο από κάθε άλλον. Είναι εκείνος στον οποίο βασιζόταν κυρίως η οικονομία.

Σχέσεις εξουσίας, εκμετάλλευσης, θεσμοί που δεν οργανώνονται μεταξύ τους, δημόσιες υπηρεσίες του κράτους, είναι η μία όψη του νομίσματος. Η άλλη είναι η νοοτροπία, η κουλτούρα, οι συνήθειες και η κοινωνική και πολιτική παιδεία μιας κοινωνίας, η οποία φυσικά έχει πολλές και διαφορετικές πτυχές, αλλά συναντιέται σε ένα κομβικό σημείο, αυτό των αντιλήψεων που επικρατούν σε μια επαρχιακή κοινότητα.

*Σύμφωνα με τις πρώτες αναφορές, φαίνεται ότι μεγάλες καταστροφές έχουν υποστεί οι κλάδοι της ελαιοπαραγωγής, της αμπελοκαλλιέργειας, των εσπεριδοειδών, των οπωροκηπευτικών και ιδιαίτερα των καλλιεργειών με θερμοκήπια, η κτηνοτροφία και η μελισσοκομία. Πρόκειται για προϊόντα, τα οποία έχουν μια κοινή ταυτότητα, είναι τα λεγόμενα «μεσογειακά προϊόντα».*⁵⁶

Στην ερώτηση: « Ποια οικονομική-εμπορική δραστηριότητα αυξήθηκε μετά το 2007» το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων απάντησε την υλοτομία. (παράρτημα σελ. ...)Μετά τις πυρκαγιές τα δάση ήταν κατεστραμμένα και οι έμποροι ξυλείας δεν άργησαν να ωφεληθούν από το εμπόριο ξύλου. Στην επόμενη ερώτηση: «Ποια οικονομική-εμπορική δραστηριότητα μειώθηκε μετά το 2007» το 33% απάντησε ότι όλες οι δραστηριότητες μειώθηκαν. Αυτό σημαίνει ότι όλοι οι τομείς επλήγησαν από τις πυρκαγιές. Κάποιοι πάγωσαν, κάποιοι δεν είναι επικερδείς, κάποιοι απλά επιβιώνουν, κάποιοι άνθρωποι καταστράφηκαν οικονομικά. Αυτό το ποσοστό περιγράφεται καθαρότερα στις υπόλοιπες απαντήσεις που συγκεντρώνουν τα μικρότερα ποσοστά όπως 2% και 4% οι οποίες εμπεριέχουν τον τουρισμό, τα

---

⁵⁵ Παράρτημα, σελ. 93

⁵⁶ Ψαρά, Μ., «Στην καμένη γη μπορεί να φυτρώσει ένα άλλο μοντέλο ανάπτυξης», <http://www.ethnos.gr/article.asp?catid=22768&subid=2&pubid=131160>, (Πρόσβαση 8-9-2007)

καταστήματα, τις καφετέριες, την παραγωγή λαδιού, την κτηνοτροφία. Οπότε τα αποτελέσματα είναι ότι όλες οι δραστηριότητες συγκεντρώνουν και τις παραπάνω. Συντριπτικό ήταν το ποσοστό που δεν απάντησε σε αυτήν την ερώτηση με 33%. Σίγουρα κάποιοι άνθρωποι δεν θέλουν να σκέφτονται το «κακό» παρελθόν, δεν θέλουν να το αναμοχλεύουν, να τους απασχολεί και να αναφέρονται σε άσχημα πράγματα που έχουν ζήσει και που έχουν σημαδέψει τον τόπο τους. Κάποιοι σίγουρα δεν επιθυμούν να λαμβάνει η Ζαχάρω συνεχή δημοσιότητα σχετικά με άσχημα γεγονότα όπως οι φωτιές, που είχαν πάρει τεράστια έκταση κυρίως μέσα από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Ακόμη το 10% υποστηρίζει ότι μειώθηκε η αγροτική δραστηριότητα κάτι το οποίο είναι αρκετά προφανές ειδικά από την καταστροφή μεγάλων γεωγραφικών εκτάσεων όπως γεωργικές καλλιέργειες κάθε είδους, ακόμη και θερμοκήπια όπως χαρακτηριστικά αναφέρουν κάποιοι.⁵⁷ Το 10% που συγκεντρώνει η συγκεκριμένη απάντηση δεν είναι λίγο. Είναι το αμέσως επόμενο ποσοστό από εκείνο μετρά τη μείωση όλων των δραστηριοτήτων. Αυτό το αποτέλεσμα αποτελεί γενική ομολογία διότι τα επαγγέλματα στο οποίο στηρίζεται το μεγαλύτερο κομμάτι της οικονομίας και τα περισσότερα νοικοκυριά είναι τα αγροτικά.⁵⁸ Η κτηνοτροφία έρχεται δεύτερη ως επάγγελμα και ως βάση στην ευρύτερη τοπική οικονομία.

Στη συγκεκριμένη ερώτηση υπήρχε μεγάλη αποχή από τις απαντήσεις. Ένας λόγος ίσως να ήταν ότι ο ερωτηθέντας έπρεπε να μπει στη διαδικασία να γράψει ο ίδιος κάτι σε αντίθεση με τις άλλες ερωτήσεις στις οποίες έπρεπε μόνο να σημειώσει με ένα τικ την απάντηση. Ένας άλλος λόγος ίσως να είναι το γεγονός ότι οι άνθρωποι στα χωριά της Ζαχάρως αντιμετώπισαν μεγάλη δυσκολία να απαντήσουν σε πολλές ερωτήσεις. Έπρεπε να έρθουν αντιμέτωποι με τον εαυτό τους.

---

⁵⁷ Παράρτημα σελ. 93

⁵⁸ Παράρτημα , σελ.96

4.2.1. Άμεσες και δευτερογενείς επιπτώσεις

Καταστροφές σε υποδομές και παραγωγικό δυναμικό. Εκτός από τις ζημιές που προκλήθηκαν στο φυσικό περιβάλλον και στις προστατευόμενες περιοχές, σημαντικές είναι και οι επιπτώσεις της πυρκαγιάς στις παραγωγικές και οικιστικές υποδομές των πληγεισών περιοχών. Όπως προκύπτει από την επεξεργασία των δορυφορικών εικόνων, καταστράφηκαν από τις πυρκαγιές 781.043 στρέμματα αγροτικής γης (στην πλειονότητά τους ελαιώνες), αλλά και 16.432 στρέμματα οικισμών, γηπέδων και άλλων τεχνητών επιφανειών.⁵⁹ Πολλά σπίτια κάηκαν

4.3. Ασύμμετρη ανάπτυξη

Η δραστηριότητα η οποία ‘αναπτύχθηκε’ μετά την απογύμνωση του φυσικού εδάφους είναι εκείνη της εμπορίας του ξύλου. Σε σχετική ερώτηση που τέθηκε στο ερωτηματολόγιο, «ποια δραστηριότητα αυξήθηκε μετά από το καλοκαίρι του 2007», οι περισσότεροι με το συντριπτικό ποσοστό του 96% απάντησαν η ξυλεία.⁶⁰ Η ερώτηση φέρει μία ιδιαιτερότητα ως προς το τι ακριβώς γράφει κάποιος σε αυτήν την απάντηση δηλαδή πως ακριβώς εκφράζεται. Δηλαδή αν κάποιος γράφει «αναπτύχθηκε η υλοτομία» αυτό κατά κάποιο τρόπο παραπέμπει σε θετική σημασία της απάντησης. Κάποιος άλλος γράφει η «ξυλεία» που βγαίνει κάπως το ίδιο νόημα όπως στην προηγούμενη απάντηση. Ούτως ή αλλιώς η ιδέα της ανάπτυξης παραπέμπει σε μια αφηρημένη ιδέα μιας γενικότερης αύξησης έτσι γενικά και με ελλείψεις νόημα. Όταν όμως κάποιος γράφει τη φράση «εκμεταλλεύτηκαν το ξύλο» ή «αυξήθηκε το εμπόριο ξύλου» αυτόματα και οι δύο απαντήσεις έχουν να πουν περισσότερη αλήθεια σε σύγκριση με τις προηγούμενες.

---

⁵⁹ Μαραγκού, Π., Κατσαδωράκης, Γ., Γεωργιάδης, Ν., Ποϊραζίδης, Κ., Λιαρίκος, Κ., Τζηρίτης, Η., Γήτας, Ι., Πολυχρονάκη, Α., Καταγής, Θ., Μαλλίνης, Γ., Μινάκου, Χ., Strid, A., Kit, T., Μπαζού, Ι., Αναστασίου, Ι., (2007), *Οικολογικός απολογισμός των καταστροφικών πυρκαγιών του Αυγούστου 2007 στην Πελοπόννησο*, Διδακτορική διατριβή, WWF, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο, http://www.env-edu.gr/Documents/FIRE_report_Peloponnisos.pdf, ΣΕΛ. 6

⁶⁰ Παράρτημα, σελ. 95

4.4. Αποκατάσταση του κατεστραμμένου τόπου

Στο πλαίσιο της φάσης της αποκατάστασης της καταστροφής και πιο συγκεκριμένα της βοήθειας στους πληγέντες, η Αυστραλιανή κυβέρνηση έδωσε ένα σημαντικό ποσό για να χρησιμοποιηθεί ακριβώς για την αποκατάσταση νοικοκυριών. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση και ενδεικτική ως ένα βαθμό της ελληνικής κοινωνίας στην Ηλεία, διότι τα χρήματα τελικά χρησιμοποιήθηκαν για την κατασκευή κτιρίου του δημαρχείου.⁶¹

Το κυριότερο πρόβλημα το οποίο αντιμετωπίζει ο τόπος από την εκδίκευση του τοπίου είναι εκείνο των κατολισθήσεων.

*«Είχαμε επισημάνει από την πρώτη στιγμή μετά τις φωτιές, μέσα από ειδικές μελέτες που είχαμε δημοσιοποιήσει, ότι έπρεπε να γίνουν άμεσα έργα σε συγκεκριμένα σημεία...».*⁶²

Μετά από τις απώλειες των ανθρώπων και των ζώων και την καταστροφή του αναγλύφου και του εδάφους, επισκέφθηκαν πολλοί δημοσιογράφοι και ειδικοί επιστήμονες. Οι δεύτεροι αποσκοπούσαν να κάνουν έρευνες στην ευρύτερη περιοχή του δήμου Ζαχάρως με στόχο να αποκατασταθεί ο τόπος και να γίνουν συγκεκριμένες γεωλογικές μελέτες. Η περιοχή θα αποκτούσε περισσότερο ενδιαφέρον ξαφνικά, η τοπική κοινωνία θα λάμβανε για μια ακόμη φορά διαστάσεις δημοσιότητας και το πιο σημαντικό θα ήταν ότι θα γίνονταν μελέτες από επιστήμονες που ενδιαφέρονταν πραγματικά για τον τόπο και το τοπίο και ο τόπος θα λάμβανε μία ακόμη βοήθεια. Τελικά αυτό δεν έγινε ποτέ, οι κάτοικοι των χωριών δε δέχτηκαν την ακαδημαϊκή βοήθεια των ειδικών και για άλλη μια φορά η Ζαχάρω μπορεί να χαρακτηριστεί ως καμένη γη. Το συγκεκριμένο γεγονός καταγράφηκε μέσα από την εμπειρική παρατήρηση κατά τη διάρκεια της επιτόπιας έρευνας. Η εμπειρική παρατήρηση

---

⁶¹ Παράρτημα, σελ. 133

⁶² Νοδάρου, Μ., «Ηλεία: Από τη φωτιά στις κατολισθήσεις», <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=136720>, (Πρόσβαση 1-3- 2010)

αφορά στη γνωριμία σου με τους ανθρώπους μέχρι να σου εμπιστευθούν μία απάντηση σε ένα ερωτηματολόγιο. Οπότε είναι μία διαδικασία άτυπη αλλά με αποτελέσματα τα οποία ίσως να φαίνονται χρήσιμα για την ανάγνωση του τοπικού περιβάλλοντος.

4.5. Οι διαφορετικοί συμβολισμοί της βοήθειας

Οι περισσότεροι άνθρωποι απάντησαν ότι οι εθελοντές ήταν εκείνοι που έδωσαν τη βοήθειά τους για την οργάνωση της βοήθειας στους ανθρώπους. Είχαν στηθεί αποθήκες όπου άνθρωποι από τις υπόλοιπες πόλεις έδιναν υλικά αγαθά. Τα περισσότερα βέβαια ήταν ήδη χρησιμοποιημένα.

Μία άλλη διάσταση είναι εκείνη της Αυστραλιανής κυβέρνησης η οποία έδωσε μεγάλο χρηματικό ποσό για τη βοήθεια των πληγέντων και το δημαρχείο αποφάσισε να αντί αυτού να κατασκευάσει νέο κτίριο για στέγαση του δημαρχείου.

Μία άλλη πλευρά της βοήθειας ήταν οι Σαϊεντολόγοι που κατέφθασαν στην καμένη γη για να αποκαταστήσουν την πίστη των ανθρώπων μέσα από μια θρησκεία. Μπορεί οι άνθρωποι να επικαλέστηκαν τα θεία στις στιγμές κορύφωσης των συναισθημάτων λύπης και αγανάκτησης αλλά οι Σαϊεντολόγοι απέτυχαν να προσηλυτίσουν τους ανθρώπους, μαζικά τουλάχιστον.

Ωστόσο γνωστή ήταν η βοήθεια ιδιωτικών πρωτοβουλιών στην ευρύτερη περιοχή με χρήματα και μεταφορικά μηχανήματα.

Η βοήθεια είναι η άλλη όψη του ίδιου νομίσματος. Στην κοινωνία αυτό που κυριάρχησε κατά τη διάρκεια της αποκατάστασης ήταν τα συμφέροντα. Όπως παρατηρείται και εδώ η ανθρωπιστική βοήθεια έχει πολλά πρόσωπα.

4.6. Ιδεολογικές αντιλήψεις σχετικά με τη φύση

Οι θεωρίες για το περιβάλλον είναι πολλές, εμπεριέχουν πολλές και διαφορετικές προσεγγίσεις, κάποιες φορές εχθρικές μεταξύ τους, κάποιες φορές συγκλίνουσες, κάποιες φορές συμπληρωματικές και κάποιες άλλες ταυτίζονται. Το τι θα εφαρμοστεί

σε μια κοινωνία, υπό ποιες συνθήκες και από ποια πρόσωπα, είναι προϊόν πολλών παραγόντων.

4.6.1. Φεμινιστικές προσεγγίσεις της φύσης

Οι ιδεολογικές αντιλήψεις που περιέχουν αναλύσεις και τοποθετήσεις για τη φύση είναι πολλές όπως. Ο Harvey αναφέρεται σε διάφορες όπως του πλουραλιστικού φιλελευθερισμού, του συντηρητισμού, της ηθικής κοινότητας, του οικο-σοσιαλισμού, του οικο-φεμινισμού, του φεμινιστικού περιβαλλοντισμού, του ακοκεντρωμένου κοινοτισμού.

Πιο ειδικά, στις θεωρίες των ριζοσπαστικών αντιλήψεων των φεμινισμών που έχουν αναπτυχθεί για το περιβάλλον και τη φύση, γίνεται σύνδεση της γυναίκας και της φύσης, ως υποκείμενα που ένα συμβολικό σχήμα συνδέονται, με επιχειρήματα.

Για παράδειγμα, στο ριζοσπαστικό οικοφεμινισμό, η υποτίμηση και η υποβάθμιση της φύσης θεωρείται βαθιά συνδεδεμένη με τις παράλληλες υποτιμήσεις και υποβαθμίσεις των γυναικών, υπό συνθήκες πατριαρχικής καταπίεσης.⁶³ Αυτές οι αναλύσεις προκύπτουν μέσα από τις αναλύσεις που έχουν κάνει τα κινήματα υπό συγκεκριμένες συνθήκες και εποχή. Ο φεμινιστικός περιβαλλοντισμός υποστηρίζει ότι η *σύνδεση μεταξύ γυναικών και περιβάλλοντος μπορεί να ειπωθεί δομημένη από ένα δεδομένο κοινωνικό και μια ταξική (/κάστα/φυλή) οργάνωση της παραγωγής, της αναπαραγωγής και της κατανομής*» (Agarwal, 1992: 119)⁶⁴. Ο οικοφεμινισμός στηρίζει την ανάλυσή του στην πατριαρχική δομή μιας κοινωνίας η οποία εμπεριέχει μία ευρεία κοινωνική ανάλυση ενώ ο φεμινιστικός περιβαλλοντισμός βασίζεται στην ταξική ανάλυση της κοινωνίας. Στον πρώτο η φύση αντιμετωπίζεται όπως η γυναίκα ως το υποκείμενο που βιώνει την καταπίεση από τις πατριαρχικές αξίες μιας κοινωνίας. Θεωρείται ως αυτό που στην κοινωνική ιεραρχία είναι το πιο αδύναμο. Η δεύτερη θεώρηση υποστηρίζει τη σύνδεση της γυναίκας με τη φύση σε ένα ταξικό πλαίσιο πιο μαρξιστικό.

---

⁶³ Harvey, D., *Justice nature and the geography of difference*, UK: Blackwell Publishing, σελ. 180

⁶⁴ Όπως πάνω

Δεν είναι τυχαίο που τα κινήματα που προσδιορίζονται κυρίως από την ταυτότητα του φύλου τους, αναπτύσσουν θεωρίες για τη φύση σε σύνδεση με τη γυναίκα. Η γυναίκα και η φύση ως τα σύμβολα της γονιμότητας αναλύονται διαφορετικά από κάθε κοινωνία και κάθε ριζοσπαστική ή απελευθερωτική αντίληψη. Τόσο η γυναίκα όσο και η φύση είναι τρωτά σημεία ως προς την αντιμετώπισή τους από το ευρύ κοινωνικό σύνολο και ειδικά από εκείνο της επαρχίας.

4.7. Οι επιπτώσεις του καπιταλιστικού συστήματος στο σώμα της φύσης

Το καπιταλιστικό σύστημα έχει σοβαρές και πολλές φορές, μη αναστρέψιμες επιπτώσεις, τόσο στο κοινωνικό σώμα όσο και στο περιβάλλον. Από τις επιστήμες που ασχολούνται με το περιβάλλον όπως π.χ. η Πολιτική Οικολογία μέχρι τα κινήματα που έχουν αναπτυχθεί με σκοπό να μελετούν και να υπερασπίζονται τη φύση, εκτείνεται ένα εξαιρετικά ενδιαφέρον φάσμα από θεωρίες και πρακτικές, πολλές από τις οποίες καθίστανται ικανές να φροντίσουν και να προστατεύσουν τη φύση.

Η θεωρία από την πράξη απέχει πάρα πολύ. Οι πρακτικές των ανθρώπων και των θεσμών, διαφέρουν εν πολλοίς μεταξύ τους ως προς την εφαρμογή των πολιτικών θεωριών και στρατηγικών σχεδιασμών για τη διαχείριση της φύσης. Τελικά όμως, αποδεικνύεται ότι πολλές φορές εκείνη που επικρατεί, αφορά στις γενικότερες διαρθρώσεις του καπιταλιστικού συστήματος, που συγκεντρώνουν περισσότερα σχέδια για την εμπορευματοποίηση της φύσης, παρά για την προστασία της.

4.8 Ο άνθρωπος σε αλληλεπίδραση με τον τόπο του

Βέβαια σε κάθε τόπο επικρατούν διαφορετικές πολιτικές πρακτικές και έχουν και διαφορετική γεωγραφική αναφορά. Άλλοτε αφορούν σε ένα χωριό, άλλοτε σε μια κομόπολη άλλοτε σε μια μητρόπολη. Σε έναν τόπο όπως είναι η Ζαχάρω, μια επαρχιακή πόλη της νοτιοδυτικής Πελοποννήσου, οι περιβαλλοντικές πολιτικές

προωθούνται τόσο από τους τοπικούς άρχοντες όσο και από τις περιβαλλοντικές συνειδήσεις των πολιτών. Βέβαια το αποτέλεσμα μιας περιβαλλοντικής πολιτικής σε έναν τόπο απορρέει από τη σχέση αλληλεπίδρασης μεταξύ τοπικής εξουσίας και των κοινωνικών ομάδων. Η επιλογή της εκάστοτε εξουσίας γίνεται από τους πολίτες που ψηφίζουν. Ακόμη και στην περίπτωση που δεν ψηφίζουν οι πολίτες παρεμβαίνουν στην κοινωνία μέσα από τις δομές της και ακόμη μέσα από τις δομές που μπορούν οι ίδιοι να κατασκευάσουν. Μέσα από τη διατύπωση πολιτικών απόψεων και τη δράση τους στο χώρο. Αφού οι αποφάσεις λαμβάνονται από την τοπική εξουσία, οι άνθρωποι μπορούν να αναλάβουν το ρόλο τους ως πολίτες και να διαφωνήσουν με το δικαίωμα να αντιτάξουν ένα διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο από εκείνο που δίνει ως δεδομένο το καπιταλιστικό κοινωνικοπολιτικό και οικονομικό σύστημα. Έτσι επηρεάζουν τις αποφάσεις που παίρνονται για όλο το κοινωνικό σώμα του δήμου Ζαχάρως.

Ωστόσο αυτό που παρατηρείται από τα στοιχεία που ελήφθησαν από τα ερωτηματολόγια είναι ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων θα ήθελαν να συμμετέχουν περισσότερο στις αποφάσεις του δήμου σε σχετική ερώτηση.⁶⁵ Εδώ παρατηρείται έλλειψη συμμετοχής των ανθρώπων ως πολίτες στις τοπικές αποφάσεις. Αυτό το φαινόμενο επικρατεί σε όλη τη χώρα και κάθε φορά έχει διαφορετικές συνέπειες πάνω στους πολίτες που πραγματικά επιθυμούν τη συμμετοχή τους στα κοινά. Μία από τα αποτελέσματα είναι το έλλειμμα δημοκρατίας, ένα άλλο είναι η αύξηση της συντηρητικοποίησης της κοινωνίας και εφόσον επαναλαμβάνεται για χρόνια γίνεται μία κατάσταση που την αποδέχονται ακόμη και αυτοί που εκφράζουν την άποψη για συμμετοχή στα κοινά σαν την πραγματικότητα του συστήματος. Τη δέχονται ως την αλήθεια.

4.8.1. Σχηματισμός περιβαλλοντικής συνείδησης

Πιο συγκεκριμένα για τις προστατευόμενες περιοχές ισχύει το παραπάνω νομικό πλαίσιο που έχει σχηματιστεί στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στην ερώτηση: «*Η περιοχή της Νατούρα πιστεύετε ότι (α) θα πρέπει να συνεχίσει να είναι*

---

⁶⁵ Παράρτημα, σελ.98

προστατευόμενη και με απαγόρευση να χτιστεί οτιδήποτε, (β) θα πρέπει να χτιστεί όπου κριθεί σκόπιμο», πάνω από το μισό ποσοστό των ερωτηθέντων επέλεξε τη δεύτερη απάντηση με 66, 7%, ενώ η πρώτη συγκεντρώνει το 44%.⁶⁶ Παρατηρείται το ότι ένα μεγάλο κομμάτι των ντόπιων επιθυμεί την άρση της προστασίας της περιοχής της Νατούρα. Ένα μεγάλο κομμάτι της προστατευόμενης γεωγραφικής έκτασης καλύπτει ο δήμος Ζαχάρως.⁶⁷ Επομένως, το μεγαλύτερο ποσοστό των ανθρώπων επιθυμούν να μην υφίσταται πλέον η προστατευόμενη περιοχή. Είναι περισσότερο από εμφανές ότι το κίνητρο είναι οικονομικό. Οι κάτοικοι αποσκοπούν στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής μέσω του μαζικού τουρισμού. Η περιοχή αυτή με το ιδιαίτερο φυσικό τοπίο μπορεί να αποτελέσει τη βάση για οικονομική ευημερία στην περιοχή. Πέρα από την απάντηση στο ερωτηματολόγιο και πέρα από μία ερμηνεία η οποία απορρέει από την ίδια την απάντηση, η επαφή με τους νέους κατοίκους κατά τη διάρκεια της έρευνας, έδωσε την ακριβή εξήγηση. Οι νέοι κάτοικοι της Ζαχάρως θέλουν να έχουν δουλειές και αυτόν τον τρόπο βλέπουν ως εφικτό για να αυξηθούν οι θέσεις εργασίας στον τόπο. Σημαντικό είναι ότι οι περισσότερες δημόσιες υπηρεσίες όπως ο ΟΤΕ, η ΔΕΗ, έχουν φύγει από τη Ζαχάρω με αποτέλεσμα να μειώνεται τόσο η κινητικότητα της καθημερινής ζωής όσο και μια οικονομία με κάποιες υποδομές η οποία να είναι ικανή να 'κρατήσει' τους νέους.

Από το συμπέρασμα βγαίνει μία ικανή υπόθεση. Σε μια επαρχιακή πόλη, όπου οι άνθρωποι ζουν στη φύση από μικροί μεγαλώνουν στη φύση, δραστηριοποιούνται για βιοποριστικούς λόγους στη φύση και αντιλαμβάνονται ότι η φύση μπορεί να τους τα προσφέρει όλα, από την επιβίωση μέχρι μια καλή ποιότητα ζωής. Κυρίως οι άντρες το πιστεύουν διότι όπως αποδεικνύεται στο κεφάλαιο που αναφέρεται στην έμφυλη ετερότητα, οι άντρες είναι εκείνοι που μένουν στον τόπο σε αντίθεση με τις περισσότερες γυναίκες που φεύγουν.

Αυτή είναι η ακριβής ερμηνεία που πρέπει να τονιστεί. Η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος δεν υπερέχει της επιθυμίας για μια καλύτερη ζωή. Η καλύτερη ποιότητα ζωής θα έρθει μέσα από την 'ανάπτυξη' της τοπικής οικονομίας και την ανάπτυξη οι κάτοικοι τη βλέπουν μέσα από μια ακόμη καταστροφή της φύσης. Από

---

⁶⁶ Παράρτημα,σελ.99

⁶⁷ Παράρτημα, σελ. 84

την άλλη, η πραγματικότητα της ελληνικής οικονομίας ενισχύει την αύξηση κάποιων κτιριακών εγκαταστάσεων ειδικά κατά την καλοκαιρινή περίοδο, όπου δραστηριοποιούνται μικροί επιχειρηματίες. Η ελληνική οικονομία έχει να επιδείξει μια οικονομία η οποία στηριζόταν μέχρι τώρα τουλάχιστον στις μικρές επιχειρήσεις οι οποίες όπου βρίσκουν το χώρο που τους δίνεται ξεπηδούν.

Σε αυτό το σημείο, παρατηρείται η εμφανής διαφωνία ανάμεσα στις δύο απόψεις οι οποίες είναι εκ διαμέτρου αντίθετες μεταξύ τους. Επίσης οι περισσότεροι ερωτηθέντες ήταν άντρες και λιγότερες οι γυναίκες. Σημασία έχει ότι οι περισσότερες γυναίκες συμφώνησαν με την προστασία της φύσης σε σύγκριση με τους άντρες. Το γεγονός αυτό ίσως να δείχνει μία πιο φιλική σχέση ανάμεσα στη γυναίκα και τη φύση και διαφορετική ανάμεσα στον άντρα και τη φύση. Οι δύο συγκρουόμενες απόψεις σχετικά με μια πτυχή της προστασίας της φύσης κάνει εμφανές το γεγονός ότι δεν υπάρχει μία κοινώς αποδεκτή περιβαλλοντική αντίληψη στο κοινωνικό σώμα της επαρχίας της Ζαχάρως.

4.8.2. Παρόλη την καταστροφή οι κάτοικοι επιμένουν

Σε ερώτηση του ερωτηματολογίου για το αν θα ήθελαν οι κάτοικοι να γίνει ένα ντοκιμαντέρ το οποίο να δείχνει τις ομορφιές του τόπου, όλοι απάντησαν θετικά. Και σε επόμενη ερώτηση για το τι άλλο έχει να επιδείξει η Ζαχάρω εκτός από τις απέραντες παραλίες με τις αμμοθίνες και το μεσογειακό ήλιο, το 67% από εκείνους που απάντησαν επέλεξε το φυσικό τοπίο της Νέδα και του Καϊάφα.

4.8.3. Το τοπίο ως δείκτης του τοπικού πολιτισμού

Το φυσικό τοπίο (...) διαμορφώνεται σύμφωνα με τις δοξασίες των κατοίκων και το νόημα που αποδίδεται σε αυτό και (...) καταδεικνύει τις αξίες με τις οποίες οργανώνεται μια κοινωνία..⁶⁸ Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η συμφωνία που έκανε η

---

⁶⁸ Παπαδόπουλος, Α., Γεωργιτσογιάννη, Ε., (2004), *Ποιοτικές μέθοδοι για γεωγράφους: Το συμβολικό τοπίο*, Σημειώσεις του μαθήματος, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Γεωγραφίας, σελ. 18

Κτηματική Εταιρεία του Δημοσίου (ΚΕΔ) με το δήμο Ζαχάρως πέρα και πάνω από τα όρια του νόμου και έχει σκοπό να πραγματοποιήσει μία σειρά από σχέδια με σκοπό την τουριστική ανάπτυξη.⁶⁹

Αλλά, πολλές φορές ακόμη και εκείνα τα κοινωνικά κομμάτια που διαφωνούν ως προς μία οποιαδήποτε περιβαλλοντική πολιτική, δεν υπεραμύνονται της φύσης και δεν αγωνίζονται να την προστατέψουν. Οι λόγοι για αυτό το γεγονός είναι σίγουρα πολλοί. Μία επαρχιακή κοινωνία όπως εκείνη της Ζαχάρως αποτελεί μία κλειστή και συντηρητική κοινωνία. Ο καθένας δεν είναι διαθέσιμος να εκφράζει την άποψή του ελεύθερα και χωρίς να φοβηθεί. Σε ένα μεγάλο χωριό οι σχέσεις κυριαρχίας και δύναμης είναι πολύ πιο έντονες από ότι σε μια μεγάλη πόλη. Ωστόσο, ένας λόγος για τον οποίο οι άνθρωποι δεν υπερασπίζονται τη φύση και την προστασία της, είναι το ότι δεν αντιλαμβάνονται το μέγεθος της καταστροφής της.

Συμπερασματικά, εκτός από τους πολιτικούς άρχοντες και τα θεσμικά όργανα που λαμβάνουν αποφάσεις για τη φύση υπάρχουν και κοινωνικά κομμάτια που συντάσσονται με αυτές τις αποφάσεις. Η κοινωνία δεν είναι έρμαιο των πολιτικών της αρχόντων, δε μπορεί να ειπωθεί ως θύμα. Ο τόπος εμπεριέχει μέσα του τις κοινωνικές αξίες, τις σχέσεις, τις προσεγγίσεις, τις αντιλήψεις και τις πρακτικές για να υπεραμυνθεί της φύσης και του εαυτού του αλλά τοπικές δυνάμεις που να παίρνουν θέση σε συλλογικό επίπεδο τουλάχιστον δεν υπάρχουν μέχρι στιγμής.

Το φυσικό τοπίο διαμορφώνεται σύμφωνα με τους όρους του πολιτισμικού τοπικού πλαισίου που κάθε φορά διαμορφώνεται από τις χωροκοινωνικές συνθήκες. Ένας τόπος εκτιμάται για την περιβαλλοντική του συμπεριφορά, την περιβαλλοντική του οπτική και στρατηγική πάνω στο φυσικό τοπίο. *Η «φύση» και το «φυσικό τοπίο» είναι κλασικές βάσεις για την εκτίμηση του τόπου.*⁷⁰ Ο Arif Dirlik (2001) έχει γράψει με

---

⁶⁹ Παράρτημα, σελ.

⁷⁰ Massey, Doreen, (2008), *Για το χώρο*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, ΣΕΛ. 228

*βαθυστόχαστο τρόπο «ο τόπος είναι το σημείο... όπου συναντιούνται το κοινωνικό και το φυσικό.»*⁷¹

Οι θεωρίες της «βιώσιμης ανάπτυξης» ή της «πράσινης οικονομίας» μάλλον έχουν αποτύχει. Αυτές οι εναλλακτικές προτάσεις δεν έχουν λειτουργήσει στην παρούσα ιστορική περίοδο ακόμα και σε μεγάλες πόλεις, όπου καθίσταται επιτακτική ανάγκη. Αλλά ακόμη και ένα μικρό κομμάτι τους αν εφαρμοζόταν έστω και σε έναν μόνο τομέα π.χ. περί της τήρησης κάποιων μικρών κανόνων για την αντιτυρική προστασία, θα ήταν ένα τεράστιο βήμα για την ελληνική επαρχία.

4.8.4. Το φυσικό τοπίο λαμβάνει διαφορετικούς συμβολισμούς ανά πολιτισμό

Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν η φυλή των Απάτσι Ινδιάνων. Τα στοιχεία της φύσης για τους Απάτσι είναι σύμβολα λατρείας και πίστης. Αυτό αποτελεί ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα ενός άλλου πολιτισμού που αντιλαμβάνεται διαφορετικά το φυσικό περιβάλλον και όχι με τους όρους της εμπορευματοποίησης και της εκμετάλλευσης. Σε αντίθεση, για τις δυτικές κοινωνίες τόσο ο χώρος όπως είναι το κτισμένο περιβάλλον, όσο και το φυσικό τοπίο, αποτελούν μέσα για κερδοφορία. Στην ελληνική κοινωνία, κυρίως, ο άνθρωπος συμπεριφέρεται στη φύση με όρους εκμετάλλευσης.

Όπως επισημαίνει ο Harvey, *ο τόπος είναι το προτιμώμενο έδαφος για την άσκηση περιβαλλοντικών πολιτικών.*⁷² Ένας τόπος και περισσότερο εκείνος που έχει μεγαλύτερη επαφή με τη φύση μπορεί να συμπεριφερθεί στη γη με φροντίδα και όχι με εκμετάλλευση.

Στην επαρχία της Ζαχάρως και όπως αποδεικνύεται από τα ερωτηματολόγια και από τις συνεντεύξεις, καθώς και από την επιτόπια εμπειρική παρατήρηση που επετεύχθη, καθίσταται ως ένα βαθμό δυνατή η ανάγνωση των σχέσεων εξουσίας. Υπάρχουν τοπικές πολιτικές δυνάμεις, οι οποίες βρίσκονται σε συνεχή σύγκρουση μεταξύ τους

---

⁷¹ Όπως πάνω

⁷² Harvey, D., *Justice nature and the geography of difference*, UK: Blackwell Publishing, σελ. 302

κάτι το οποίο συμβαίνει παντού και είναι χαρακτηριστικό της ελληνικής κοινωνίας. Στην ερώτηση «αν σας έβαζαν μια φορά στη ζωή σας δήμαρχο τι θα κάνατε», οι περισσότεροι ερωτώμενοι δεν απάντησαν... .

Αντί για τους κατοίκους θέση παίρνει ο δημοσιογράφος της έρευνας Μάκης Νοδάρης, με την απάντηση «ο σεβασμός στο περιβάλλον». ⁷³ Αυτό αποκαλύπτει μία άλλη περιβαλλοντική συνείδηση, διαφορετική από εκείνη που επιδεικνύουν πολλοί από τους ανθρώπους που έχουν απαντήσει. Από την άλλη, αυτό που επίσης είναι σημαντικό να αναλυθεί είναι η ανάπτυξη μιας περιβαλλοντικής παιδείας στην ελληνική επαρχία γενικότερα και πως εμφανίζεται στην Ελλάδα αλλά αυτό θα ήταν θέμα προς ανάλυση μιας άλλης επιτόπιας έρευνας.

4.8.5. Ο πολιτισμός της ιδιοκτησίας

Στην Ελλάδα η γη είναι τεμαχισμένη σε χωράφια ενώ παράλληλα υπάρχει ισχυρό ιδιοκτησιακό καθεστώς. Δηλαδή, στο χωράφι του διπλανού ή στο γειτονικό ο ένας ιδιοκτήτης δεν έχει κανένα δικαίωμα να παρέμβει, εκτός και αν του έχει επιτραπεί από τον άλλον. Η νοοτροπία της κινητικότητας πάνω στη γη εμφανίζεται έντονα σε αυτό το σημείο και ενισχύεται από εκείνη που καλύπτει πολιτισμικά και νομικά το δικαίωμα στην ιδιοκτησία. Το ιδανικό θα ήταν να νοιάζονται οι άνθρωποι για όλη τη γη συνολικά άσχετα με την ιδιοκτησία τους, αλλά το συμβολικό σύστημα αξιών που το προστατεύει βρίσκει έδαφος στο ισχυρό καθεστώς της ιδιοκτησίας, που υπάρχει στην Ελλάδα και στο νομικό σύστημα που την προστατεύει. Αυτό αποτελεί μία δυναμική σχέση που αναπτύσσεται στον τόπο και ταυτόχρονα βοηθά στην ανάγνωση της διαλεκτικής ανάμεσα στην κοινωνία και το περιβάλλον, ανάμεσα στα ατομικά συμφέροντα και τη φύση.

4.9. Ασυνέχεια στην κανονικότητα ή η ασυνέχεια ως η κανονικότητα:

---

⁷³ Παράρτημα, Σελ. 133

Οι καταστροφικές πυρκαγιές ήταν μια ακόμη ασυνέχεια στην ρέουσα κανονικότητα. Τάραξε συθέμελα την κοινωνική συνοχή της τοπικής κοινότητας του δήμου Ζαχάρως. Ή τουλάχιστον έτσι παρουσιάστηκε από τα επίσημα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Ο τόπος ως ένα σύστημα που στο παρελθόν λειτουργούσε σταματά να έχει τη ροή που είχε. Ο θάνατος πολλών ανθρώπων και η καταστροφή της γης στην οποία στηριζόταν ο αγροτικός τομέας της περιοχής είναι ικανές συνέπειες να εμποδίσουν τη ροή του τόπου όπως υπήρχε πριν. Είναι το σημείο 0. Εκεί που σταματούν όλα και από εκεί που όλα ξεκινούν.

Τα κενά λοιπόν του τοπικού κοινωνικο-πολιτικού συστήματος ήταν αρκετά για να ξεπηδήσουν οι ανισορροπίες του. Η κοινωνική συνοχή εμφανίζει ρωγμές και ο τόπος φαίνεται ανήμπορος να αντιμετωπίσει την καταστροφή αφού δεν έχει τα κατάλληλα αντανakλαστικά για να αντιμετωπίσει το φαινόμενο μιας τόσο μεγάλης καταστροφής.

Το ερωτηματολόγιο εμπεριείχε μία τολμηρή ερώτηση για τα δεδομένα της περιοχής η οποία ζητούσε από τους ερωτηθέντες να απαντήσουν με αριθμητική σειρά για τις συμπεριφορές που εμφανίστηκαν κατά τη διάρκεια της αντιμετώπισης των πυρκαγιών. Οπότε οι περισσότεροι από τους ερωτηθέντες τοποθέτησαν την έχθρα, τα συμφέροντα, το μίσος, την αλληλεγγύη και τη συνεργασία ανάλογα με το βαθμό έντασης, από το 1 μέχρι το 5. Το αποτέλεσμα από αυτήν την έρευνα είναι ότι τις περισσότερες απαντήσεις τις συγκεντρώνουν τα *συμφέροντα*. ύστερα έρχεται τη συνεργασία, μετά ακολουθεί ή έχθρα και το μίσος και τελευταίο η αλληλεγγύη. Η τοπική κοινότητα εμφανίζει το αληθινό της πρόσωπο. Επίσης, το δημοκρατικό οικοδόμημα καταρρέει στα μάτια όλων, ειδικά σε όσους πίστευαν σε αυτό με μια πιο ρομαντική έννοια αυτής της ισότητας των ανθρώπων. Δεν καταρρέει ένα σύστημα μόνο υλικά, αλλά και συμβολικά, εφόσον η καταστροφή της φύσης είναι μια πραγματικότητα, οι θάνατοι είναι μια πραγματικότητα, η απώλεια της αγροτικής και κτηνοτροφικής κληρονομιάς είναι μια πραγματικότητα, αυτό αντανakλάται στις χωροκοινωνικές συμπεριφορές, στα όνειρα και τις αξίες ειδικά των νέων ανθρώπων. Επομένως, όλο το κλίμα αντανakλάται στο φυσικό και κοινωνικό χώρο και εκφράζεται από τους πολίτες που αποτελούν τη φωνή των ανθρώπων που θα ήθελαν αλλά δεν τοποθετούν την άποψή τους δημόσια. Η απάντηση του δημοσιογράφου Μάκη Νοδάρου στην ερώτηση: «*Ποιες αξίες πιστεύετε ότι έχουν κλονιστεί στον τόπο*

σας περισσότερο», απαντά, «η εμπιστοσύνη των πολιτών απέναντι στην εκάστοτε εξουσία». ⁷⁴ Είναι κάτι παραπάνω από εμφανής η δυσπιστία, η απώλεια της πίστης των ανθρώπων τόσο στην κεντρική όσο και στην τοπική εξουσία.

4.9.1. Από τη φυσική στην κοινωνική τρωτότητα και πάλι πίσω

Οι μεθοδολογίες που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την ανάλυση της τρωτότητας του φυσικού και του κοινωνικού περιβάλλοντος είναι πολλές και πολλαπλές. Ούτως ή αλλιώς, πλέον η έννοια της τρωτότητας εμπεριέχει τόσο το φυσικό όσο και το κοινωνικό σύστημα μιας γεωγραφικής έκτασης. Το ζητούμενο είναι να εδραιωθεί ένα αποτελεσματικό και λειτουργικό σύστημα για την προστασία των ανθρώπων και του οικοσυστήματος γενικότερα.

Έναν πρώτο ορισμό της φυσικής και κοινωνικής τρωτότητας μας τον δίνει ο Giddens όπου εξηγεί ότι, *«η τρωτότητα αποτελεί προϊόν της συσχέτισης της έκθεσης σε φυσική απειλή με την ικανότητα των ανθρώπινων κοινοτήτων να "προετοιμάζονται για" ή να "προστατεύονται από" και να "ανασυγκροτούνται (αποκρίνονται) μετά από" τις αρνητικές επιπτώσεις της καταστροφής. Ως εκ τούτου, τρωτότητα αποτελεί και παράγωγο της πρόσβασης σε οικονομικούς, πολιτικούς, κοινωνικούς, περιβαλλοντικούς και γεωγραφικούς πόρους. Το ποιον, που και πότε "χτυπούν" η τρωτότητα και η καταστροφή εξαρτάται από τις ανθρώπινες και φυσικές δυνάμεις που καθορίζουν την κατανομή αυτών των πόρων στην κοινωνία»*. ⁷⁵

Χαρακτηριστική είναι σίγουρα για ένα κομμάτι της κοινωνίας και λόγω της βαρύτητάς της η απάντηση του έγκυρου και προοδευτικού δημοσιογράφου Μάκη Νοδάρου στην ερώτηση που του τέθηκε, σχετικά με τα κοινωνικά φαινόμενα που εμφανίστηκαν κατά τη διάρκεια αντιμετώπισης των πυρκαγιών, με σειρά προτεραιότητας από το νούμερο 1 μέχρι το 5, αυτά ήταν τα συμφέροντα ως το πρώτο

---

⁷⁴ Παράρτημα, σελ.

⁷⁵ Δελλαδέτσημας, Π., *Οι ασφαλείς πόλεις*, σελ. 74

στοιχείο, η έχθρα μεταξύ των ανθρώπων είναι το δεύτερο, το μίσος είναι το τρίτο, η συνεργασία είναι το τέταρτο και η αλληλεγγύη το πέμπτο.⁷⁶

Ένας άλλος ενδιαφέρον ορισμός είναι εκείνος του Wisner, ο οποίος περιγράφει την τρωτότητα ως «.....τα χαρακτηριστικά ενός ατόμου ή ομάδας και η κατάστασή τους που επηρεάζει την ικανότητά τους να αναμένουν, να αντιμετωπίζουν, να ανθίστανται και να αποκαθίστανται από την καταστροφική επίπτωση μιας φυσικής απειλής (ενός ακραίου φυσικού φαινομένου ή διεργασίας). Περιλαμβάνει ένα συνδυασμό παραγόντων που διαμορφώνουν το βαθμό στον οποίο η ζωή, η κινητή και ακίνητη περιουσία και άλλα αποθέματα τίθενται σε κίνδυνο από ένα συγκεκριμένο και προσδιορίσιμο γεγονός (ή μια σειρά αλυσιδωτών γεγονότων) στη φύση και την κοινωνία».⁷⁷ Η φάση κατά τη διάρκεια της αντιμετώπισης των φωτιών και της καταστολής του φαινομένου είναι ένα χρονικό διάστημα κατά το οποίο σχεδόν κανείς δεν έχει την ικανότητα να σκεφτεί κριτικά γιατί το θυμικό και το συναισθηματικό κομμάτι υπερτερούν της έλλογης και ψύχραιμης σκέψης. Η κοινωνία της Ζαχάρως τελικά δε στάθηκε στο ύψος των περιστάσεων όπως φαίνεται μέσα από την επιτόπια έρευνα. Τα συναισθήματα που επικράτησαν ήταν κυρίως μέσα από την επιτόπια έρευνα που πραγματοποιήθηκε.

Η ανάλυση για την τρωτότητα οφείλει να περιέχει και τους κοινωνικούς και τους φυσικούς παράγοντες, οι οποίοι διαμορφώνονται υπό συγκεκριμένες συνθήκες και σε διαφορετικές γεωγραφικές περιοχές. Οι αποφάσεις από τα εκάστοτε κεντρικά και τοπικά συστήματα θα πρέπει να λαμβάνονται μέσα από συγκεκριμένες μελέτες και αναλύσεις των κοινωνικών και χωρικών στοιχείων σε κάθε περιοχή αφού κάθε περιοχή έχει τα δικά της κοινωνικο-χωρικά χαρακτηριστικά.

Οι μεθοδολογίες που μπορούν να ακολουθήσουν ένα σύστημα αντιμετώπισης της τρωτότητας είναι πολλές. Μία απλή είναι να τεθούν προτεραιότητες. Οπότε μία εμπειρισταωμένη μελέτη για την τρωτότητα ενός τόπου όπως εκείνος της Ζαχάρως είναι η ανάλυση και επεξεργασία της τοπικής διοίκησης, του κοινωνικού σώματος και

---

⁷⁶ Παράρτημα, σελ. 98

⁷⁷ Δελλαδέτση, Π., *Οι ασφαλείς πόλεις*, σελ 76-77

της σχέσης που επικρατεί ανάμεσά τους. Ακόμη, θα πρέπει να καταγραφούν οι δυνατότητες και οι ικανότητες των ατόμων, των κοινωνικών ομάδων και του φυσικού περιβάλλοντος, για την αντιμετώπιση καταστροφών με σκοπό την κατασκευή βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων λύσεων. Επιπροσθέτως, θα πρέπει να γίνει πιστή καταγραφή της τοπογραφίας της περιοχής για τη σωστή και όχι ελλειπή ανάγνωση του αδόμητου και του δομημένου χώρου.

Ο τόπος έχει τη δύναμη να θέσει τουλάχιστον τις δικές του προτεραιότητες. Διότι η φύση και ο άνθρωπος δεν είναι ικανοί να κάνουν τα πάντα. Οπότε η ίδια η φύση και οι σχέσεις των ανθρώπων έχουν τέτοιες ιδιαιτερότητες που μπορούν να αντιμετωπίσουν ένα καταστροφικό φαινόμενο μέχρι ένα σημείο. Το φυσικό περιβάλλον κάποιες φορές αποδεικνύεται πιο ισχυρό από την ανθρώπινη δύναμη.

Επειδή κάθε τόπος έχει τα ειδικά κοινωνικά και περιβαλλοντικά στοιχεία που τον χαρακτηρίζουν ίσως να είναι αναγκαίο να τεθούν προτεραιότητες στα διάφορα επίπεδα όπως είναι το οικονομικό, πολιτικό, σε επίπεδο οργανωτικό, σε επίπεδο κοινωνικής πρόληψης και κοινωνικής συγκρότησης, σε επίπεδο τεχνολογίας και τεχνογνωσίας. Αλλά ως ένα βαθμό ένα στάδιο μπορεί να υπερέχει του άλλου λόγω αυτών των ανισορροπιών.

Ωστόσο, πάντα θα υπάρχουν κενά και ελλείψεις σε ένα σύστημα αντιμετώπισης των φυσικών καταστροφικών φαινομένων, οπότε το σημαντικότερο είναι τα κατάλληλα αντανakλαστικά του. Αυτό προκύπτει πρώτα και κύρια από τις δυνατές σχέσεις αλληλεγγύης, συνεργατικότητας, αλληλοβοήθειας και επικοινωνίας μεταξύ των κοινωνικών υποκειμένων.

4.9.2. Από την καμμένη γη στην «καμμένη γη»

Όπως κάηκε ο Κρόνιος Λόφος και η Αρχαία Ολυμπία, όπως χάθηκε το Ολυμπιακό Όνειρο έτσι χάθηκαν και τα όνειρα των νέων παιδιών.

Η φλεγόμενη Ζαχάρω αποτυπώθηκε τόσο στην τηλεόραση όσο και στη μνήμη των ανθρώπων. Οι φλόγες που τύλιξαν τον τόπο, τύλιξαν και την πίστη των ανθρώπων ειδικά των νέων που πίστευαν σε μικρό είτε σε μεγάλο βαθμό στους θεσμούς. Η εικόνα με τις πελώριες πυρκαγιές και τους ανθρώπους ανάμεσα να προσπαθούν να

σώσουν ό,τι μπορούν όντας απεγνωσμένοι, είναι γνωστή στα τοπικά και στα μέσα ενημέρωσης του εξωτερικού.⁷⁸ Αυτό σαν εικόνα είχε αποτυπωθεί τόσο στα ξένα όσο και στα αθηναϊκά. Πιο συγκεκριμένα στην εκπομπή του δημοσιογράφου Τέλογλου «Οι Φάκελοι» και σε συνέντευξη που παίρνει από έναν νέο κάτοικο η απάντηση είναι σαφής: *«Έχασα την πίστη μου στο κράτος, στα πάντα»*. Η κεντρική εξουσία έπεσε θριαμβευτικά μπροστά στα μάτια των ντόπιων νέων.

Η πολύτιμη πολιτιστική κληρονομιά της Αρχαίας Ολυμπίας χάθηκε και αυτοί με τα όνειρα των νέων μαθητών από την περιοχή Κρέστενα.

Ο τόπος των αρχαιολογικών μνημείων στην Αρχαία Ολυμπία θεωρείται μεγάλης αξίας παγκοσμίως. Όμως η καταστροφή του αρχαιολογικού τοπίου έφερε στην επιφάνεια την ανεπάρκεια της πρόληψης από την ευρύτερη τοπική κοινότητα και από τους υπεύθυνους θεσμικούς φορείς που φέρουν την κύρια ευθύνη.

4.9.3. Η κρίση ως συνέπεια μιας καταστροφής

Τα ερωτήματα που τίθενται είναι πολλά και διαφορετικά. Η κρίση ως συνέπεια μιας καταστροφής οδηγεί στο θάνατο μιας κοινωνίας; Η καταστροφή είναι η κορύφωση της κρίσης; Μήπως η κρίση και η καταστροφή παραπέμπουν σε έννοιες συνώνυμες ή ακόμη και ταυτόσημες; Η καταστροφή είναι συνέπεια της κρίσης; Μήπως η καταστροφή συμβαίνει για να εμφανίσει τη διάσταση της κρίσης; Τελικά όπως αποδεικνύεται στην περίπτωση της Ζαχάρως αυτές οι δυο λέξεις ίσως να συμπίπτουν, να ταυτίζονται και αν δεν ταυτίζονται είναι πάρα πολύ κοντά ή μία με την άλλη. Μήπως τελικά οι κρίσεις και οι καταστροφές είναι αναπόσπαστα χαρακτηριστικά μιας μικρής κοινωνίας;

Οι καταστροφές αν και φαίνονται μοναδικά και έκτακτα συμβάντα, δεν είναι προϊόν μερικών ωρών. Οι θεμελιώδεις αιτίες που υποθάλπουν μια καταστροφή υποβόσκουν πολύ πριν αυτή συμβεί και κατά κανόνα συνεχίζουν και μετά να χτίζουν τις συνθήκες

---

⁷⁸ Παράρτημα, σελ. 104

για μια νέα καταστροφή. Έχει διατυπωθεί μάλιστα η άποψη ότι οι καταστροφές αποτελούν ένα μεγεθυντικό φακό για να διαπιστώνονται προϋπάρχουσες δυσμενείς συνθήκες σε οικονομικό, κοινωνικό, πολιτικό και επιχειρησιακό επίπεδο.⁷⁹

Η μελέτη των τόπων και των κοινοτήτων θα βοηθήσει να απαντήσουμε σε αυτά τα ερωτήματα. Αυτό όμως που παρατηρείται σε γενικό επίπεδο, είναι ότι το καπιταλιστικό σύστημα το οποίο έχει εδραιωθεί ακόμη και στην επαρχιακή κοινωνία, δεν αναπαράγεται χωρίς τις κρίσεις και τις καταστροφές.

4.10. Περίπου 4,5 χρόνια μετά το 2007

«Μετά από μια μεγάλη καταστροφή έρχεται ανάπτυξη» ήταν τα χαρακτηριστικά λόγια ενός ντόπιου νέου από τη Ζαχάρω.

Ο Μάκης Νοδάρος απαντά ξεκάθαρα ότι *«οι φωτιές ήταν εμπρησμοί»⁸⁰* στην αντίστοιχη ερώτηση που του τέθηκε. Βέβαια πολλοί άλλοι δημοσιογράφοι όπως και πολλοί υπεύθυνοι έπεσαν σε αστοχίες όπως ο τότε υπουργός Δημόσιας Τάξης Βύρωνας Πολύδωρας ο οποίος είχε διατυπώσει τις θεωρίες περί «ασύμμετρης απειλής» και «στρατηγού ανέμου». Οι όροι δεν ήταν οι όροι δόκιμοι για να περιγράψει κανείς την κατάσταση κατά τη διάρκεια της κρίσης, της προσπάθειας αντιμετώπισης και της εξάπλωσης της φωτιάς, διότι αφενός ήταν άγνωστη η σημασία τους στους περισσότερους ανθρώπους αφετέρου αυτοί οι όροι προέρχονται από την στρατιωτική ορολογία εφόσον η χώρα βρίσκεται σε κατάσταση πολέμου. Ο Βύρωνας Πολύδωρας για μια ακόμη φορά κατάφερε να αστοχήσει να διαχειριστεί την κρισιμότητα της κατάστασης μιλώντας ακόμη και για τον «στρατηγό άνεμο». Η λογική συνέχεια στη σκέψη ενός ανθρώπου που παρακολουθεί τα λεγόμενά του είναι

---

⁷⁹ Δανδουλάκη, Μ., (2007), «Επί του πιεστηρίου», *ΓΕΩΦΡΑΦΙΕΣ*, Τόμος 13, Σελίδες: 194-195

⁸⁰ Παράρτημα, σελ. 133

ότι η χώρα ως κρατική δύναμη δεν έχει τη δυνατότητα και την ικανότητα να καταστείλει το φαινόμενο των πυρκαγιών. Το αποτέλεσμα ήταν διττό. Να πανικοβάλλει ακόμη περισσότερο τους ανθρώπους και να δημιουργήσει σύγχυση στο επίπεδο της μαζικότητας αφού είχε απευθυνθεί από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης στο σύνολο των πολιτών του ελλαδικού κράτους. Σαφώς και οι κάτοικοι και ειδικά οι πληγέντες γνωρίζουν πολύ καλά ότι η καταστροφή δεν προέκυψε από φυσικά αίτια.⁸¹ Το ότι οι άνθρωποι της κεντρικής διοίκησης του κράτους όπως ο Υπουργός Δημόσιας Τάξης, Βύρωνας Πολύδωρας, να υποτιμά τόσο εύκολα τη νοημοσύνη των πολιτών της Ελλάδας, είναι σύνηθες φαινόμενο από το εκάστοτε κυβερνητικό σχήμα που βρίσκεται στην εξουσία με τη συνεργασία των δημοσιογράφων. Το γεγονός ως προς την ακατάλληλη διαχείριση από τον εκπρόσωπο του κράτους καταδεικνύει την μη ύπαρξη της διακυβέρνησης, τη μη λειτουργικότητα του κεντρικού κράτους σχετικά με την αντιμετώπιση των φυσικών καταστροφών κάτι το οποίο έχει επίπτωση τόσο στους υπόλοιπους θεσμικούς φορείς, στις τοπικές διοικήσεις και στην επέκτασή του στο κοινωνικό σώμα. βρίσκεται σε μια τόσο υπεύθυνη θέση και σε μια τόσο πολύ κρίσιμη περίοδο να χρησιμοποιεί μία τελείως αποτυχημένη πρακτική αυτή της ρητορικής αφήνοντας υπονοούμενα στο δημόσιο λόγο του, είναι τουλάχιστον ανεδαφικό.

4.11. Τι συμβολίζει η δίκη για την κοινωνία της Ζαχάρωσ

Το καλοκαίρι του 2012, ξεκίνησε η δίκη για τα θύματα από τις φωτιές. Στην ερώτηση για το «τι πιστεύετε για τη δίκη που γίνεται» δίνονται έξι απαντήσεις επιλογής, και καταγράφεται ως η πιο σημαντική απάντηση το ότι «πρέπει να γίνει» με ποσοστό 55%. Δεύτερη έρχεται η απάντηση με 14% ότι «θα αποδώσει λίγη δικαιοσύνη». Η υπόθεση η οποία μπορεί να στηριχθεί εδώ, είναι ότι σχετικά με την πρώτη απάντηση, οι πολίτες της Ζαχάρωσ πιστεύουν ότι πρέπει να γίνει, επειδή είναι ηθικό να γίνει. Οφείλει να γίνει για λόγους ηθικής. Υπάρχουν επομένως και κατηγορούμενοι και θύματα από την οπτική των πολιτών. Δηλαδή πέρα από το δικαστικό κομμάτι, οι

πολίτες αναγνωρίζουν πως κάποιοι είναι υπεύθυνοι και κάποιοι είναι θύματα. Κάποιοι έχουν προκαλέσει τις καταστροφές με τον τρόπο τους και κάποιοι άλλοι τις υπέστη. Η απάντηση αυτή επίσης δείχνει και κάτι άλλο. Δείχνει πως ο πληθυσμός του δείγματος δεν ξέρει τι θα γίνει στο μέλλον και δεν θέλει να το προδικάσει. Είναι και κατά κάποιο τρόπο, η απάντηση που αρμόζει στην παρούσα χρονική περίοδο κατά την οποία διεξάγεται η δίκη και δημοσιοποιούνται στοιχεία στα μέσα μαζικής εξημέρωσης. Αυτό που ξέρει είναι ότι οφείλει να γίνει προς το παρόν. Ο ιδιοκτήτης του ράδιο Μακιστία στο κατεστραμμένο χωριό Μάκιστος, ελπίζει «στη λύτρωσή του» από την επικείμενη δίκη.

Συμπεράσματα

Η ποιοτική μέθοδος της επιτόπιας έρευνας είναι ένας τρόπος να εξάγει κανείς ικανά συμπεράσματα. Το διαθέσιμο δείγμα είναι ένας τρόπος δειγματοληψίας ο οποίος απαιτεί αρκετά καλές επικοινωνιακές ικανότητες από την πλευρά του εκάστοτε ερευνητή. Ο τόπος της έρευνας είναι η επαρχιακή πόλη της Ζαχάρως και ο σκοπός της έρευνας είναι να εξαχθούν ικανά συμπεράσματα για τα νοήματα που λαμβάνει ο τόπος μέσα από τις χωροκοινωνικές διαδικασίες.

Τα εμπόδια που συναντά κανείς στην έρευνα στο κοινωνικό πεδίο και ειδικά σε εκείνο της επαρχίας είναι πολλά και πολλαπλά αλλά τίποτα δεν είναι αξεπέραστο. Η μη εξοικείωση με το επαρχιακό περιβάλλον του τόπου, στάθηκε το κυριότερο εμπόδιο κατά την πραγματοποίηση της ερευνητικής διαδικασίας. Όλα μπορούν να συμμαχήσουν υπέρ της συλλογής των στοιχείων αλλά και όλα μπορούν να στραφούν εναντίον. Πιο συγκεκριμένα τα χωριά στη Ζαχάρω συγκεντρώνουν ανθρώπους οι οποίοι είναι φοβικοί. Όπως σε κάθε επαρχιακή πόλη αν ένας άνθρωπος δε σε γνωρίζει δε σε εμπιστεύεται. Η καχυποψία είναι χαρακτηριστικό της περιοχής. Ακόμη και η καταγωγή μου από τον τόπο δε βοήθησε ιδιαίτερα στην εμπιστοσύνη των κατοίκων. Χρειάστηκε σε περιπτώσεις να έρθω σε επαφή με ανθρώπους οι οποίοι είναι γνωστοί στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο. Ωστόσο, τα θέματα που θίγει η εργασία δεν είναι ουδέτερα σε περιεχόμενο όπως θα ήταν π.χ. η καταμέτρηση των επιχειρήσεων στο δήμο Ζαχάρως. Η έρευνα είχε να κάνει με προσωπικά κομμάτια των ανθρώπων και με το άσχημο γεγονός των πυρκαγιών. Είναι δύο ευαίσθητα θέματα για μια επαρχιακή κοινωνία.

Αυτό που πρέπει να επισημανθεί είναι η ικανότητα του εκάστοτε ερευνητή να μπορεί να διακρίνει την αλήθεια ακόμη κι αν είναι ψεύτικη. Δηλαδή, πέρα από τις εμφανείς απαντήσεις πάντα βοηθάει μία εμπειρική παρατήρηση γενικά. Μπορεί οι απαντήσεις στα ερωτηματολόγια να υπάρχουν αλλά υπάρχει εξήγηση για τις απαντήσεις π.χ. παίζει ρόλο αν ο άνθρωπος που απαντά είναι δημόσιος υπάλληλος στο δημαρχείο, αν είναι αγρότης, προσπαθείς να αναγνώσεις το κοινωνικό σώμα όσο γίνεται καλύτερα, τις πολιτικές τοποθετήσεις των ανθρώπων, τις ιδιότητές τους, τις προκαταλήψεις, με σκοπό να αναγνώσεις καλύτερα τα στοιχεία.

Οι ερωτώμενοι ήταν 51 άνθρωποι και οι περισσότεροι κυμαίνονται από την ηλικία των 25 μέχρι 45. Απάντησαν 29 άντρες και 22 γυναίκες. Οι περισσότεροι είναι αγρότες και δημόσιοι υπάλληλοι. Η οικογενειακή κατάσταση των ανδρών και των γυναικών παρουσιάζει τη μεγαλύτερη συγκέντρωση στην απάντηση «παντρεμένος/η με παιδιά».

Οι ερωτώμενοι που απάντησαν στα ερωτηματολόγια βρέθηκαν σε μια κατάσταση φυγόκεντρου δύναμης που τους τράβηξε πίσω σε ένα άσχημο παρελθόν το καλοκαίρι του 2007 όπου οι καταστροφικές πυρκαγιές τύλιξαν στις φλόγες τη Ζαχάρω. Δεν αποκλείεται κάποιος που απάντησε να είχε συγγενή ή φίλο νεκρό από τις φωτιές.

Ωστόσο πάρθηκαν και δύο συνεντεύξεις από το δημοσιογράφο Μάκη Νοδάρο και το σκηνοθέτη Κίμωνα Τσακίρη, οι οποίοι είναι δημόσια πρόσωπα και η γνώμη τους έχει ειδικό βάρος. Ο μεν δημοσιογράφος έχει ασχοληθεί με τα κοινά πολιτικά και κοινωνικά ζητήματα της περιοχής από τη δημοσιογραφική του ιδιότητα και ο σκηνοθέτης με τα δύο ντοκιμαντέρ με το χαρακτηριστικό όνομα «Sugartown-Οι γαμπροί» και «Sugartown-Η επόμενη μέρα» ή αλλιώς από την κοινωνική στη φυσική τρωτότητα. Τα δύο ντοκιμαντέρ πραγματεύονται το θέμα του ερχομού των γυναικών από τη μακρινή Ρωσία και το θέμα των εμπρησμών του 2007 στη Ζαχάρω. Η έκθεση στα κοινωνικά τεκταινόμενα, του δημοσιογράφου Μάκη Νοδάρου, είναι καθημερινή αφού εκπέμπει από τον τοπικό ραδιοφωνικό σταθμό ionion fm και μέσα από τη δική του ιστοσελίδα προβάλλει τις πολιτικές του θέσεις. Ο σκηνοθέτης έχει εκτεθεί στο παρελθόν και κατά τη διάρκεια της κατασκευής των δύο ντοκιμαντέρ, με σκοπό να υποστηρίξει τις κινηματογραφικές του δουλειές.

Το θεματικό περιεχόμενο της εργασίας έχει διττή υπόσταση. Επιχειρεί μεν να αναγνώσει κάποιες πτυχές της κοινωνίας της Ζαχάρας μέσα από το πρίσμα των έμφυλων συγκρούσεων στο χώρο αλλά και μέσα από το πρίσμα των φυσικών καταστροφών. Οι αξίες, τα σκεπτικά, τα βιώματα και τα συναισθήματα των ανθρώπων και τα συμβολικά συστήματα των κοινωνικών ομάδων, αποτυπώνονται στις απαντήσεις των ερωτηματολογίων. Ωστόσο, αφορμή για την ενασχόληση με τα συγκεκριμένα θέματα αποτέλεσαν τα δύο ντοκιμαντέρ Sugartown.

Τα τελευταία χρόνια έχει αναπτυχθεί ο επιστημονικός λόγος σχετικά με το Γυναικείο ζήτημα και τις αντισεξιστικές προσεγγίσεις. Όλο και περισσότερα κείμενα, όλο και

περισσότερα βιβλία εκδίδονται, τα οποία αναφέρονται στο φύλο ως μια ακόμη πολιτισμική ταυτότητα που καθορίζει το άτομο σε όλα τα επίπεδα της ύπαρξής του. Ξοδεύεται όλο και περισσότερο μελάνι για να εξηγηθεί όσο γίνεται καλύτερα η επιρροή της έμφυλης ταυτότητας πέρα από την τάξη, τη γλώσσα, τη θρησκεία, το επάγγελμα, την εθνικότητα, τη φυλή οι οποίες σαφώς είναι άλλες ταυτότητες που συνυπάρχουν με το φύλο.

Τόσο η ελληνική όσο και η διεθνής βιβλιογραφία έχει ελλείψεις σχετικά με τις αναφορές και τις αναλύσεις στις νέες μεταναστευτικές κινήσεις των πληθυσμών όπως αυτή της μετακίνησης των δύο φύλων που έχει σκοπό την εύρεση συντρόφου. Ένα βασικό συμπέρασμα είναι, ότι ως ένα βαθμό αυτές οι μετακινήσεις αποτελούν την άλλη όψη του νομίσματος στο πλαίσιο των γενικότερων διαρθρωτικών αλλαγών του καπιταλιστικού συστήματος. Δηλαδή οι γυναίκες από τη Ρωσία επιλέγουν να έρθουν στην Ελλάδα με σκοπό να βρουν σύντροφο αλλά από την άλλη αυτό περιέχει τον καταναγκασμό να το κάνουν διότι αν οι συνθήκες στον τόπο τους ήταν καλές δεν θα ήθελαν να μετακινηθούν. Όπως όμως αποδεικνύεται αυτού του τύπου οι ροές, δεν εσωκλείουν τη βία των μέχρι τώρα μεταναστευτικών υποκειμένων που έχουν διασχίσει τα βουνά και ταξιδεύουν με βάρκες για να φτάσουν στην Ελλάδα.

Στο πλαίσιο των διαρθρωτικών αλλαγών των εκάστοτε πολιτικών συστημάτων (κομμουνιστικών και καπιταλιστικών), οι άνθρωποι από τις πιο φτωχές χώρες μεταναστεύουν. Το φαινόμενο αυτό βρίσκεται σε εξέλιξη και μας δίνει περισσότερες πληροφορίες και για τα δύο φύλα πλέον. Από τη στιγμή που το ντοκιμαντέρ Sugartown- Οι γαμπροί, προβάλλεται σε κινηματογραφικά φεστιβάλ ανά τον κόσμο, το «πείραμα» γίνεται ακόμη πιο γνωστό. Κάποιοι άντρες στον Καναδά, κάποιοι άλλοι στην Ισπανία έχουν ακολουθήσει το παράδειγμα της Ζαχάρως. Το αποτέλεσμα είναι οι γυναίκες να ακολουθούν την επιθυμία των αντρών με σκοπό το γάμο. Έπειτα, το αποτέλεσμα που αποτυπώνεται, τόσο στη Ζαχάρω όσο και στην Ισπανία, είναι ότι οι γυναίκες είναι ανοιχτές στις προσκλήσεις των αντρών αλλά τελικά οι περισσότερες φεύγουν και γυρίζουν πάλι πίσω. Αυτό που δεν είναι γνωστό, είναι ότι τελικά η προεκλογική απόφαση του πρώην δημάρχου της Ζαχάρως απέφερε σε πάρα πολύ μικρό ποσοστό αποτελέσματα. Τελικά επέστρεψαν δυο γυναίκες και παντρεύτηκαν δύο άντρες μετά από προσπάθεια των αντρών, οι οποίοι με συνεχή τηλεφωνική

επικοινωνία, κέρδισαν τη μάχη της κατάκτησης του άλλου φύλου. Οι άντρες αυτοί δεν εκτίθενται στο ντοκιμαντέρ λόγω της υψηλής κοινωνικής τους.

Κάποια στερεότυπα καταργούνται και κάποια ενισχύονται. Σημαντική και ιδιαίτερα χρήσιμη θα ήταν μια πιο ευρεία προσέγγιση πάνω στα φύλα. Οι ομοφυλόφιλοι ή άλλες έμφυλες κατηγορίες φύλων είναι το κενό που υπάρχει στο χάρτη της έμφυλης γεωγραφίας.

Επιπλέον, πρωτοφανή είναι η κατασκευή των δύο ντοκιμαντέρ για τη Ζαχάρω. Η Ζαχάρω μία επαρχία όπως όλες στην Ελλάδα, γίνεται γνωστή μέσα σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα. Πέφτουν τα φώτα πάνω της και στέκεται αμήχανη όπως ένα δημόσιο πρόσωπο, χωρίς εμπειρία, στα φώτα της δημόσιας έκθεσης που δεν ξέρει ακόμη να χειριστεί την έκταση της δημοσιότητας. Τα επίσημα μέσα ενημέρωσης, από τότε και μέχρι σήμερα εμφανίζουν τη Ζαχάρω ως την πιο σκανδαλοθηρική πόλη, κάνοντας δημοσιεύσεις στον επίσημο τύπο για τις πράξεις των τοπικών αρχόντων που κινούνται πέρα και πάνω από το νόμο. Έτσι, η πόλη μπήκε σε μια μεταβατική διαδικασία. Από μια επαρχιακή πόλη όπως όλες, έγινε μια διάσημη επαρχία. Αυτό προσδίδει στην τοπική κοινωνία ένα επιπλέον βάρος που φαίνεται να μην είναι έτοιμη να το διαχειριστεί. Κατά τη διάρκεια της συλλογής στοιχείων οι άνθρωποι υπήρξαν πολύ δύσπιστοι στο θέμα με τις νύφες και αυτό των πυρκαγιών διότι είναι κάτι που τους ενοχλεί.

Οι συγκρουσιακές σχέσεις μεταξύ του άνδρα και της γυναίκας σε άλλες περιπτώσεις, μετατρέπονται σε σχέσεις συμμαχίας απέναντι στη μετανάστρια, στη γυναίκα, στον ανάπηρο, στον κουφό, στον αλλόθρησκο, στο αλλόγλωσσο. Η ουσία στην ανάλυση είναι να ειπωθεί η κοινωνική ιεραρχία και να προσεγγίζεται κάθε φορά με τις νέες προσεγγίσεις και τα νέα στοιχεία και όχι με τις παραδοσιακές θεωρίες π.χ. ενός φεμινισμού που θέλει να μένει πίσω. Η θεώρηση του αντισεξισμού είναι πιο πραγματική. Από την άλλη η ύπαιθρος είναι πολύ μακριά από τις συζητήσεις που γίνονται σε ένα αστικό περιβάλλον.

Το δείγμα της έρευνας αποδεικνύει ότι οι περισσότεροι άνθρωποι δεν θα παντρεύονταν ξένη γυναίκα ή ξένο άντρα. Αυτό από μόνο του δείχνει τη στάση της κοινωνίας απέναντι στις γυναίκες. Αυτό που είναι ανάγκη να τονιστεί είναι ότι, κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες, οι ετερότητες των αντρών και των γυναικών

καταργούνται στις πολιτικές τους αντιλήψεις. Δηλαδή μπορεί τα δύο φύλα να έχουν συνεχείς άλυτες διαφορές, αλλά κάτω από την ίδια πολιτική αντίληψη μπορούν να γίνουν οι καλύτεροι σύμμαχοι. Ο βαθύς συντηρητισμός της ελληνικής επαρχίας κινείται σε διάφορα επίπεδα, περνά κάθε φορά από διαφορετικά πλέγματα σχέσεων εκμετάλλευσης και εξουσίας αλλά και εμπιστοσύνης και αλληλεγγύης.

Αναφορικά με την ανάλυση των φυσικών καταστροφών, οι περισσότεροι ερωτηθέντες απαντούν ότι είναι εμπρησμοί. Το επιβεβαιώνει και ο δημοσιογράφος Νοδάρης, πρώην δημοσιογράφος της ελευθεροτυπίας και μέλος της ΕΣΗΕΑ.

Όπως ξεγυμνώνονται οι θεσμοί του κράτους και οι κεντρικοί φορείς με την ανικανότητά τους να αντιμετωπίσουν την πυρκαγιά του 2007, έτσι ξεγυμνώνεται και μια ολόκληρη κοινωνία εκείνη της Ζαχάρως. Τα στοιχεία από την έρευνα πεδίου, αποκαλύπτουν τα κύρια συναισθήματα που επικράτησαν κατά τη διάρκεια της αντιμετώπισης των φλεγόμενων γεωγραφικών εκτάσεων, με πρώτο συναίσθημα τα συμφέροντα. Ο Νοδάρης επιβεβαιώνει με τα συμφέροντα, το μίσος και την έχθρα.

Μια πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση σχετικά με την καταστροφή του φυσικού τοπίου, θα ήταν να ειπωθεί μια φυσική καταστροφή από διάφορες οπτικές για να γίνει κατανοητό στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο, τι πραγματικά σημαίνει καταστροφή. Οι προσεγγίσεις που κάνουν λόγο για τα φυσικά φαινόμενα ως καταστροφές, ως κρίσεις κοινωνικές, ως ασυνέχειες της κανονικότητας θα βοηθούσαν σε μια πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση. Το ουσιαστικό ερώτημα που τίθεται από την ενασχόληση με το συγκεκριμένο θέμα είναι τι είναι πραγματικά μια καταστροφή.

Είναι αναγκαίο να δημιουργηθούν ακριβώς μετά τις καταστροφικές πυρκαγιές οι κατάλληλες χωρικές βάσεις δεδομένων, με σκοπό την ανάγνωση της φυσικής και κοινωνικής τρωτότητας. Είναι επιτακτική η ανάγκη να καταγραφεί η γη και οι βαθμοί τρωτότητας. Από εκεί και έπειτα η επεξεργασία και η κατασκευή χαρτών εναπόκειται στην οργάνωση και την βούληση κυρίως των τοπικών θεσμών και της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Αυτό που πρώτα και κύρια οφείλει να διασφαλιστεί, είναι η βασική οργάνωση και οι βασικές δομές που θα ενσωματώσουν στο χώρο και στην κοινωνία, την πρόληψη και την ετοιμότητα σε ενδεχόμενη επόμενη καταστροφή. Να οπλιστεί ο τόπος της

Ζαχάρως, με τις απαραίτητες τεχνικές και θεωρητικές πληροφορίες. Να βελτιωθεί ο τεχνικός εξοπλισμός, όπως το πυροσβεστικό σώμα, οι επίγειες κατασκευές και σχεδιάσεις (π.χ. αντιπυρικές ζώνες, χώροι εκκένωσης) και να υπάρχει συνεχής ενημέρωση σχετικά με θέματα περιβαλλοντικά (π.χ. στα σχολεία, με ακαδημαϊκές επισκέψεις στους τόπους, σε δημόσιες υπηρεσίες) με σκοπό την καλλιέργεια περιβαλλοντικής συνείδησης και την ανάπτυξη πιο βελτιωμένων αντανakλαστικών των κοινωνικών ομάδων. Ένα βασικό συμπέρασμα είναι ότι έστω και ένα μικρό βήμα να γίνει στο πλαίσιο μιας βραχυπρόθεσμης οικολογικής πολιτικής θα είναι τεράστιο για την επαρχία. Εκεί όπου οι άνθρωποι δεν έχουν πρόσβαση σε επιστήμη και τεχνολογία τόσο όσο οι άνθρωποι της πόλης, οφείλουν οι ειδικοί να φτάσουν την τεχνογνωσία σε όλα τα επίπεδα στην ελληνική επαρχία.

Επίσης, τα ερωτήματα που δημιουργούνται κατά τη διάρκεια ανάλυσης του τόπου και του φυσικού τοπίου, είναι πολλά και σχετικά με τις έννοιες της καταστροφής. Τελικά τι είναι καταστροφή; Πως αποτυπώνεται στο χώρο; Μήπως δεν είναι καταστροφή και είναι η κορύφωση της κρίσης; Μήπως είναι απλά ακόμη μια κρίση της ελληνικής κοινωνίας μία τέτοια πυρκαγιά όπως εκείνη του 2007; Μήπως η Ζαχάρω τελικά με το να φέρει τις νύφες πέτυχε αυτό που ήθελε, να γίνει γνωστή όπως ένα πρόσωπο επιζητά δημοσιότητα;

Το κυρίως ζητούμενο καθίσταται η περεταίρω μελέτη και επεξεργασία της επαρχιακής κοινωνίας γενικότερα. Είναι δεδομένο ότι αποτελεί ένα δύσκολο για έρευνα πεδίο, αλλά ταυτόχρονα αυτό αποτελεί και την πρόκληση για κάθε γεωγράφο. Κάτι τέτοιο θα προσέθετε μια πιο βελτιωμένη ανάλυση πάνω στα θέματα του φύλου αλλά και της σχέσης αλληλεπίδρασης της κοινωνίας με τη φύση.

Όσο αυξάνονται οι γεωγραφίες του προοδευτισμού τόσο θα συρρικνώνονται οι γεωγραφίες του φασισμού.

Βιβλιογραφία

Ελληνική βιβλιογραφία

- Κυριαζή, Ν., (1999), *Η κοινωνιολογική έρευνα: Κριτική επισκόπηση των μεθόδων και των τεχνικών*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- Φουκό, Μ., *Εξουσία γνώση και ηθική*, Αθήνα: Ύψιλον
- Δελλαδέτση, Α. Π. – Μ., (2009), *Οι ασφαλείς πόλεις*, Αθήνα: Εξάντας
- Σαπουντζάκη, Κ., (2007), *Το αύριο εν κινδύνω*, Αθήνα: Gutenberg
- Κυρίδης, Α., Ανδρέου, Α., (2005), *Όψεις της ετερότητας*, Αθήνα: Gutenberg
- Βαΐου, Ν., Στρατηγάκη, Μ., Καμπούρη, Ν., Λαφαζάνη, Ο., Αθανασοπούλου, Α., Ζαββού, Α., Λιάπη, Μ., Λυκογιάννη, Ρ., (2009), *Το φύλο της μετανάστευσης*, Αθήνα: Μεταίχμιο
- Λεοντίδου, Λ., (2005), *Αγεωγράφητος Χώρα: Ελληνικά είδωλα στις επιστημολογικές διαδρομές της ευρωπαϊκής γεωγραφίας*, Κριτική γεωγραφική σκέψη, Τόμος 4, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- Παπαδόπουλος, Α., Γεωργιτσογιάννη, Ε., (2004), *Ποιοτικές μέθοδοι για γεωγράφους*, Σημειώσεις του μαθήματος, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Γεωγραφίας
- Παπαδόπουλος, Α., 2006, «Γυναικεία απασχόληση και οικονομικοί μετανάστες στην ελληνική ύπαιθρο», *ΓΕΩΓΡΑΦΙΕΣ*, Τόμος 11, Σελ. 51-77
- Σκορδίλη, Σ., Χατζημιχάλης, Κ., (2005-6), *Σημειώσεις Οικονομικής γεωγραφίας*, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Γεωγραφίας
- Δανδουλάκη, Μ., (2007), «Επί του πιεστηρίου», *ΓΕΩΦΡΑΦΙΕΣ*, Τόμος 13, Σελίδες: 194-195
- Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς, Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, ΕΚΚΕ, , Προστατευόμενες φυσικές περιοχές, Γ. Καρέτσος, Προδιαγραφές μελετών διαχείρισης περιβάλλοντος οικολογικά ευαίσθητων περιοχών
- Σταύρου, Ι., (4/06), *Εμείς και οι άλλοι: Η ετερότητα στα κείμενα επιστημονικής φαντασίας*, ΚΡΙΤΙΚΗ/ΕΠΙΣΤΗΜΗ & ΕΚΜΙΔΕΥΗ, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Αθηνών

- Λαζαρέτου, Θ., Καρέτσος, Γ., (2002), *Προστατευόμενες φυσικές περιοχές, Προδιαγραφές μελετών διαχείρισης περιβάλλοντος οικολογικά ευαίσθητων περιοχών*, Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς, Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, ΕΚΚΕ
- ΠΑΤΡΑ 2012 , Δήμος Ζαχάρως, Ελληνική Δημοκρατία, Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος, Γενική Διεύθυνση Περιφερειακής Αγροτικής Οικονομίας & Κτηνιατρικής Διεύθυνση Αγροτικής Οικονομίας, Καλλιεργητικό Πλάνο Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, Γραφείο Αντιπεριφερειάρχη Ανάπτυξης & Αγροτικής Οικονομίας
- Σταύρου, Ι., (4/06), *Εμείς και οι άλλοι: Η ετερότητα στα κείμενα επιστημονικής φαντασίας*, ΚΡΙΤΙΚΗ/ΕΠΙΣΤΗΜΗ & ΕΚΜΙΔΕΥΗ, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Αθηνών, σελ. 21-33
- Επιχειρησιακό πρόγραμμα, Cover, Δήμος Ζαχάρως

Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

- Green, N. N., (2004), *Οι δρόμοι της μετανάστευσης: Σύγχρονες θεωρητικές προσεγγίσεις*, Αθήνα: Σαββάλας
- Massey, Doreen, (2008), *Για το χώρο*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- Massey, Doreen, (1994), *Space place and gender*, Cambridge, Bridge Street: Polity Press
- Harvey, D., *Justice nature and the geography of difference*, UK: Blackwell Publishing

Διαδικτυακοί τόποι

- INSTRAW, “Glossary of Gender-related Terms and Concepts, Gender and Reproductive Rights: Working Definitions, , GENDER and SEX , A sample of definitions, , BRIDGE (gender and development)”, World Health

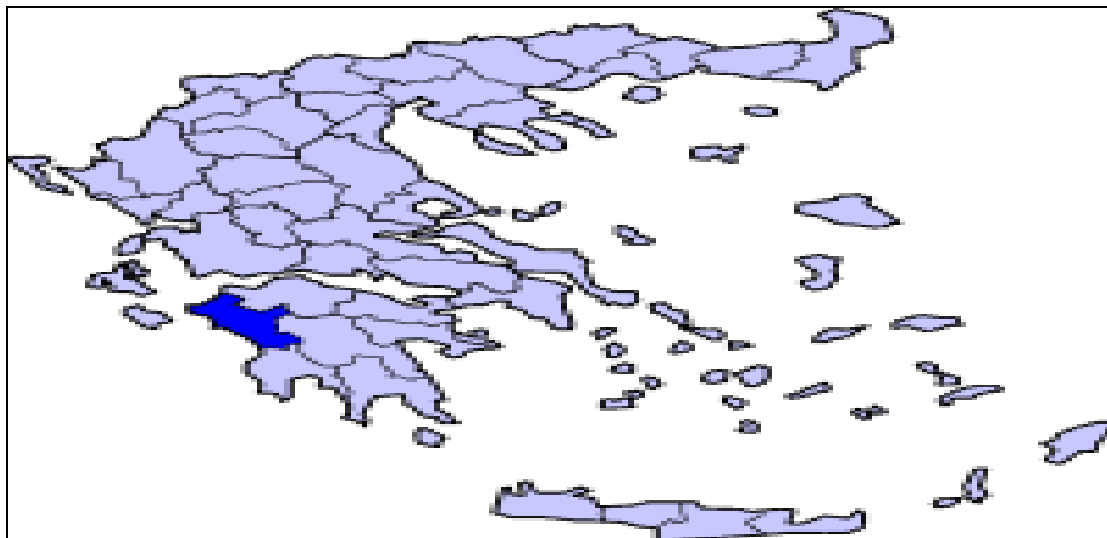
Organization, Institute of Development Studies , University of Sussex,
http://www.who.int/reproductivehealth/gender/sexual_health.html#1

- (Δημοσιευμένο χωρίς όνομα συγγραφέα), 2010, «Σε δοκιμασία η ελληνική παραδοσιακή οικογένεια»,
http://www.epikaira.gr/epikairo.php?id=3689&category_id=0, (πρόσβαση 01/12/2012)
- Cotter, J., (2008) , "Class, the Digital, and the Immaterial Feminism", *The Red Critique*, Τεύχος 13, Εξάρχεια: ΤΟΠΟΒΟΡΟΣ
- Ονισενκο, Κ., «Μεικτοί γάμοι για καρδιές δίχως σύνορα»,
http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_ell_1_27/09/2008_286421,
(Πρόσβαση 27-09-08)
- Νικολοπούλου,Κ., «Η Ζαχάρω της Ισπανίας»,
<http://www.espressonews.gr/default.asp?pid=79&la=2&artid=1522048&catid=11>, (Πρόσβαση 24-4-2012)
- Μαραγκού, Π., Κατσαδωράκης, Γ., Γεωργιάδης, Ν., Ποϊραζίδης, Κ., Λιαρίκος, Κ., Τζηρίτης, Η., Γήτας, Ι., Πολυχρονάκη, Α., Καταγής, Θ., Μαλλίνης, Γ., Μινάκου, Χ., Strid, A., Kit, T., Μπαζού, Ι., Αναστασίου, Ι., (2007), *Οικολογικός απολογισμός των καταστροφικών πυρκαγιών του Αυγούστου 2007 στην Πελοπόννησο*, Διδακτορική διατριβή, WWF, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο, http://www.env-edu.gr/Documents/FIRE_report_Peloponnisos.pdf
- Παπαδάκης, Μ., «Φωτιές και νεοφιλελευθερισμός»,
<http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=76527>, Ελευθεροτυπία, 27-8- 2009
- Λιαλιου,Γ., Γεωργιοπουλου, Τ., «Κτίζουν ξενοδοχεία πάνω στα καμένα της Ζαχάρως»,http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_ell_1_16/09/2007_241466, 16-09-07
- Νοδάρου, Μ., «Ηλεία: Από τη φωτιά στις κατολισθήσεις»,
<http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=136720>, (Πρόσβαση 1-3- 2010)
- Ψαρά, Μ., «Στην καμένη γη μπορεί να φυτρώσει ένα άλλο μοντέλο ανάπτυξης»,<http://www.ethnos.gr/article.asp?catid=22768&subid=2&pubid=131160>, (Πρόσβαση 8-9-2007)
- Κόκκινοι αντι-ρεπόρτερ, «Πελοπόννησος, Σεπτέμβρης 2007, Οδοιπορικό στην καμμένη γη»,
https://athens.indymedia.org/front.php3?lang=el&article_id=762739,
(Πρόσβαση 12-9-2007)

- Λαγιου, Δ., Ζιωζιου, Μ., « Εγκλωβισμένοι στην κόλαση», <http://www.ethnos.gr/article.asp?catid=22768&subid=2&pubid=128303>, (Πρόσβαση 25/8/2007)

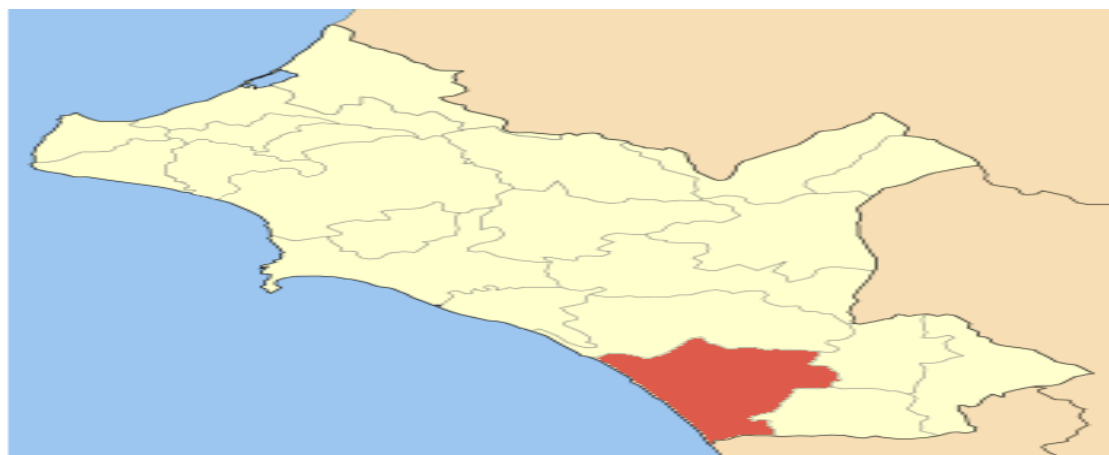
Παράρτημα

Χάρτης 1

Πηγή: http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9D%CE%BF%CE%BC%CF%8C%CF%82_%CE%97%CE%BB%CE%B5%CE%AF%CE%B1%CF%82

Χάρτης 2

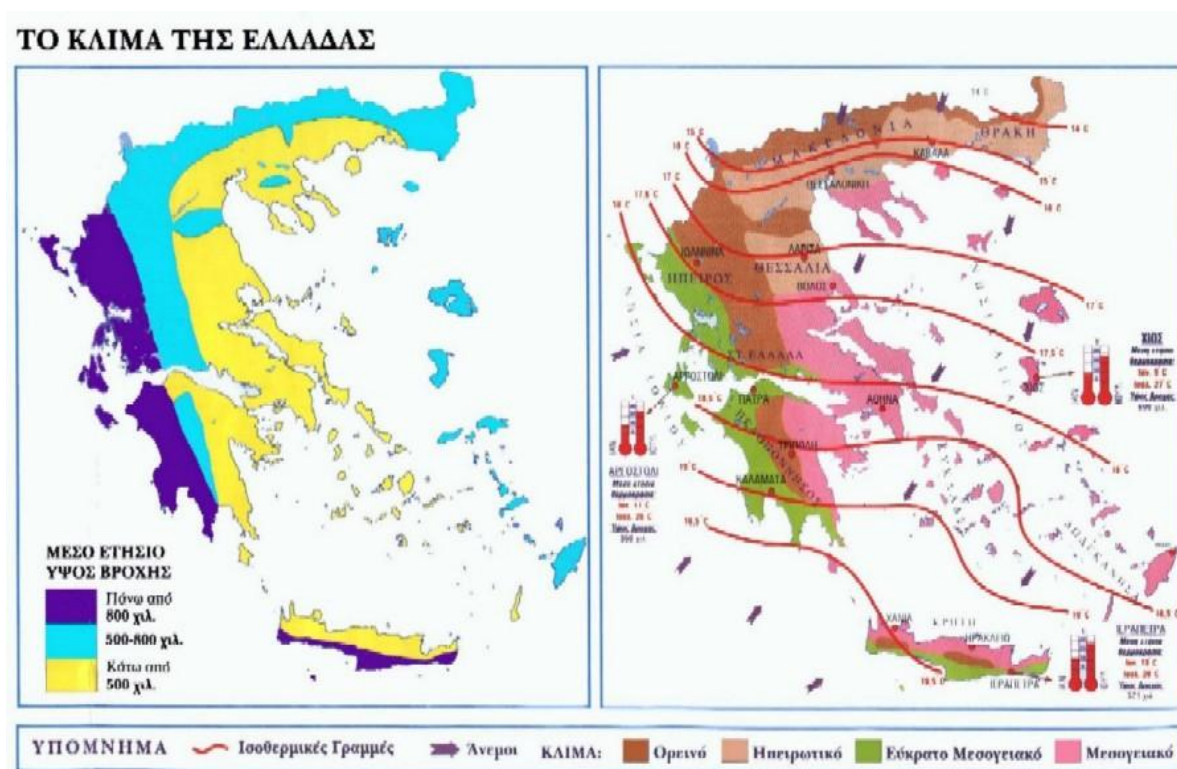
Πηγή: [http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%94%CE%AE%CE%BC%CE%BF%CF%82_%CE%96%CE%B1%CF%87%CE%AC%CF%81%CF%89%CF%82_\(%CF%80%CF%81%CF%8C%CE%B3%CF%81%CE%B1%CE%BC%CE%BC%CE%B1_%CE%9A%CE%B1%CF%80%CE%BF%CE%B4%CE%AF%CF%83%CF%84%CF%81%CE%B9%CE%B1%CF%82\)](http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%94%CE%AE%CE%BC%CE%BF%CF%82_%CE%96%CE%B1%CF%87%CE%AC%CF%81%CF%89%CF%82_(%CF%80%CF%81%CF%8C%CE%B3%CF%81%CE%B1%CE%BC%CE%BC%CE%B1_%CE%9A%CE%B1%CF%80%CE%BF%CE%B4%CE%AF%CF%83%CF%84%CF%81%CE%B9%CE%B1%CF%82))

Χάρτης 3

Πηγή: http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%94%CE%AE%CE%BC%CE%BF%CF%82_%CE%96%CE%B1%CF%87%CE%AC%CF%81%CF%89%CF%82

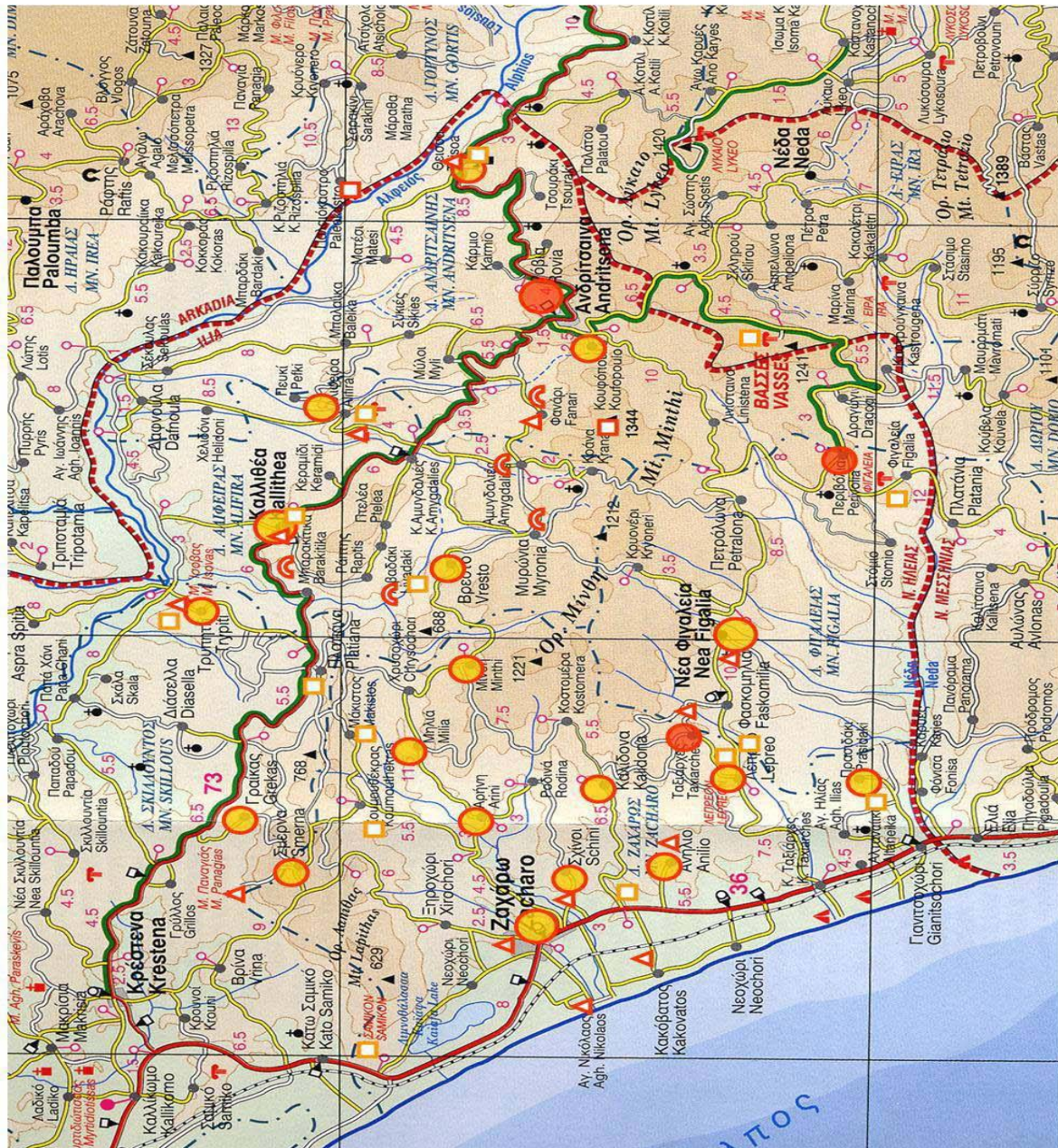
Χάρτης 4

Πηγή: egpaid.blogspot.com/2009/01/blog-post_05.html

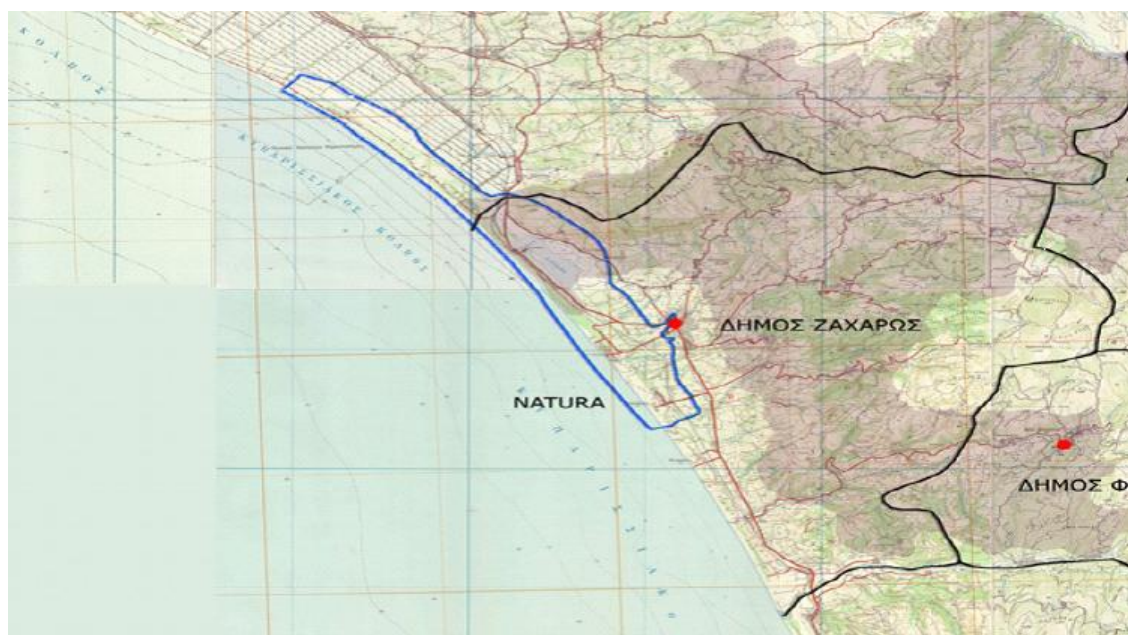
Χάρτης 5, πίνακας οικισμών στο δήμο Ζαχάρως

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΟ
ΤΟΜΕΑΣ ΠΕΡΙΣΤΑΣΙΑΣ & ΕΡΕΥΝΑΣ
ΕΓΓΛΩΤΤΟ ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΕΡΙΛΑΒΑΝΤΟΣ

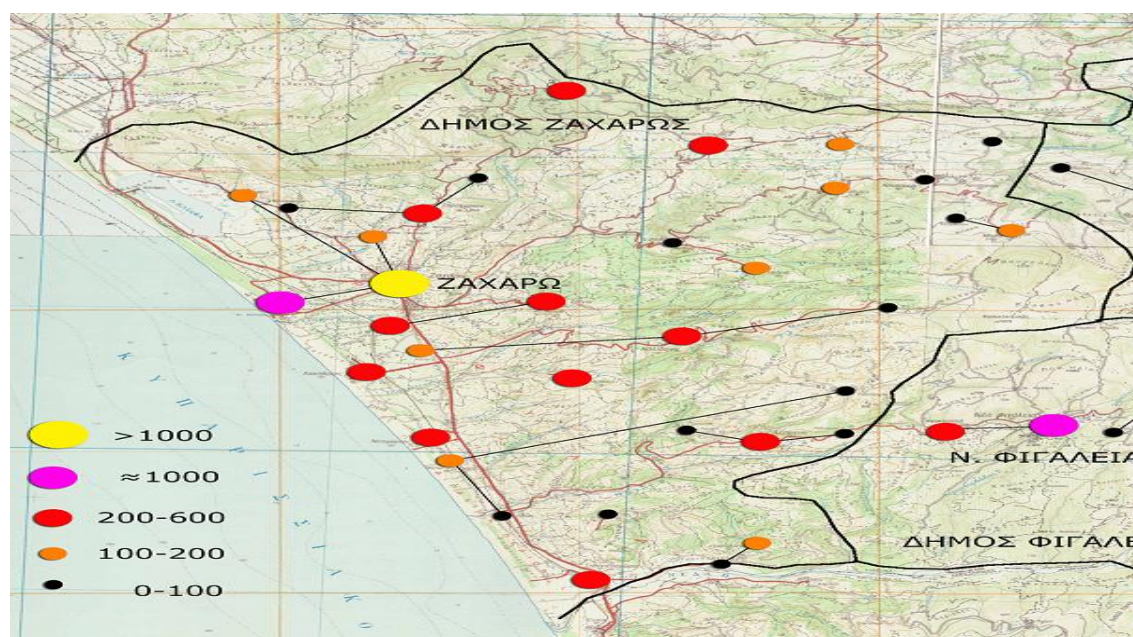
πηγή: Χάρτες ROAD

Χάρτης 6

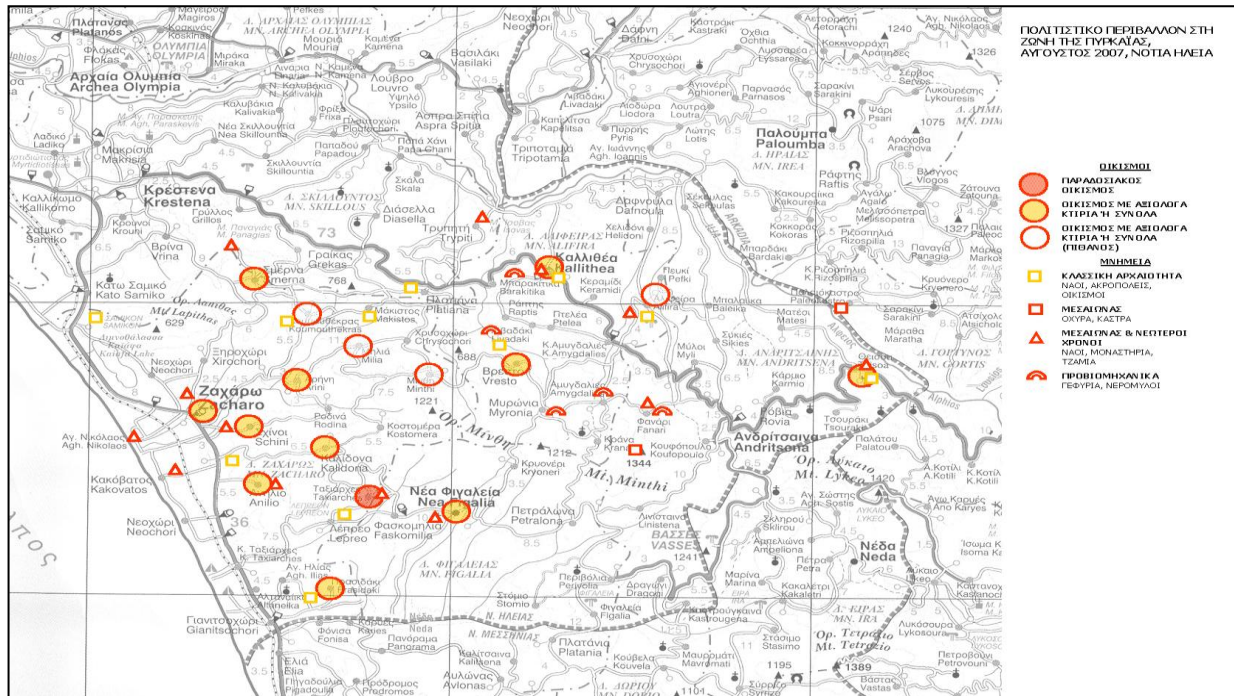
(cover),Επιχειρησιακό πρόγραμμα, ΔΗΜΟΣ ΖΑΧΑΡΩΣ

Χάρτης 7

(Cover),Επιχειρησιακό πρόγραμμα, ΔΗΜΟΣ ΖΑΧΑΡΩΣ

Χάρτης 8

Χάρτης Οικισμών και Αρχαιολογικών μνημείων στην περιοχή του δήμου Ζαχάρως

ΠΗΓΗ: Αρχείο αρχιτεκτόνων μηχανικών, <http://courses.arch.ntua.gr/112977.html>, http://courses.arch.ntua.gr/fsr/112983/oikismoi_.jpg,

Εικόνα : Δορυφορική εικόνα της Πελοποννήσου, όπου με γκρι εμφανίζονται οι καμένες περιοχές και με κόκκινο τα δάση

Πηγή : Βικιπαιδεία, <http://147.102.106.42/rs/wiki>

Πίνακας 1

	1992	1995	1998
N. Ηλείας			
Γεωργία	26,3	26,8	21,6
Βιομηχανία	14,4	17,3	16,2
Υπηρεσίες	59,3	55,8	62,2

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ % ΤΟΥ ΑΕΠ

Πηγή : Οι Νομοί της Ελλάδας 2001, all media publications – Περιοδικό Επιλογή

Πίνακας 2

NOMOI	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
N. Ηλείας	75,9	72,7	79,5	78,7	75,5	74,6	75,6	75,6
Σύνολο Περιφέρειας	85,0	79,0	80,0	81,0	81,0	81,0	81,0	81,0

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΕΠ κατά κεφαλή ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΜΕΣΟΥ ΟΡΟΥ

Πηγή : Οι Νομοί της Ελλάδας 2001, all media publications – Περιοδικό Επιλογή

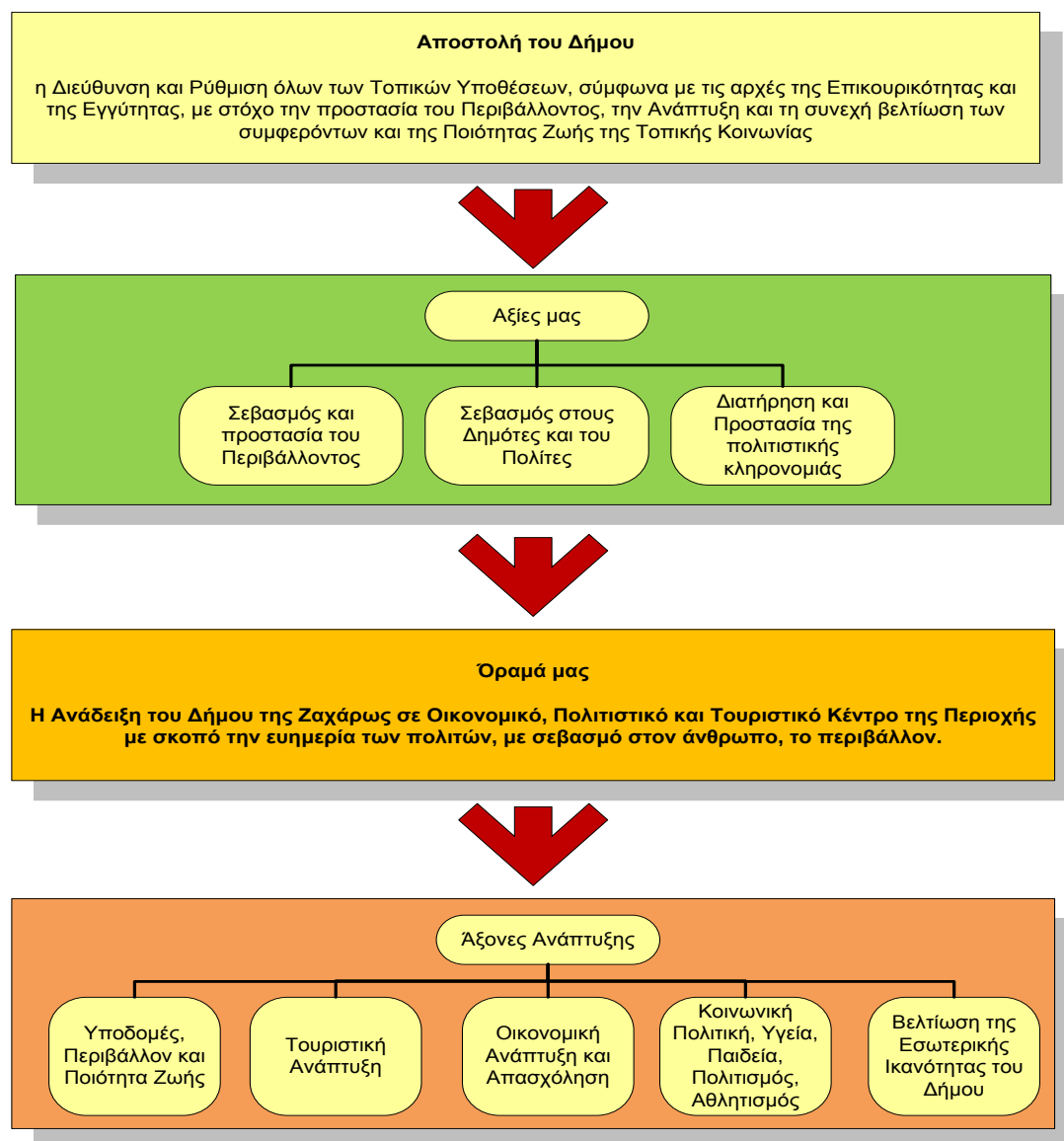
Πίνακας 3

Περιοχή	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Δ.Δ. Ζαχάρως	19.40 1	19.62 4	6.598	6.920	6.599	6.831	6.433	8.654	10.087	16.694	13.09 0
Δ.Δ. Κακοβάτου											157
Δ.Δ. Ξηροχωρίου								460			455
Δήμος Ζαχάρως	19.40 1	19.62 4	6.598	6.920	6.599	6.831	6.433	9.114	10.08 7	16.69 4	13.70 2

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε

Πίνακας 1: Εξέλιξη της Τουριστικής Κίνησης σε Καταλύματα και Ξενώνες

Πηγή: cover, Δήμος Ζαχάρως, σελ. 115

Πίνακας 4

Σχήμα 1: Όραμα και Αρχές Λειτουργίας

Διατύπωση του Οράματος και των Αρχών Λειτουργίας και Διακυβέρνησης

Πηγή: cover, Δήμος Ζαχάρως, σελ. 184

Πίνακας 5

Πίνακας με κωμοπόλεις και χωριά που ανήκουν στο διευρυμένο δήμο Ζαχάρως σύμφωνα με το σύστημα Καλλικράτης. Αναγράφονται τα σλάβικα ονόματα των τόπων τα οποία χρησιμοποιούν οι ντόπιοι για τα χωριά. Από τον αριθμό 46 και μετά οι τόποι ανήκαν στο δήμο Φιγαλείας επί συστήματος Καποδίστρια.

1. η Ζαχάρω [5.407]
2. ο Άγιος Νικόλαος [1.067]
3. ο Καϊιάφας [114]
4. το Κάτω Ξηροχώρι [151]
5. ο Άγιος Ηλίας [34]
6. το Ανήλιο [260]
7. το Κοτρωνάκι [29]
8. ο Μπούρμπουλας [26]
9. η Αρήνη [286]
10. η Κάτω Αρήνη [27]
11. η Αρτέμιδα (τ. Κουμουθέκρας) [306]
12. το Γιαννιτσοχώριο [517]
13. ο Κακόβατος [444]
14. η Καλίδονα [250]
15. ο Κάμπος [128]
16. η Κοστομέρα [0]
17. το Λέπρεο [329]
18. η Αγραπιδιά [23]
19. ο Δράκος [75]
20. οι Παναγιές [50]
21. τα Ρεβελαίικα [19]
22. ο Σκουπάς [36]
23. ο Μάκιστος [161]
24. η Μηλέα [137]
25. η Μίνθη [144]
26. το Κοτρώνι [77]
27. το Νεοχώρι [401]
28. το Ξηροχώρι [482]
29. το Κοτρώνι [25]
30. ο Μάραθος [6]
31. το Νεοχώρι [91]
32. η Παναγιά [65]
33. το Πρασιδάκι (Πρασιδάκι) [104]
34. το Παλιό Πρασιδάκι [1]
35. η Τρανή Λάκα [8]
36. τα Ροδινά [158]
37. η Σμέρνα [287]
38. η Παναγιά [34]
39. οι Σχίνοι [484]
40. το Πανόραμα [249]

41. οι **Κάτω Ταξιάρχες** (ή κάτω Μοφκίτσα) [108]

42. το **Θολό** [86]

43. το **Λογγάκι** [55]

44. οι **Ταξιάρχες** (ή Μοφκίτσα) [65]

45. το **Χρυσόχωρι** [78]

46. το **Παλαιοχώριον** [26]

δήμος Νέας Φιγαλείας (ή Ζούρτσα)

47. η **Νέα Φιγαλεία** [1.279]

48. η **Φασκομηλιά** [345]

49. το **Κρυονέριον** [123]

50. το **Τριάντα** [25]

51. τα **Περιβόλια** [149]

52. τα **Πετράλωνα** [332]

53. το **Στόμιο** [62]

54. η **Φιγαλεία** [184]

Πίνακας 6

Πληθυσμός κατά φύλο στη νομαρχία Ηλείας και στο δήμο Ζαχάρως σύμφωνα με την απογραφή του 2001

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ /ΦΥΛΟ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΑΝΔΡΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ
ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΗΛΕΙΑΣ	94.798	97.542	192.340
ΔΗΜΟΣ ΖΑΧΑΡΩΣ	5.858	5.983	11.841

ΕΣΥΕ 2001 Τα στοιχεία του πληθυσμού προέρχονται από τα προσωρινά αποτελέσματα της απογραφής 2001 της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας Ελλάδος.

Απογραφή 2011,

Πίνακας 8 : Συγκεντρωτικά στοιχεία γεωργικών εκμεταλλεύσεων Δήμου Ζαχάρως

Πίνακας 7

Πληθυσμιακή κατανομή κατά φύλο στην Περιφέρειες Δυτικής Ελλάδος, στην Περιφερειακή ενότητα Ηλείας και στο δήμο Ζαχάρως σύμφωνα με την απογραφή του 2011

Διοικητική διαίρεση	Σύνολο	Θήλεις	Άρρενες	Πυκνότητα μόνιμου πληθυσμού ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος	680.190	338.790	341.400	59,93
Περιφερειακή ενότητα Ηλείας	160.110	78.550	81.560	61,16
Δήμος Ζαχάρως	8.950	4.390	4.560	32.40

Πίνακας: Προσωρινά αποτελέσματα του Μόνιμου Πληθυσμού της Ελλάδος
 πηγή:<http://www.scribd.com/doc/60838019/%CE%91%CE%A0%CE%9F%CE%A4%CE%95%CE%9B%CE%95%CE%A3%CE%9C%CE%91%CE%A4%CE%91%CE%91%CE%A0%CE%9F%CE%93%CE%A1%CE%91%CE%A6%CE%97%CE%A3-2011, ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ, ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ, Πειραιάς, 22 Ιουλίου 2011, ΕΣΥΕ>

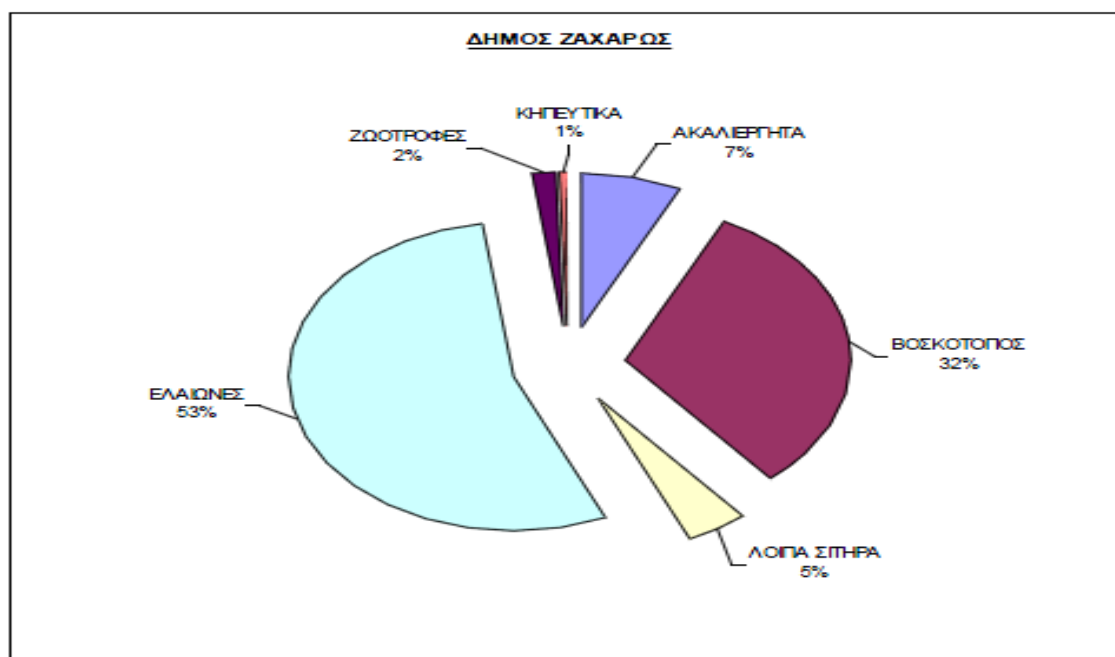
ΔΗΜΟΣ ΖΑΧΑΡΩΣ	
ΕΙΔΟΣ	ΕΚΤΑΣΗ (στρ.)
ΑΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΑ	7.900,1
ΒΟΣΚΟΤΟΠΟΣ	34.730,7
ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ	329,6
ΟΣΠΡΙΟΕΙΔΗ	21,0
ΛΟΙΠΑ ΣΙΤΗΡΑ	5.165,2
ΑΜΠΕΛΩΝΕΣ	741,9
ΣΤΑΦΙΔΑ	26,5
ΕΛΑΙΩΝΕΣ	59.620,7
ΕΣΠΕΡΙΔΟΕΙΔΗ	205,4
ΚΑΡΠΟΙ ΜΕ ΚΕΛΥΦΟΣ	53,0
ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	1.873,4
ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ-ΔΕΝΔΡΩΔΕΙΣ	37,1
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	683,5
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ (στρ.)	111.388,1

Πηγή: Γραφείο Αντιπεριφερειάρχη Ανάπτυξης & Αγροτικής Οικονομίας , ΠΑΤΡΑ 2012, Δήμος Ζαχάρως, ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ, ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΙΚΟ ΠΛΑΝΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ, ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ, σελ. 35

Πίνακας 9 XIII: 8. Επισκέπτες αρχαιολογικών χώρων και μουσείων της Ελλάδος: 2007 και 2008
Visitors to the archaeological sites and museums of Greece: 2007 and 2008, ΕΛ.ΣΤΑΤ.

	Επισκέπτες	Επισκέπτες
Αρχαιολογικοί χώροι (Α) και μουσεία (Μ) ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	2007	2008
Α Αρχαίας Ολυμπίας	360.997	355.619
Μ Αρχαίας Ολυμπίας	133.782	112.341

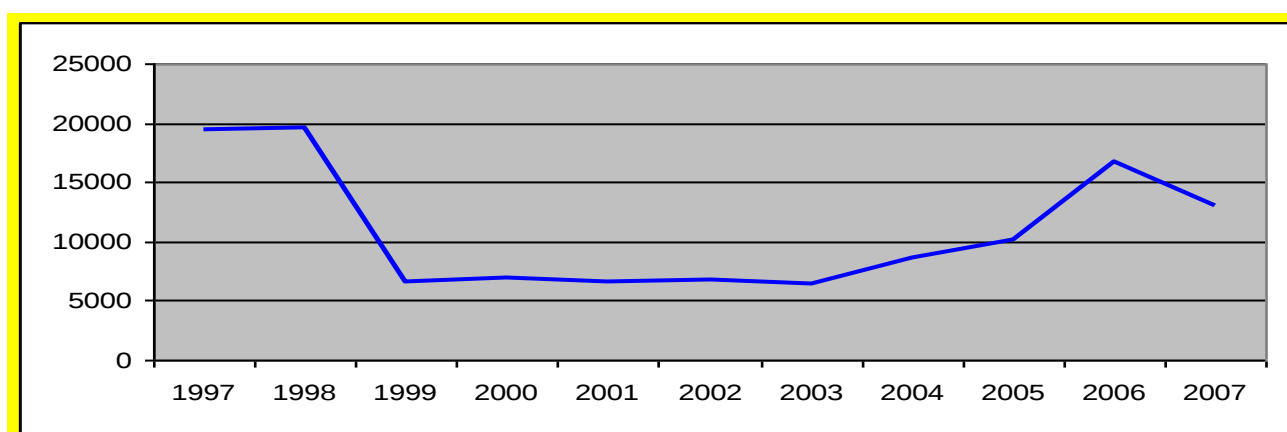
ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ στατιστική επετηρίδα, ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΕΤΗΡΙΔΑ • 2 0 0 9. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ • ΕΛ.ΣΤΑΤ., ΠΕΙΡΑΙΑΣ—2010, σελ.206

Διάγραμμα 1. Κατανομή των κυριότερων καλλιεργειών στο Δήμο Ζαχάρως.

Πηγή: 2.1.3.4. Δήμος Ζαχάρως, ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ, ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΙΚΟ ΠΛΑΝΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ, ΠΑΤΡΑ 2012, ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ Γραφείο Αντιπεριφερειάρχη Ανάπτυξης & Αγροτικής Οικονομίας, σελ. 3

Διάγραμμα 2

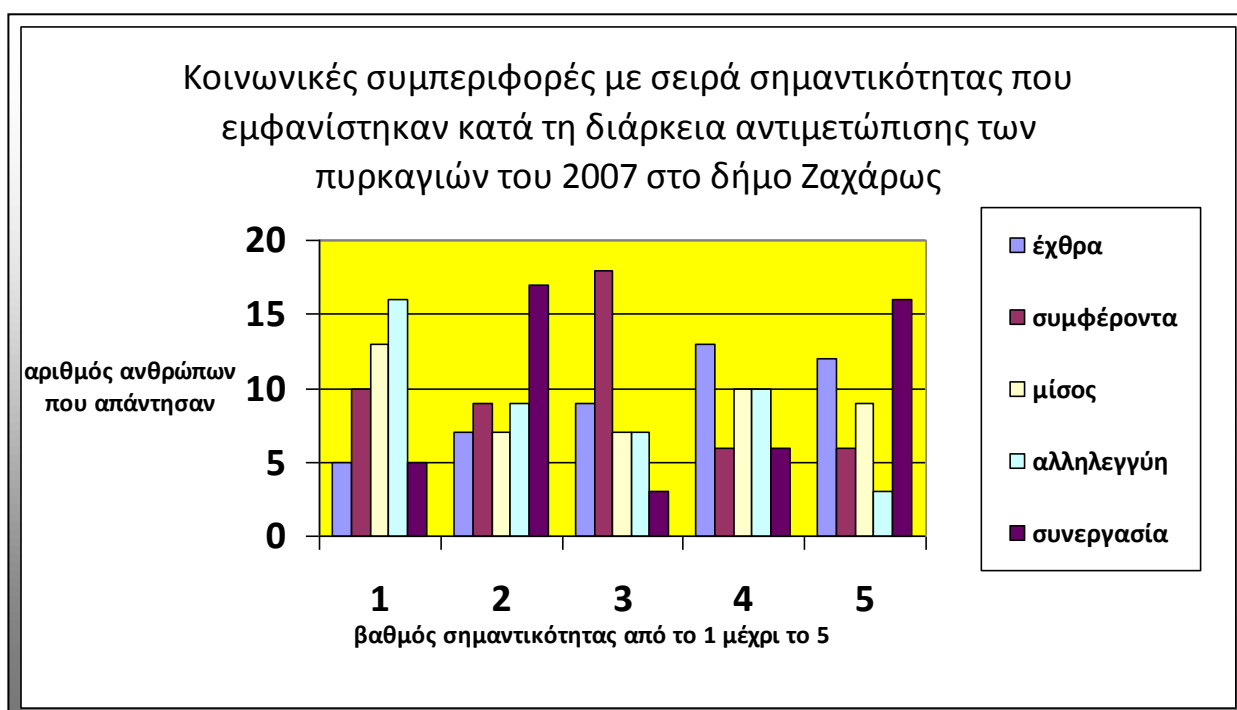

Διάγραμμα για την Τουριστική εξέλιξη της κίνησης του πληθυσμού στα καταλύματα και στους ξενώνες στον διευρυμένο Δήμο Ζαχάρως

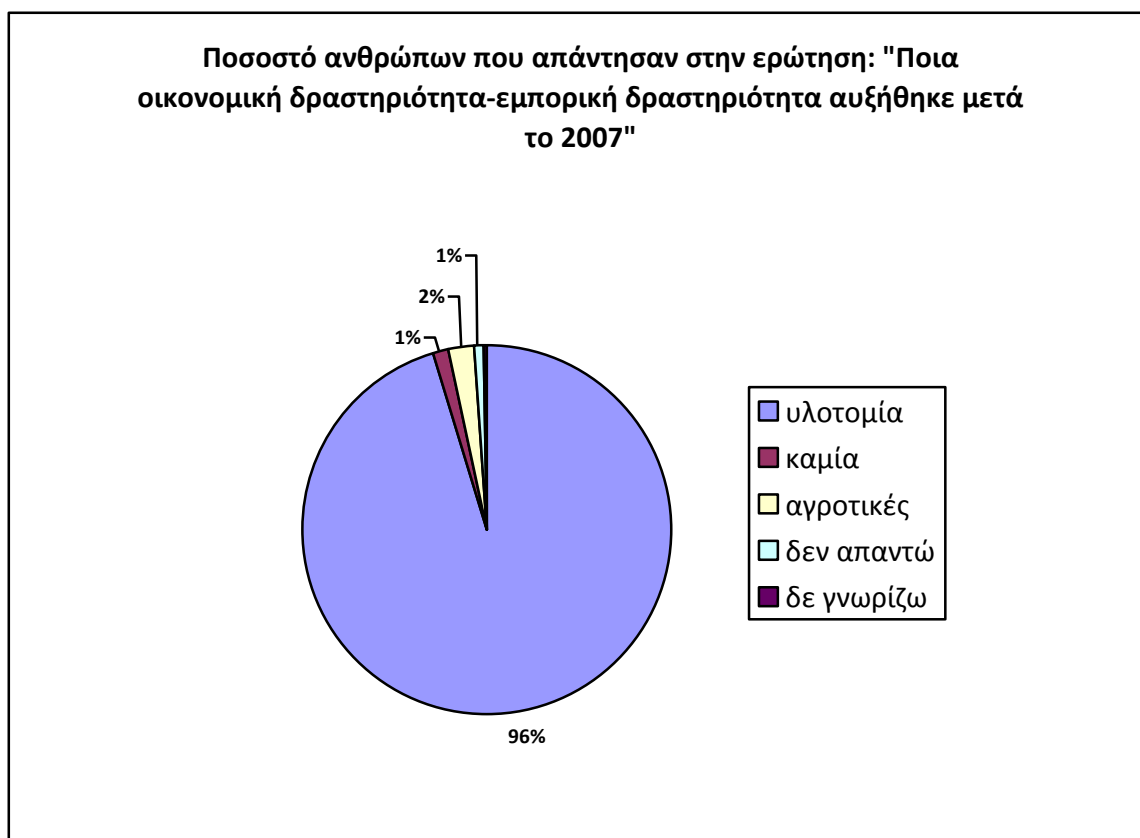
Πηγή: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Ζαχάρως, cover, σελ. 115

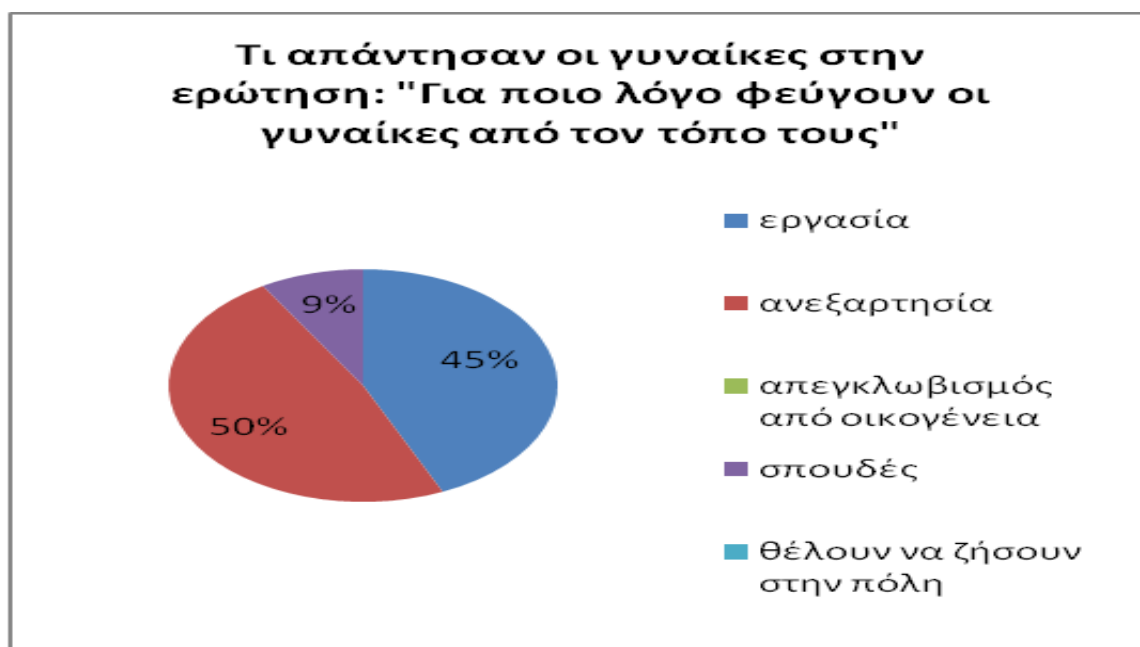
Διάγραμμα 3: Επιτόπια έρευνα

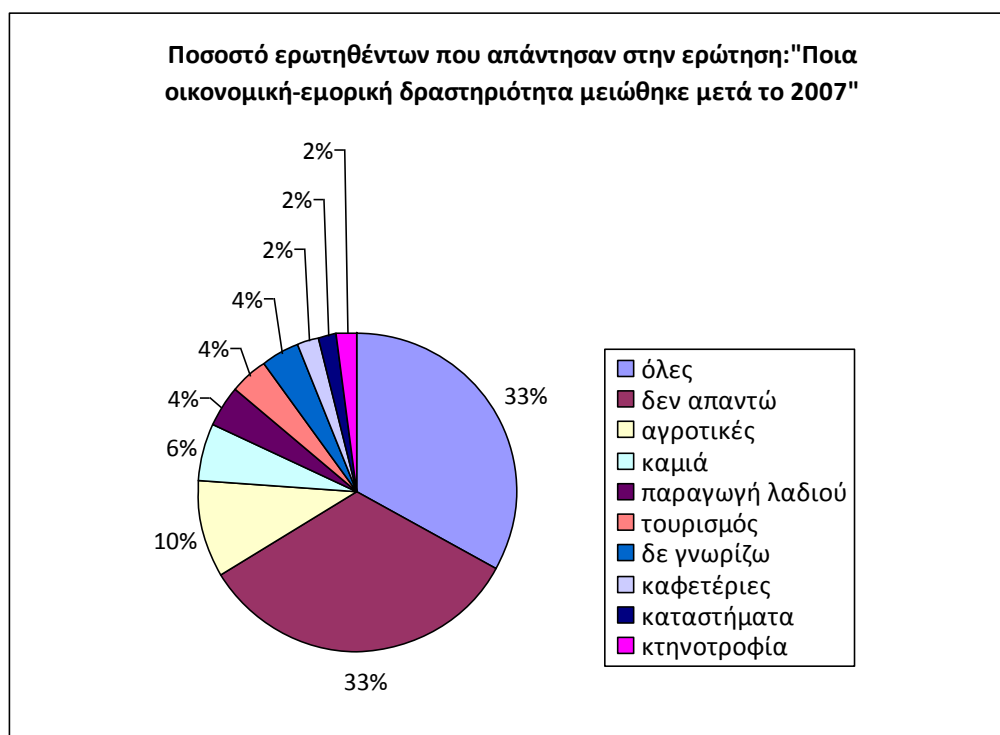
Διάγραμμα 4: Επιτόπια έρευνα

Διάγραμμα 5. Επιτόπια έρευνα

Διάγραμμα 6. Επιτόπια έρευνα

Διάγραμμα 7. Ποσοστό που προκύπτει από τις απαντήσεις των

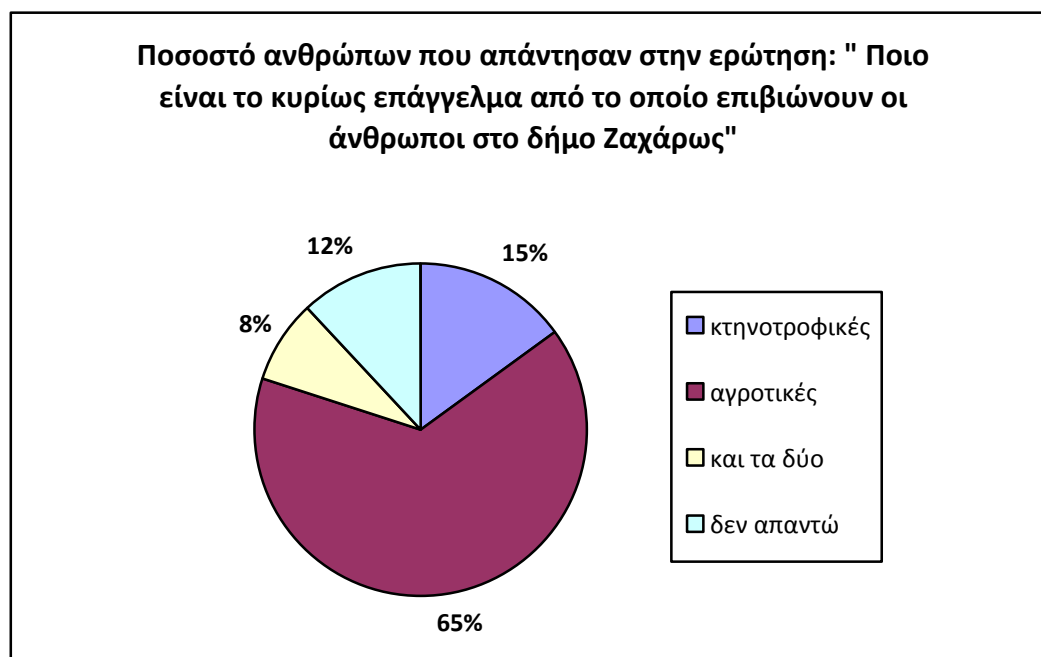
ερωτηθέντων πολιτών του δήμου Ζαχάρως σχετικά με το ποιες δραστηριότητες της ευρύτερης οικονομίας μειώθηκαν μετά το 2007 δηλαδή μετά τη χρονιά των καταστροφικών πυρκαγιών.

Διάγραμμα 8. Επιτόπια έρευνα

Διάγραμμα 9. Επιτόπια έρευνα

Διάγραμμα 10. Επιτόπια έρευνα

Απάντηση στην ερώτηση 26 του ερωτηματολογίου: « Ποιο είναι το κυρίως επάγγελμα με το οποίο επιβιώνουν οι άνθρωποι στο δήμο Ζαχάρω»

Στην ερώτηση του ερωτηματολογίου: «Θα θέλατε να παίρνετε περισσότερο μέρος στις αποφάσεις του δήμου», οι ερωτηθέντες κατά φύλο απάντησαν:

Διάγραμμα 11, Επιτόπια έρευνα

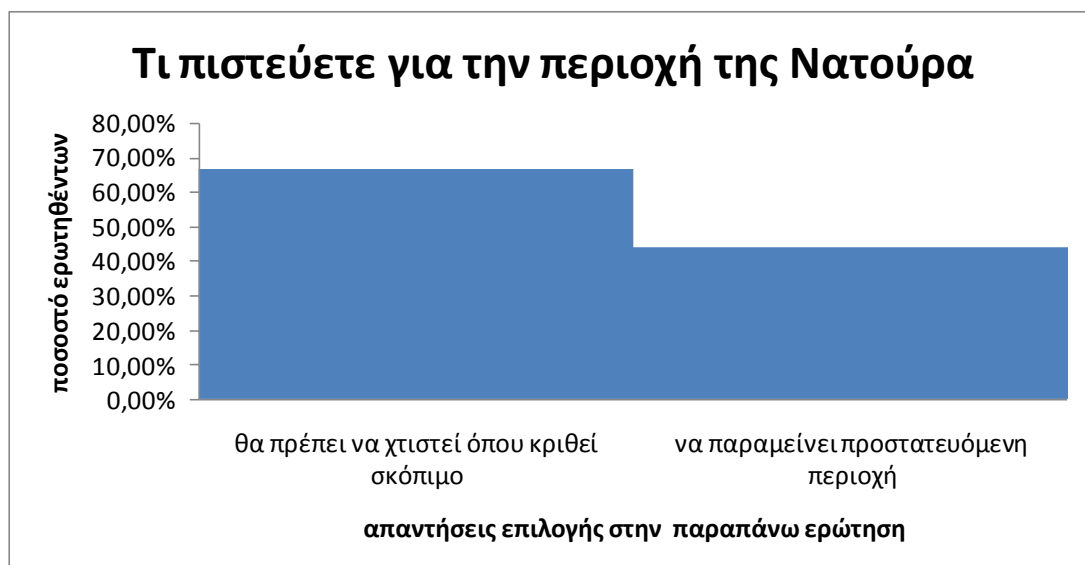

Διάγραμμα 12, Επιτόπια έρευνα

Διάγραμμα 13.Επιτόπια έρευνα

Απαντήσεις στην ερώτηση: «Τι πιστεύετε για την περιοχή της Νατούρα»

Διάγραμμα 14. Επιτόπια έρευνα

Διάγραμμα 15. Επιτόπια έρευνα

**Top 10 most important Wildfire disasters for the period 1900 to 2012
sorted by numbers of killed at the country level:**

Country	Date	No Killed
United States, Forest fire	15-Oct-1918	1,000
Indonesia, Forest fire	Sep-1997	240
China P Rep, Forest fire	May-1987	191
Australia, Bush/Brush fire	2-Feb-2009	180
United States, Forest fire	20-Oct-1944	121
France, --	Aug-1949	80
Australia, Scrub/grassland fire	16-Feb-1983	75
Canada, Forest fire	11-Jul-1911	73
Australia, Scrub/grassland fire	1939	71
Greece, Forest fire	24-Aug-2007	67

Πηγή: EM-DAT: The OFDA/CRED International Disaster Database, Universite catholique de Louvain, Brussels, Belgium, [http://www.emdat.be/result-disaster-profiles?disgroup=natural&dis_type=Wildfire&period=1900\\$2012](http://www.emdat.be/result-disaster-profiles?disgroup=natural&dis_type=Wildfire&period=1900$2012), created on: Oct-5-2012, data version: 12.07

**Top 10 most important Wildfire disasters for the period 1900 to 2012
sorted by economic damage costs at the country level:**

Country	Date	Damage (000 US\$)
Indonesia, Forest fire	Sep-1997	8,000,000
Canada, Forest fire	Jan-1989	4,200,000
United States, Forest fire	21-Oct-2003	3,500,000
United States, Forest fire	21-Oct-1991	2,500,000
United States, Scrub/grassland fire	21-Oct-2007	2,500,000
Spain, Forest fire	18-Jul-2005	2,050,000
United States, --	13-Nov-2008	2,000,000
Russia, Bush/Brush fire	Jul-2010	1,800,000
Greece, Forest fire	24-Aug-2007	1,750,000
Portugal, Forest fire	Jan-2003	1,730,000

Πηγή: EM-DAT: The OFDA/CRED International Disaster Database, Universite catholique de Louvain, Brussels, Belgium, [http://www.emdat.be/result-disaster-profiles?disgroup=natural&dis_type=Wildfire&period=1900\\$2012](http://www.emdat.be/result-disaster-profiles?disgroup=natural&dis_type=Wildfire&period=1900$2012), created on: Oct-5-2012, data version: 12.07

Κατηγορία έκτασης	Έκταση (στρέμματα)	Ποσοστό επί του συνόλου
Δάση και φυσικές εκτάσεις	975.180	55,0%
Τεχνητές επιφάνειες (οικισμοί, δρόμοι, γήπεδα, κλπ)	16.432	0,9%
Γεωργικές καλλιέργειες	781.043	41,1%
Σύνολο	1.772.654	100,0%

Πίνακας.....: Ο χαρακτήρας και έκταση της καταστροφής από δορυφορική εικόνα

Πηγή: wwF, Οικολογικός απολογισμός των καταστροφικών πυρκαγιών του Αυγούστου 2007 στην Πελοπόννησο, Αθήνα, Σεπτέμβριος 2007, WWF, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο

Πίνακας ΝΑΤΟΥΡΑ

ΟΡΟΠΕΔΙΟ ΦΟΛΟΗΣ	9741,96
ΕΚΒΟΛΕΣ (ΔΕΛΤΑ) ΠΗΝΕΙΟΥ	903,81
ΟΛΥΜΠΙΑ	314,83
ΘΙΝΕΣ & ΠΑΡΑΛΙΑΚΟ ΔΑΣΟΣ ΖΑΧΑΡΩΣ, ΛΙΜΝΗ ΚΑΪΑΦΑ, ΣΤΡΟΦΥΛΙΑ, ΚΑΚΟΒΑΤΟΣ	3274,18
ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΚΟΤΥΧΙ, ΒΡΙΝΙΑ	1314,63
ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ ΑΠΟ ΑΚΡ. ΚΥΛΛΗΝΗ ΕΩΣ ΤΟΥΜΠΙ - ΚΑΛΟΓΡΙΑ	13166,35
ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗ ΚΟΛΠΟΥ ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑΣ, ΑΚΡ. ΚΑΤΑΚΟΛΟ - ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑ	11042,19
ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΚΟΤΥΧΙ - ΑΛΥΚΗ ΛΕΧΑΙΝΩΝ	2337,83

Πηγή: Κατάλογος περιοχών Νατούρα 2000

Φωτογραφία Κέντρου Υγείας στη Ζαχάρω

Τοπικός ηλεκτρονικός τύπος

(<http://www.newsbomb.gr/koinwnia/story/95444/zaharo-kapnoi-tylixan-to-kentro-ygeias>)

Πηγή: <http://www.inews.gr/29/apo-tous-gabrous-stin-epomeni-mera-o-kimon-tsakiris-sto-tvxs.htm> 14:01 - Παρ 21/01/2011, tvxsteam

Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο 2012

Τμήμα Γεωγραφίας

Ερωτηματολόγιο I

- Βάλτε ότι σύμβολο (ένα τικ, μια τελεία, ένα χ) , λέξη ή φράση θέλετε σε κάθε απάντησή σας αρκεί να φαίνεται ότι έχετε απαντήσει
- Εάν οι απαντήσεις είναι παραπάνω από μία βάλτε το σύμβολο της απάντησης δίπλα σε κάθε λέξη ή φράση
- Το ερωτηματολόγιο διαφυλάσσει την ανωνυμία σας αφού καλύπτει μόνο μία κοινωνική έρευνα και **όχι** δημοσιογραφικούς σκοπούς δηλαδή δεν θα δημοσιευτεί σε κάποιο μέσο μαζικής ενημέρωσης
Ευχαριστούμε πολύ

Γενικές ερωτήσεις:

1. Φύλο:

- Γυναίκα
- άνδρας
- άλλη απάντηση:.....

2. Ηλικία:

- 25-35
- 36-45
- 46-50
- 50 και άνω
- Άλλη απάσταση:.....

3. Επάγγελμα:

- αγρότης
- επιχειρηματίας
- αγρότης και ελεύθερος επαγγελματίας
- ιδιωτικός υπάλληλος

- δημόσιος υπάλληλος
- άνεργος
- άλλη απάντηση:.....

4. Οικογενειακή κατάσταση:

- παντρεμένος
- παντρεμένος με παιδί
- παντρεμένος με παιδιά
- αρραβωνιασμένος με γυναίκα
- εργένης
- συζώ με γονείς
- συζώ με άλλους συγγενείς
- συζώ με φίλο ή φίλους
- άλλη απάντηση:.....

5. Όταν έχετε ελεύθερο χρόνο που διασκεδάζετε;

- σε μπαρ
- σε κλαμπ
- σε καφεενία
- σε οικογενειακές και συγγενικές μαζώξεις
- στο σπίτι με τηλεόραση
- στο σπίτι με φίλους
- άλλη απάντηση(συμπληρώνετε ό,τι θέλετε εδώ)

6. Ποιο είναι το κεντρικό σημείο προσανατολισμού σας και συναντήσεων μέσα στη Ζαχάρω:

- η πλατεία της Ζαχάρως

- ο πλάτανος στη διασταύρωση μέσα στη Ζαχάρω
- η παραλία της

Στη συνέχεια ακολουθούν ερωτήσεις που είναι σχετικές με τις πυρκαγιές του 2007. Τον Δήμο Ζαχάρως, τα χωριά και τους ανθρώπους, τους βρήκε ένα μεγάλο κακό με τις πυρκαγιές το έτος 2007. Η έρευνα που κάνουμε για τις πυρκαγιές έχουν σκοπό την εξέλιξη της κοινωνικής έρευνας, είναι ανώνυμες οι απαντήσεις.

7. Οι φωτιές προκλήθηκαν καθαρά από φυσικούς παράγοντες;

- Ναι
- Όχι

8. Το πυροσβεστικό σώμα ήταν σε ετοιμότητα;

- Ναι
- Όχι

9. Ποιος θεωρείται ότι έφταιξε περισσότερο στο χειρισμό των πυρκαγιών κατά τη διάρκειά τους σε επίπεδο πολιτικών αποφάσεων:
το κράτος

- η ελληνική πολιτεία
- η Πολιτική Προστασία Ελλάδος
- τα αρμόδια Υπουργεία που έπρεπε να συνεννοηθούν για την αντιμετώπιση της κατάστασης
- η τοπική αυτοδιοίκηση
- άλλος διοικητικός παράγοντας
- άλλη απάντηση:.....

10. Ποιοι φορείς βοήθησαν περισσότερο τους ανθρώπους και τα χωριά που αντιμετώπισαν καταστροφές;

- Το κράτος

- Η κυβέρνηση και το κόμμα του Κ. Καραμανλή
- Η τοπική αυτοδιοίκηση
- Οι ιδιωτικές επιχειρήσεις
- Η Αυστραλιανή κυβέρνηση
- Οι μη κερδοσκοπικές εταιρείες όπως η ‘unicef’
- Άλλη απάντηση:.....

11. Ποιες κοινωνικές ομάδες ανθρώπων από τον τόπο βοήθησαν στην αντιμετώπιση της κατάστασης κατά τη διάρκεια των πυρκαγιών;

- Εθελοντές
- Οικολόγοι
- Πρόσκοποι
- Μαθητές
- Γιατροί
- Άνθρωποι που έστειλαν ρούχα και πράγματα
- Άλλη απάντηση:.....

12. Τοποθετήστε αριθμούς στα παρακάτω κοινωνικά φαινόμενα, από το 1 μέχρι το 5, από το χαμηλότερο έως το μεγαλύτερο που πιστεύετε ότι εμφανίστηκαν κατά τη διάρκεια αντιμετώπισης των πυρκαγιών.

- Έχθρα ...
- Συμφέροντα ...
- Μίσος ...
- Αλληλεγγύη ...
- Συνεργασία ...

13. Από αυτή τη βοήθεια δόθηκαν χρήματα σε ανθρώπους για να βοηθηθούν.

Δόθηκαν και σε κάποιους που τελικά δε χρειάζονταν βοήθεια;

- Ναι
- Όχι
- Ίσως
- Δε γνωρίζω

14. Σε κάποια χωριά έγιναν μεγάλες καταστροφές και δόθηκαν χρήματα για να βοηθηθούν οι υποδομές τους, σχολεία, αθλητικές εγκαταστάσεις και άλλες βασικές ανάγκες. Η ερώτηση είναι η εξής: Βελτιώθηκε η κατάσταση στους τόπους αυτούς;

- Ναι
- Όχι
- Πολύ
- Λίγο

15. Ποια τα έργα που έγιναν μέχρι σήμερα στον τόπο;

16. Πιστεύετε ότι έχει μειωθεί ο τουρισμός λόγω των πυρκαγιών του 2007;

- Ναι
- Όχι

17. Αν ναι, πιστεύετε ότι υπάρχει η υποδομή για να ξαναπάρει ‘τα πάνω του’ ο τουρισμός;

- Ναι
- Όχι

18. Σε ποιο μέρος συγκεντρώνονται οι πιο πολλοί τουρίστες όταν έρχονται το καλοκαίρι στο δήμο Ζαχάρος;

- Στην παραλία της Ζαχάρος

- Στην πλατεία της Ζαχάρως
- Στον Κακόβατο
- Στα γύρω χωριά όπου υπάρχουν αρχαιολογικά μνημεία

19. Η περιοχή της Νατούρα πιστεύετε ότι:

- Θα πρέπει να είναι προστατευμένη και με απαγόρευση να χτιστεί οτιδήποτε
- Θα πρέπει να χτιστεί όπου κρίθει σκόπιμο

20. Το ντοκιμαντέρ Sugartown – Η επόμενη μέρα:

- Καταγράφει τι συνέβη στον τόπο
- Δεν κάνει καλή καταγραφή της κατάστασης

21. Το ντοκιμαντέρ Sugartown – Η επόμενη μέρα έγινε για:

- Να δυσφημίσει τη Ζαχάρω
- Να αναδείξει κάποια προβλήματα του τόπου και της ελληνικής επαρχίας γενικότερα
- Και τα δύο
- Άλλη απάντηση:.....

22. Πιστεύετε ότι οι περιοχές που είναι γενικά πιο ανεπτυγμένες είναι οι:

- Ορεινές
- Περδινές

23. Οι άνθρωποι που ζούνε στα ορεινά μέρη είναι πιο απομονωμένοι;

- Ναι
- Όχι

24. Ποια οικονομική-εμπορική δραστηριότητα αυξήθηκε μετά το 2007;

.....

.....

25. Ποια οικονομική-εμπορική δραστηριότητα μειώθηκε μετά το 2007;

.....

.....

26. Ποιο είναι το κύριο επάγγελμα με το οποίο οι άνθρωποι στα χωριά του δήμου Ζαχάρως επιβιώνουν;

.....

.....

27. Οι άνθρωποι που μένουνε από το 2007 στα προσωρινά σπίτια:

- θα τους δοθούν κανονικά σπίτια
- θα τους δοθούν χρήματα για να ξαναφτιάξουν τα σπίτια τους
- είναι πολύ δύσκολο να γίνει αυτό

28. Από τις φωτιές και ύστερα νιώθετε:

- πιο ασφαλείς στον τόπο σας
- πιο ανασφαλείς
- πιο φοβισμένοι
- πιο ήρεμοι

29. Η δίκη που γίνεται πιστεύετε ότι:

- θα δικαιώσει τον κόσμο που είχε απώλειες
- θα μειώσει τον πόνο
- δεν θα αποδώσει δικαιοσύνη

- θα αποδώσει λίγη δικαιοσύνη
- δεν υπάρχει λόγος να γίνει
- πρέπει να γίνει

30. Θα θέλατε να γίνει ένα άλλο ντοκιμαντέρ για να δείξει τα καλά και τις ομορφιές του τόπου;

- Ναι
- Όχι

31. Εκτός από το υπέροχο τοπίο με τον μεσογειακό ήλιο και τις απέραντες αμμουδιές τι άλλο έχει να επιδείξει ο Δήμος Ζαχάρως και τι θε θέλατε να γίνει γνωστό από τον τόπο σε ένα ντοκιμαντέρ θα μπορούσε να γίνει;(μπορείτε να γράψετε απλά κάποιες λέξεις και όχι μεγάλες προτάσεις για τη δική σας διευκόλυνση)

.....

.....

.....

.....

.....

32. Σχετικά με τις πυρκαγιές και το χειρισμό της κατάστασης ποιος θεωρείται ότι στάθηκε στο ύψος του μέσα σε όλη αυτήν την καταστροφή;

- ο κόσμος που είχε τις μεγάλες καταστροφές
- οι τοπικοί άρχοντες σε συνεργασία με τους πολίτες
- οι νέοι ντόπιοι και ξένοι που ήρθαν να βοηθήσουν

33. Ποιος θεωρείται ότι επωφελήθηκε από αυτήν την καταστροφή;

.....

.....

.....

34. Τι ήταν αυτό που σας απογοήτευσε περισσότερο;

- η καταστροφή της φύσης
- ότι υπάρχουν άνθρωποι που μπορούν να κάνουν τέτοιο κακό
- που κάποιοι δεν ενδιαφέρονται καθόλου για τον τόπο τους
- που κάποιοι δε σέβονται καθόλου τον κόπο των μεγαλύτερων ανθρώπων και των αγροτών

Στη συνέχεια ακολουθούν ερωτήσεις σχετικά με την επίσκεψη των γυναικών από τη μακρινή Ρωσία γεγονός για το οποίο η Ζαχάρω έγινε διάσημη μέσα από το ντοκιμαντέρ ‘Sugartown- Οι γαμπροί’ αλλά και από την διαφήμιση της Ζαχάρως από τον τότε δήμαρχο Πανταζή Χρονόπουλο. Αυτή η κίνηση του δημάρχου εφαρμόζεται σε πολλά μέρη της γης πλέν όπου γυναίκες ψάχνουν άντρες και άντρες ψάχνουν γυναίκες. Άντρες και γυναίκες μεταφέρονται σε περιοχές λίγο πιο μακριά από τον τόπο τους για να βρουν ταίρι. Επίσης είναι γνωστό ότι στο νομό Ηλείας οι άντρες είναι περισσότεροι από τις γυναίκες και οι γυναίκες φεύγουν από τον τόπο. Πάμε λοιπόν να ερευνήσουμε μαζί και να δώσετε απαντήσεις σε ερωτήματα που ίσως δεν τα έχετε σκεφτεί ή δεν τα έχετε συζητήσει.(Οι απαντήσεις σας σε κάθε ερώτηση μπορεί να είναι πάνω από μία ή να γράψετε μία δικιά σας απάντηση). Τονίζω ότι το ερωτηματολόγιο είναι ανώνυμο.

35. Ποιο είναι το πιο σημαντικό για σας σε μια γυναίκα:

(βάλτε αριθμούς από το νούμερο 1 που είναι το πιο σημαντικό για εσάς)

- Περιποίηση του εαυτού της και διατήρηση της ομορφιάς της
- Επαγγελματική καριέρα
- Προσωπικά χόμπι

- Γνώσεις και ικανότητες για την οργάνωση του νοικοκυριού
- Καλή ανατροφή των παιδιών
- Σεξουαλική συνεύρεση με το σύζυγο
- Η καταγωγή μιας γυναίκας (δλδ συγκεκριμένη προτίμηση για την υπηκοότητα της γυναίκας)

36. Γιατί οι γυναίκες μετά σχολείο φεύγουν από τον τόπο;

- Εύρεση εργασίας
- Επιθυμία για ανεξαρτησία
- Απεγκλωβισμός από την οικογένεια
- Για να σπουδάσουν και να μορφωθούν περισσότερο
- Θέλουν να ζήσουν στην πόλη επειδή είναι πιο εύκολα
- Άλλη
απάντηση:.....
.....

37. Γιατί οι άντρες μένουν στον τόπο τους περισσότερο;

- Έχουν εργασία
- Τους αρέσει η αγροτική ζωή
- Τους αρέσει περισσότερο η ζωή στο χωριό παρά σε μια πόλη
- Δεν θέλουν να ζήσουν δύσκολα μακριά από τον τόπο τους
- Για οικονομική στήριξη του νοικοκυριού
- Άλλη
απάντηση:.....
.....

38. Πόσο δύσκολη πιστεύετε ότι θα ήταν η ζωή σας μακριά από τον τόπο σας;

- Πάρα πολύ

- Λίγο
- Καθόλου

39. Για ποιους λόγους πιστεύετε ότι ήθελαν να φύγουν οι Ρωσίδες από την πόλη Κλιν όπου μένουν στη Ρωσία και να έρθουν να δοκιμάσουν την τύχη τους στην Ελλάδα;

- Λόγω της κακής τους οικονομικής κατάστασης
- Λόγω προσωπικών προβλημάτων με τις οικογένειές τους
- Λόγω του ότι δεν υπάρχουν καλοί άντρες στη Ρωσία
- Πίστευαν ότι στην Ελλάδα θα ήταν καλύτερη η ζωή τους

40. Γιατί πιστεύετε ότι απέτυχε η προσπάθεια να μείνουν οι γυναίκες από τη Ρωσία στη Ζαχάρω;

- Κοινωνικοί λόγοι
- Οικονομικοί λόγοι
- Θρησκευτικοί λόγοι
- Δεν ταίριαζαν συναισθηματικά οι άντρες με τις γυναίκες
- Προβλήματα στην επικοινωνία λόγω της διαφορετικής γλώσσας
- Έφυγαν γιατί δεν υπάρχουν θέσεις εργασίας και υποδομές για τις γυναίκες

41. Ποιοι οι κύριοι λόγοι για τους οποίους έφυγαν οι γυναίκες από τη Ζαχάρω;

- Δεν έβρισκαν δουλειά
- Προβλήματα με τη γλώσσα και τη συνεννόηση
- Δεν ένιωθαν αποδεκτές από τις οικογένειες των ντόπιων κατοίκων
- Είχαν μεγάλες διαφορές σε μορφωτικό επίπεδο συγκριτικά με τους άντρες της Ζαχάρως
- Δε βρήκαν τελικά αυτό που θα ήθελαν στον άντρα που γνώρισαν

- Άλλη
απάντηση:.....
.....

Από τότε που η Ζαχάρω έγινε πιο γνωστή με το ντοκιμαντέρ που ταξίδεψε σε πολλά μέρη του κόσμου πολλοί άνθρωποι πραγματικά απέκτησαν περισσότερο ενδιαφέρον για τον τόπο. Δημιουργήθηκαν όμως και κάποιες αρνητικές εικόνες για τη Ζαχάρω όχι στο εξωτερικό αλλά περισσότερο στο εσωτερικό της χώρας.

42. Πιστεύετε ότι η Ζαχάρω μέσα από το ‘Sugartown-Οι γαμπροί’

- Ήταν καλή διαφήμιση για τον τόπο
- Ήταν κακή διαφήμιση για τον τόπο
- Άλλη
απάντηση:.....
.....

43. Θα πηγαίνατε σε κάποια άλλη χώρα για τη γυναίκα ή τον άντρα που αγαπάτε ή που είστε ερωτευμένος μαζί της;

- Όχι
- Ναι
- Ίσως

44. Θα παντρευόσασταν κάποια γυναίκα που θα προερχόταν από:

- Τα Βαλκάνια
- Την Ασία
- Την Αμερική
- Την Ευρώπη

45. Θα παντρευόσασταν μία κοπέλα ή άντρα από άλλη χώρα αν τη/τον γνωρίζατε στην Ελλάδα;

- Όχι
- Ναι
- Ίσως

Στη συνέχεια ακολουθούν πιο γενικές ερωτήσεις σχετικά με τις υπηρεσίες του δήμου.

46. Γνωρίζετε για το Γραφείο Αλλοδαπών του δήμου Ζαχάρως;

- Ναι
- Όχι

47. Οι υπηρεσίες της Υγείας στη Ζαχάρω για τους ντόπιους και τους μετανάστες στη Ζαχάρω βρίσκονται σε επίπεδο:

- Άριστο
- Αρκετά καλό
- Με πάρα πολλές ελλείψεις

48. Παρακολουθείτε τις αποφάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου του δήμου;

- Ναι
- Όχι

49. Ενημερώνεστε για τις αποφάσεις του Τοπικού Συμβουλίου του δήμου;

- Ναι
- Όχι

50. Παίρνετε μέρος με κάποιο τρόπο στις αποφάσεις του τόπου σας;

- Ναι
- Όχι

51. Αν ναι με ποιον τρόπο το κάνετε;

.....
.....
.....
.....

52. Θα θέλατε να παίρνετε περισσότερο μέρος στις διαδικασίες αποφάσεων που αφορούν τους ίδιους;

- Ναι
- Όχι

53. Οι νέοι άνθρωποι έχουν μέλλον στη Ζαχάρω;

- Ναι
- Όχι

54. Οι κατάλληλες υποδομές για να κρατήσουν τον κόσμο στον τόπο:

- Υπάρχουν
- Δεν υπάρχουν
- Σχηματίζονται
- Θα περάσει πολύς καιρός για να ανθίσει η οικονομία

55. Τα παιδιά σας:

- Θα θέλατε να φύγουν όταν μεγαλώσουν

- Να μείνουν και να ακολουθήσουν το επάγγελμα με το οποίο ζει την οικογένεια
- Να φύγουν να σπουδάσουν και να γυρίσουν μορφωμένοι με σκοπό να βοηθήσουν τον τόπο να αναπτυχθεί

56. Αυτήν τη χρονική στιγμή υπάρχει μεγάλη οικονομική ύφεση. Όμως η επαρχία ήταν πάντα σε πιο δύσκολη θέση από αυτή των μεγάλων πόλεων. Ποιος πιστεύετε ότι θα σώσει την κοινωνία;

- Ένα καλύτερο οικονομικό σύστημα
- Ένα καλύτερο πολιτικό σύστημα
- Το κράτος
- Η κυβέρνηση
- Ο δήμαρχος
- Ο θεός
- Η οικογένειά σας

57. Ποια τα σχέδιά σας για το μέλλον;

- Να κάνετε οικογένεια;
- Να κάνετε πολλά παιδιά
- Να μορφώσετε τα παιδιά σας
- Να έχετε μεγάλο σπίτι και πολλά λεφτά
- Να έχετε πάντα την υγεία σας για να μπορείτε να δουλεύετε για να ζείτε αξιοπρεπώς

58. Αν σας έβαζαν δήμαρχο μία φορά στη ζωή σας τι θα ήταν αυτό που θα αλλάζετε στον τόπο σας;

(μπορείτε να εκφραστείτε με λέξεις, φράσεις, προτάσεις, ότι θέλετε αρκεί να καταλαβαίνετε αυτό που γράφετε)

59. Ο δήμαρχος Κύριος Χρονόπουλος μέχρι το 2007 έπαιρνε τις αποφάσεις για τον τόπο. Θεωρείτε ότι:

- έκανε καλό στον τόπο
- έκανε λάθη στις αποφάσεις του
- πήρε γενναίες αποφάσεις για τον τόπο

60. Ποια χαρακτηριστικά θα θέλατε να έχει ένας άνθρωπος που παίρνει αποφάσεις για τον τόπο σας; (βάλτε όσα χαρακτηριστικά θέλετε, π.χ. Να είναι καλός άνθρωπος)

- .....
- .....
- .....

Ερωτηματολόγιο για Κίμωνα Τσακίρη

(Σχετικά με την ταινία SUGARTOWN-THE BRIDEGROOMS)

1. Πως αποφασίσατε να καταπιαστείτε με αυτό το θέμα;
2. Οι κάτοικοι και οι άνθρωποι της διοίκησης ήταν δεκτικοί με την καταγραφή του γεγονότος;
3. Ο δήμαρχος πως αντιμετώπιζε την έκθεσή του στην κάμερα;
4. Οι «γαμπροί» μένουν στην ευρύτερη περιοχή του δήμου Ζαχάρως;
5. Όλοι προέρχονται από το ίδιο κοινωνικό στρώμα ή έχουν μεγάλες διαφορές ως προς το οικονομικό επίπεδο, το μορφωτικό ή τον τρόπο ζωής τους;
6. Υπάρχει κάποιος που κατοικεί στη χώρα του δήμου, την κεντρική περιοχή της Ζαχάρως ή κατοικούν όλοι στα χωριά του δήμου;
7. Η τοπική κοινωνία πως ανταποκρίθηκε στην απόφαση του δημάρχου να λύσει όπως το αποκαλεί το «δημογραφικό πρόβλημα του τόπου»;
8. Αν είναι έτσι πιστεύετε πως αυτό αποτελεί κίνητρο για έναν τόπο ή για ένα διεφθαρμένο θεσμικό σύστημα αυτοδιοίκησης να θεωρεί έστω και την κακή διαφήμιση του τόπου θετική γιατί αυτό έκανε ο δήμαρχος;
9. Η κοινωνία το αντιλήφθηκε ως τέτοιο;

10. Ποια ήταν η φαντασίωση των ανδρών για τις γυναίκες που θα συναντούσαν;
11. Από ότι φαίνεται στο ντοκυμαντέρ δεν ήταν οι άνδρες που αποφάσιζαν κυρίως για τη ζωή τους. Εμπλέκονταν και το σόι στις αποφάσεις τους. Αυτό ίσχυε για όλους τους άνδρες;
12. Πως αντιμετωπίστηκαν οι γυναίκες εφόσον ήρθαν στη Ζαχάρω;
13. Όπως βλέπουμε και στο ντοκυμαντέρ το εγχείρημα για την αποκατάσταση των γυναικών απέτυχε. Ποιος πιστεύετε πως είναι ο κύριος λόγος;
14. Οι γυναίκες έχουν πολύ ανώτερο μορφωτικό επίπεδο από τους άντρες της Ζαχάρως; Ποια πιστεύετε πως ήταν η κύρια επιθυμία για τη συνέντευξη των δύο φύλων; Ποια ήτα η κύρια διαφορά μεταξύ τους;
15. Οι γυναίκες ενώ είναι στη Ρωσία φαίνεται να είναι περισσότερο χαρούμενες από όταν επισκέφθηκαν τη Ζαχάρω και είδαν πραγματικά πως ζουν οι άντρες. Ποιο πιστεύετε πως ήταν το κύριο χαρακτηριστικό που της αποθάρρυνε για να μείνουν;
16. Από την εμπειρία σας στη Ρωσία σχετικά με τις σχέσεις των δύο φύλων ή γενικότερα τι είναι αυτό που σας έκανε εντύπωση ή αλλιώς τι διαφορά καταλάβατε να υπάρχει μεταξύ των γυναικών και των ανδρών μεταξύ Ρωσίας και Ελλάδας;
17. Πέρα από το θέμα της αποκατάστασης για έναν άντρα στην ελληνική επαρχία
18. Από την επαφή μου με τον τόπο καταγωγής μου και με διάφορους ανθρώπους από εκεί ξέρω ότι οι έφηβοι και όχι μόνο εκείνοι, ονειρεύονται να φύγουν από τη Ζαχάρω τελειώνοντας το σχολείο. Η ελληνική επαρχία έχει ερημώσει στο μεγαλύτερο ποσοστό και αυτό συμβαίνει πολύ περισσότερο στην Πελοπόννησο. Θα λέγατε πως η Ζαχάρω αποτελεί ακόμη κατά κάποιον τρόπο μη τόπο ή νεκρή ζώνη στο χάρτη; (στην αρχή της ζαχαρώς)
19. Πέρα από τον τύπο που εν πολλοίς κατέκρινε αυτήν την πράξη στην τοπική κοινωνία υπήρξαν οργανωμένες ή ανοργάνωτες αντιδράσεις;
20. Φαίνεται οι πολίτες να ακολουθούν έναν τύπο σαν τον Πανταζή που κάνει κατάχρηση εξουσίας να τον ακολουθούν αβίαστα και φοβούμενοι ενώ εκείνοι που διαφωνούν μαζί του να μη μπορούν να κάνουν πολλά πράγματα για να επιβάλλουν την άποψή τους και να καταλήγει στο τέλος να λύνονται τα θέματα με το νόμο των όπλων σε μια παρηκμασμένη κοινωνία. Αυτό πως το βιώσατε;

(Σχετικά με τις πυρκαγιές του 2007)

1. Τι αντίκτυπο είχε η καταστροφή της πυρκαγιάς στο σώμα της κοινωνίας;
2. Ποια κοινωνικά στρώματα επηρέασε κυρίως η καταστροφή;
3. Άλλο ένα γεγονός καταστροφικό για ζωές ανθρώπων και ζώων για την περιοχή της Ζαχάρως. Άλλος ένας κακός λόγος που δυσφημεί τον τόπο της Ζαχάρως και κατ' επέκταση την Πελοπόννησο. Ποια χαρακτηριστικά της κοινωνίας κλονίστηκαν περισσότερο;

4. Μία φυσική καταστροφή η οποία μπορεί να καθίσταται ανθρωπογενής αλλά μπορεί και όχι, καταλήγει να είναι ακόμη ένα από τα ζητήματα ενός τόπου που εμφανίζουν τη μη λειτουργικότητα του πολιτικού συστήματος τόσο σε επίπεδο τοπικό όσο και σε πανελλαδικό. Είδατε να κλονίζονται και να αναθεωρούνται αξίες της τοπικής κοινωνίας ή γίνονται διορθωτικές κινήσεις για την επούλωση των πληγών και την πιο δίκαιη μορφοποίηση των τοπικών θεσμών;
5. Αυτό που καταλάβατε ήταν πως οι υποδομές υπήρχαν για την αντιμετώπιση των πυρκαγιών (αντιπυρικά συστήματα, πυροσβέστες καλά εκπαιδευμένοι λόγω του ελλαδικού ανάγλυφου, μία πολιτική προς μία κατεύθυνση αειφορίας και βιωσιμότητας διότι η περιοχή του Καϊάφα ανήκει στη νατούρα) αλλά δε λειτούργησαν λόγω πολιτικών αποφάσεων που διαφωνούσαν;

Ερωτήσεις συγκριτικές μεταξύ των δύο ντοκυμαντέρ

1. Σε σύγκριση με τα πρώτο βίντεο πόσο διαφορετική ήταν η αντίδραση των πολιτών;
2. Ποιοι άνθρωποι σας βοήθησαν περισσότερο για την κατασκευή των ντοκυμαντέρ;
3. Οι άνθρωποι που στελεχώνουν την αυτοδιοίκηση της Ζαχάρως ακόμη και ο δήμαρχος πως αντιμετωπίζουν το γεγονός ότι για δεύτερη φορά θα γίνει γνωστό το τι συμβαίνει στη Ζαχάρω;
4. Τελικά οι δύο καταγραφές αυτών των δύο μεγάλων γεγονότων βοήθησε τον τόπο εκεί πέρα τους κατοίκους με κάποιον τρόπο ή οι πολίτες αντιλήφθηκαν το μέγεθος της δημοσιότητας, προσπάθησαν να το εκμεταλλευτούν προς όφελός τους;

Απομαγνητοφώνηση συνέντευξης:

1. Κάπου το 2004, λίγο μετά τους ολυμπιακούς αγώνες, είχα μόλις γυρίσει από ένα φεστιβάλ με ταινίες μικρού μήκους και εκεί που καθόμουν είδα στις ειδήσεις έναν δημοσιογράφο που έκανε πλάκα και ήτανε πάνω σε ένα λόφο στη Ζαχάρω και έλεγε ότι ο δήμαρχος για να υλοποιήσει την προεκλογική του δέσμευση θα πήγαινε κάποιους άντρες να βρουν γυναίκες από τη Μολδαβία, σε ένα μέρος του ανατολικού μπλοκ και το είδα στην τηλεόραση ενώ έκανε πλάκα ο ρεπόρτερ. Σκέφτηκα πως είναι ένα φοβερά πολιτικό θέμα. Δλδ το πως ένας δήμαρχος μπαίνει σε ένα κομμάτι του προσωπικού χώρου κάποιων ανθρώπων και πως αυτοί δέχονται από έναν δήμαρχο να τους βρει γυναίκα. Το βρήκα εξαιρετικά ενδιαφέρον και πήγα την επόμενη μέρα στη Ζαχάρω για να κάνω μία ταινία που στην αρχή τη σκεφτόμουν

αρκετά καταγγελτική απέναντι σε όλο αυτό το πράγμα γιατί φανταζόμουν πως όλοι οι άνθρωποι που συμμετείχαν είχαν επίγνωση των πραγμάτων που σκεφτόμουν εγώ. Οπότε από μόνο του ήρθε το θέμα δεν το επέλεξα από μία σειρά θεμάτων προέκυψε πολύ έντονα και ήταν απόφαση της στιγμής.

2. Στην αρχή οι κάτοικοι ήθελαν να μας γνωρίσουν και στην αρχή δεν βρίσκαμε τους υποψήφιους γαμπρούς γιατί δεν έβγαине κανείς να πει δημόσια, οπότε περάσαμε αρκετά μεγάλο διάστημα για να γνωρίσουμε καλύτερα τους ανθρώπους, το δήμαρχο, τον αντιδήμαρχο, όλους τους τοπικούς άρχοντες, ε και σιγά σιγά καταφέραμε να γνωρίσουμε και τους υποψήφιους γαμπρούς.
3. Νομίζω ότι ο δήμαρχος ήταν ο πιο άνετος μπροστά στην κάμερα γιατί είναι ένα δημόσιο πρόσωπο έδινε συνεντεύξεις οπότε δεν είχαμε κανένα θέμα να τον κινηματογραφήσουμε. Πιο πολύ η δουλειά μας ήταν να μας ανεχτούν οι υποψήφιοι γαμπροί και να καταλάβουν ότι θα είμαστε ειλικρινείς με την ιστορία τους, να τους δώσουμε χρόνο, νομίζω ότι εκεί είναι και η επιτυχία του ντοκιμαντέρ, το ότι με άντρες από την επαρχία που δεν εκφράζονται εύκολα, και με μια κάμερα, να μας μιλήσουν για τη μοναξιά τους και πολλά άλλα.
4. Δήμητρα: η κάμερα λειτούργησε σαν ένα καλό εργαλείο; : Νομίζω περισσότερο η διαπροσωπική σχέση, πολλές φορές πριν γνωριστούμε δεν κινηματογραφήσαμε καθόλου. Πηγαίναμε με την κάμερα και απλά μιλούσαμε και φτιάξαμε μία σχέση, και μερικές φορές η κάμερα ήταν σαν να μην υπήρχε, η κάμερα ήταν σαν να μην υπήρχε.
5. Πρώτα από όλα πέρα από τους γαμπρούς που υπάρχουν μέσα στα ντοκιμαντέρ, κατά τη διάρκεια των γυρισμάτων γνωρίσαμε γνωρίσαμε πάρα πολλούς ανύπαντρους άντρες, σε ηλικίες από πολύ νεαρά παιδιά μέχρι 50 χρονών, δηλ υπάρχουν πάρα πολλοί ανύπαντροι ...όπως επίσης ανεξάρτητα από το ποιοι τελικά ήρθαν στο ταξίδι γνωρίσαμε γύρω στους 20 υποψήφιους και δεν ήταν μόνο μέσα από την πόλη αλλά και γενικότερα από το δήμο Ζαχάρως και από τα γύρω χωριά και ήταν και κάποιοι έξω από τα όρια του δήμου.
6. Μέσα στο ντοκιμαντέρ υπάρχουν και κάποιοι άλλοι που βλέπουμε που είναι κι αυτοί ανύπαντροι και μένουν μέσα πόλη της Ζαχάρως οι οποίοι ήρθαν και δεν ήθελαν να δηλώσουν υποψήφιοι γαμπροί, ήρθαν ως σύμβουλοι, ή ως μέλη του δημοτικού συμβουλίου υποτίθεται για να συνοδέψουν το δήμαρχο αλλά όλη η ομάδα αποτελούνται από ανύπαντρους άντρες που όταν πήγαν στη Ρωσία γνώρισαν τις ανύπαντρες γυναίκες.
7. Έχουνε μεγάλες διαφορές. Υπήρχε από το βοσκό, ο καφετζής, ο Ευθύμης ο ηλεκτρολόγος αλλά μέσα στους υποψήφιους γαμπρούς ήταν και ένας δάσκαλος.

Ή ένας άλλος δεν ήρθε γιατί μέσα από την έκθεσή του στα κανάλια παντρεύτηκε τελικά πριν πάει στο ταξίδι. Ήταν δημόσιος υπάλληλος υψηλόβαθμος σε μία ΔΕΚΟ.

8. Υπήρχε κοινή νοοτροπία: προφανώς η μόρφωση ή το επάγγελμα δεν καθορίζει τη νοοτροπία δηλ η νοοτροπία της περιοχής προφανώς επηρεάζει και το βοσκό και το δικηγόρο και το δάσκαλο. Αν μιλάμε για το πώς βλέπουν τη γυναίκα, προφανώς σε όλη την επαρχία η γυναίκα δεν έχει κατακτήσει μία ισότιμη σχέση και μόνο το ότι δε βλέπεις μία γυναίκα εύκολα να πίνει καφέ με τις φίλες της όσο εύκολα βρίσκεις ένα καφενείο γεμάτο με άντρες ενώ οι γυναίκες είναι στο σπίτι νομίζω πως λέει πολλά για το ότι πόσο ελεύθερος είναι ο άντρας στην επαρχία και το ότι η γυναίκα είναι κλεισμένη στο σπίτι. Το κομμάτι με τις γυναίκες από το ανατολικό μπλοκ αν μιλάμε για αυτό, προφανώς εκείνη την εποχή υπήρχε η εικόνα της εύκολης γυναίκας που έρχεται στην Ελλάδα για να βρει ένα γαμπρό να του φάει τα λεφτά. Η νοοτροπία είναι ανάλογα με τον άνθρωπο πάντως δεν έχει να κάνει με το επάγγελμα, η γενικότερη νοοτροπία είναι η ίδια.
9. Το Δημογραφικό: νομίζω το μεγαλύτερο κομμάτι της κοινωνίας μέσα στη Ζαχάρω δεν το είδε με καλό μάτι δηλ δεν ξέρω αν δεν είδε με καλό μάτι την πρόταση του δημάρχου ή την έκθεση στα μίντια δηλ νομίζω ότι το είδαν αρνητικά όταν άρχισε να παίζει στα κανάλια, και όταν έλεγαν οι νέοι άνθρωποι σε κάποιον άλλον σε κάποιο άλλο χωριό, είμαι από τη Ζαχάρω, τους απαντούσαν α! εκεί που δεν έχετε γυναίκες εκεί όντως λειτούργησε αρνητικά στην τοπική κοινωνία και έχω κινηματογραφήσει ανθρώπους που έλεγαν ναι καλό είναι, για να δουν και οι γυναίκες που φεύγουν από δω, οι ελληνίδες, ότι θα έρθουν τώρα οι ξένες και θα κάνουν οικογένεια δηλ σαν εκβιασμό απέναντι στις ελληνίδες που φεύγουν από την επαρχία. Σε γενικές γραμμές νομίζω πως ήταν πολύ αμφιλεγόμενο το όλο θέμα και οι συζητήσεις μεταξύ τους.
10. Κακή διαφήμιση: Νομίζω ότι είναι αυτής της λογικής ο δήμαρχος ότι ακόμη και η αρνητική διαφήμιση είναι κάτι θετικό. Βέβαια δεν έχει πολύ άδικο γιατί τα μίντια λειτουργούν έτσι. Εδώ έχει σημασία να πούμε πως με τις φωτιές, ακόμη και από το εξωτερικό τηλεοπτικοί σταθμοί είχαν πάει στη Ζαχάρω σαν μία περιοχή που είχε γίνει διάσημη ως Σουγκαρταουν και ενώ δεν καιγόταν μέσα η πόλη είχαν πάει όλα τα κανάλια εκεί και έκαναν ανταπόκριση από εκεί γιατί ήταν περισσότερο γνωστή από ότι οι άλλες περιοχές και εκτός δήμου που καήκαν ολοσχερώς και κανένας μα κανένας δεν ασχολήθηκε μαζί τους ούτε μετά τις φωτιές. Ο δήμος Ζαχάρως είχε αποκτήσει φοβερή προβολή ίσως και μέσα από την αρνητική διαφήμιση οπότε εκεί δε μπορείς να πεις ότι είχε άδικο ο δήμαρχος, μπορείς να πεις

πολλά πράγματα για το πώς λειτουργούν τα μίντια αλλά ο δήμαρχος νομίζω ότι τελικά είχε δίκιο περί αρνητικής διαφήμισης.

11. Το δημογραφικό το καταλάβαιναν;: Το δημογραφικό πρόβλημα το καταλάβαιναν όλοι. Όταν έχεις 4 αγόρια ανύπαντρα στην οικογένεια και δε μπορείς να τα παντρέψεις και είναι 50 χρονών και τους πλένεις ακόμη τα ρούχα και τους μαγειρεύεις εκεί το καταλαβαίνουν το πρόβλημα. Το αμφιλεγόμενο ήταν το να έρθουν αυτές οι γυναίκες από το ανατολικό μπλοκ για να παντρευτούνε στη Ζαχάρω γιατί υπήρχε μεγάλο θέμα με τους μεικτούς γάμους. Αυτό ήταν το πρόβλημα. Όπως και οι άντρες που παντρεύτηκαν αυτές τις γυναίκες αντιμετώπισαν σοβαρά προβλήματα από τις οικογένειές τους γιατί το πρώτο κύμα αυτών των γυναικών δουλεύανε σε διάφορα μπαρ και τις γνώρισαν εκεί οπότε δημιουργήθηκε το στερεότυπο της φθηνής γυναίκας που δουλεύει σε ένα μπαρ τρίτης κατηγορίας, κάτι που όπως δεν έχει καμία σχέση με την πραγματικότητα των γυναικών.
12. Φαντασίωση: ψηλές, ξανθές, όμορφες. Νομίζω το μεγαλύτερο τους θέμα για να είμαι ειλικρινής είναι ότι δεν θα είχαν τις ίδιες «απαιτήσεις» που θα είχαν οι ελληνίδες. Νομίζω πως οι ελληνίδες από την επαρχία τους έχουν τρομάξει λίγο τους άντρες από την επαρχία. Γιατί τους σνομπάρουν από πολύ νέους, δηλ τους λένε ότι εμείς θα φύγουμε κι εσείς θα μείνετε πίσω. Δεύτερον οι ίδιοι οι άντρες έχουν φοβερές απαιτήσεις από τις γυναίκες εκεί, γιατί και οι άντρες δεν θέλουν να αλλάξουν κάτι από την καθημερινότητά τους, θέλουν από τη γυναίκα να κάτσει στο πατρικό στο χωριό. Αυτό μία μοντέρνα γυναίκα δεν το θέλει ιδίως όταν έχει δει τη μαμά της τη γιαγιά της που πέρασε μια ζωή κουβαλώντας ξύλα. Οπότε πέρα από το ψηλή, ξανθιά κτλ θεωρούν ότι αυτές οι γυναίκες από τη Ρωσία ότι θα είχαν λιγότερες απαιτήσεις από τη ζωή τους. Αυτό νομίζω ότι τους έκανε να παντρευτούν αυτές τις γυναίκες.
13. Σόι: Η οικογένεια παίζει πολύ πολύ σημαντικό ρόλο όπως και η τοπική κοινωνία δηλ εκεί που το σχόλιο είναι κάτι πάρα πολύ εύκολο ακόμα και στο ότι δεν παντρεύονται εύκολα ακόμη και οι Έλληνες με Ελληνίδες τώρα ...έχει να κάνει με το σχόλιο ή τη γνώμη των συγγενών. Νομίζω πως είναι ασφυκτική η σχέση στην
14. Γυναίκες: με περιέργεια. Δεν τις έβλεπαν εχθρικά. Φοβήθηκαν όμως όλοι να συναναστραφούνε μαζί τους. Για να μην τους πούνε κάτι, γιατί ντραπήκανε, οπότε επέλεξαν να εξαφανιστούν.
15. Ο κύριος λόγος που έφυγαν;: Αυτές οι γυναίκες παρόλο που είχαν γνωρίσει αυτούς τους άντρες και στη Ρωσία, τους έδωσαν μία δεύτερη ευκαιρία. Ήθελαν να έρθουν να δουν και τον τόπο. Ήταν ανοιχτές να τους γνωρίσουν καλύτερα αλλά μετά οι άντρες με την έλλειψη ενδιαφέροντος εκεί και το ότι οι άντρες δεν έκαναν κάποια κίνηση σημαντική για να τις προσεγγίσουν

πέρα από τον Κώστα, έψαχναν έναν άνθρωπο να είναι και λίγο δυναμικός και να μπαίνει μέσα στη ζωή. Τώρα να πάρουν έναν ακόμη να τον νταντεύουν δεν τους χρειάζονταν, δεν είχε νόημα.

16. Μειονέκτημα: γλώσσα: αν θέλεις όντως να προσεγγίσεις κάποιον η γλώσσα είναι ένα εμπόδιο από την άλλη έχουμε παραδείγματα ανθρώπων μέσα από το ντοκιμαντέρ που μάθανε και ρώσικα γιατί ερωτεύτηκαν, το θέμα είναι να αλλάξεις λίγο την καθημερινότητά σου, να μην τα θέλεις όλα στο πιάτο.

17. Μόρφωση : Διαφορά: Δεν ήταν όλες οι γυναίκες μορφωμένες. Είχαν όμως καλύτερη κοινωνική μόρφωση. Ήταν πολύ φτωχότερες, ακόμη και οι πιο μορφωμένες ο μισθός στην τράπεζα στη Ρωσία είναι πολύ μικρότερος από ότι βγάζει ο Έλληνας βοσκός ή ο Έλληνας καφετζής. Βέβαια ήταν γυναίκες που τους άρεσαν η μουσική, τα βιβλία. Νομίζω ότι αυτό δεν παίζει ρόλο. Νομίζω ότι ακόμη και μία μορφωμένη γυναίκα ή ένας μορφωμένος άντρας ότι αν δει σε έναν άλλον άνθρωπο το πάθος και την προσπάθεια να τον προσεγγίσει νομίζω ότι μπορεί να ξεπεράσει το ότι δεν είναι το ίδιο μορφωμένος. Τα κοινωνιολογικά στερεότυπα δεν ισχύουν. Παντού στον κόσμο υπάρχουν άνθρωποι φοβερά μορφωμένοι διανοούμενοι που τα έφτιαξαν με pin up girls ή το αντίθετο. Δεν ήταν το σεξουαλικό, ήταν πιο πολύ η μοναξιά. Αυτές οι γυναίκες μένουν μακριά από τη Μόσχα, με βαθμούς -40, που δε βλέπουν ήλιο, θάλασσα, και είναι και μόνες τους, γιατί οι περισσότερες γυναίκες στη Ρωσία είναι χωρισμένες λόγω οικονομικής κρίσης ίσως γιατί υπάρχει ο πόλεμος στην Τσετσενία αλλά υπάρχουν και πάρα πολλοί που είναι αλκοολικοί ή έχουν φιλενάδες. Πρέπει να δούμε και το ότι οι άντρες στη Ρωσία ίσως να τους φαινότουσαν και πολύ χειρότεροι ήταν και πολύ χειρότεροι από τους άντρες στην Ελλάδα. Το κλιματολογικό κομμάτι και η ζωή τους που ήταν έτσι και για να ξεφύγουν από αυτό το τέλμα αλλά ακόμα κι έτσι ...αποτυχία

18. Χαρακτηριστική διαφορά στα φύλα: Όλο το εγχείρημα ήταν δομημένο σε λάθος βάση δηλ το να κάνεις ένα ταξίδι, για 5 μέρες, μαζί με το δήμαρχο και μετά να έρθουν τα γκρουπ μαζί με το δήμαρχο ...μεταξύ μας έτσι κάνουμε φλερτ; όχι.δεν κάνουμε μεταξύ μας έτσι σχέσεις. Ήταν λίγο άγαρμπο. Παρόλο που μία από τις γυναίκες που εμφανίζεται στο ντοκιμαντέρ την τελευταία μέρα γνώρισε έναν άνθρωπο, έναν άντρα από τη Ζαχάρω, που δεν εμφανίζεται στο ντοκιμαντέρ, αυτή ήταν υψηλού μορφωτικού επιπέδου και ο Έλληνας πρώην αστυνομικός, και την έπαιρνε τηλέφωνο με διερμηνέα επί δύο μήνες με διερμηνέα, κατάφερε ξαναγύρισε και τελικά παντρεύτηκαν. Αυτό που θέλανε δηλ οι γυναίκες ήταν να δουν ότι κάποιος πραγματικά νοιάζεται, να πάρουν την επιβεβαίωση.

19. Φυγή από τον τόπο: Σίγουρα ίσχυε μέχρι πριν από την κρίση, τώρα υποτίθεται ότι όλοι σκέφτονται να γυρίσουν πίσω να βάλουν ένα περιβόλι 5 κότες και τέτοια, κάτι που εγώ δεν το βλέπω να γίνεται άμεσα γιατί ο νέος άνθρωπος θέλει να ζήσει πρώτα τη ζωή του, να αποκτήσει εμπειρίες, να κάνει πράγματα διαφορετικά από αυτά που κάνει μέχρι να μπορεί να φύγει οπότε όντως άμα δεν υπάρχει υποδομή για να κρατήσει νέους ανθρώπους, όλη η επαρχία ερημώνει σε μέρη που δεν υπάρχει υποδομή.
20. Το ότι δεν υπάρχει υποδομή το αντιλήφθηκαν οι γυναίκες που ήρθαν από τη Ρωσία; : Βέβαια, όταν μέσα σε 5 μέρες δεν ήξεραν τι να κάνουν γιατί όταν υπάρχει υποδομή, μια ζωντανή οικονομία, φέρνει και υπηρεσίες φέρνει κι άλλα πράγματα φέρνει και τη διασκέδαση και το θέατρο και το σινεμά, όταν δεν υπάρχει μία βάση παραγωγική τότε βαριέσαι πάρα πολύ εύκολα, ασχολείσαι με ότι δουλειές κάνει ο καθένας αλλά χρειάζονται υποδομές για να κρατήσουν μία κοινωνία ζωντανή αλλιώς είναι όλοι κλεισμένοι σε ένα σπίτι και βλέπουν τηλεόραση.
21. Ένας άλλος λόγος για τον οποίο έφυγαν ήταν επειδή είδαν τις άλλες γυναίκες από τη Ζαχάρω; : Όχι, υπάρχουν και μοντέρνες γυναίκες και νομίζω ότι απογοητεύτηκαν περισσότερο από την αντιμετώπιση των αντρών. Παρόλο που έχουν ζήσει πολύ σκληρά, τουλάχιστον οι συγκεκριμένες γυναίκες είχαν μία πολύ ρομαντική αντίληψη, περί του άντρα υπότη, αυτό που εμείς θεωρούμαι φεμινιστικά άκυρο, είναι ζητούμενο στις Ρωσίδες δλδ ότι η σχέση δεν θα ήταν ισότιμη, ο άντρας θα μπει μπροστά, θα τραβήξει την καρέκλα, θα φέρει το φαγητό στο σπίτι, δεν είναι ακριβώς αυτό που πιστεύουμε εμείς. Είναι και αντιφατικό σε μια κοινωνία που έχει αυτήν την ιστορία ότι ξαφνικά έχει ξεπηδήσει ένας έντονος ρομαντισμός σαν να είναι από άλλον αιώνα, σαν να είναι ο άντρας πρίγκιπας όπου εκεί απογοητεύτηκαν εντελώς από τους άντρες της Ζαχάρως.
22. Γενικά η έντονη καταπίεση που υπάρχει ακόμη και τώρα στις νέες γυναίκες φέρνει τα αποτελέσματα του να θέλουν να φύγουν από την περιοχή τους αλλά είναι και η κοινωνία η ίδια που δεν αφήνει μία σχέση να αναπτυχθεί ελεύθερα. Όταν προσπαθούν να δώσουν ραντεβού κάπου 10 χιλιόμετρα μακριά σε ένα κρυφό μέρος μόνο και μόνο για ένα ραντεβού νέα παιδιά. Αυτό είναι κάτι που δημιουργεί συμπλέγματα ψυχολογικά και, δε μπορείς να αναπτύξεις μία φυσιολογική επικοινωνία με το άλλο φύλο. Είναι και οι μάνες, κάνουν πολύ μεγάλο και στην επαρχία και γενικά στην Ελλάδα. Αυτό το υπερπροστατευτικό, είναι το ότι ζουν αυτές το δράμα τους με τον άντρα τους και μετά μεγαλώνουν το αγόρι τους στα ίδια πρότυπα για να τον φάει στη μάπα μία άλλη γυναίκα, που είναι πολύ άσχημο. Ενώ θα έπρεπε να έχουν μάθει πως δε γίνονται έτσι τα πράγματα. Παρόλαυτά αναπαράγεται

ακόμα και τώρα μία περίεργη σχέση ανάμεσα στα δύο φύλα. Καταπιεστική σχέση και για τους δύο, όχι μόνο για τις γυναίκες. Είναι δύσκολο και για τον άντρα να μη μπορεί να πει σ' αγαπώ.

23. Στην Ελλάδα μπαίνει το «ανδρικό» θέμα ως έμφυλο; : Κοίτα, εγώ μπόρεσα να κάνω μια ταινία και θεώρησα ότι οι πρωταγωνιστές μου είναι οι άντρες γιατί αυτοί οι άνθρωποι, έχουμε ένα στερεότυπο του άντρα του κακού που αγοράζει μια γυναίκα από το ανατολικό μπλοκ και τέτοια ενώ αυτοί οι άντρες ήταν άντρες που ήταν φοβερά μόνοι και δεν είχαν καν το χρόνο να σκεφτούν όλα αυτά που συζητάμε εμείς εδώ σε ένα αστικό περιβάλλον. Αυτοί οι άνθρωποι ήταν μόνοι και έψαχναν να βρουν έστω και απεγνωσμένα έναν άνθρωπο για να κάτσει μαζί τους, είχαν μια ψευδαίσθηση ότι θα έβρισκαν έναν άνθρωπο να κάτσει μαζί τους, αλλά χωρίς να αλλάξουν και τίποτα για τον εαυτό τους οπότε για εμένα οι άντρες σε αυτήν την περίπτωση ήθελα να γνωρίσω ποιοι είναι αυτοί οι άντρες, είναι οι σκοτεινοί μυστήριοι «βιαστές» που θέλουν να αγοράσουν γυναίκες. Έτσι ξεκίνησα να κάνω κάτι πολύ μιλιταριστικό, αριστερό για τη θέση του άντρα και της γυναίκας και άρχιζα να καταλαβαίνω ότι και αυτοί οι άνθρωποι οι άντρες δλδ είναι θύματα της ίδιας κατάστασης που επικρατεί στην ελληνική κοινωνία, ότι υπάρχει φοβερό έλλειμμα κριτικής σκέψης για το τι κάνουμε, ακόμη και πολιτικά πως έχουμε πάρει τη ζωή μας στα χέρια μας. Περιμένουμε από έναν άνθρωπο, έναν δήμαρχο να μας φτιάξει ακόμη και την πιο ιδιωτική στιγμή μας δλδ να μας παντρέψει να μας βρει ταίρι (!?), είναι πολύ σημαντικό από το να κάνεις μια ανάλυση άντρα-γυναίκα, όλοι στο ίδιο καζάνι βράζουμε. Νομίζω και οι γυναίκες στην Ελλάδα φεύγουν με την ψευδαίσθηση ότι στην πόλη είναι καλύτερη η ζωή για να βρεθούνε μόνες τους με κάποιους άλλους άντρες οι οποίοι δεν έχουν χρόνο για καμία σχέση, είναι ένας φαύλος κύκλος και δεν είναι μόνο η Ελλάδα είναι όλος ο κόσμος.
24. Οι πολίτες ακολουθούν έναν τύπο σαν τον Πανταζή...; : Η ερώτηση έχει μερικά γκρίζα σημεία. Νούμερο 1, αν η αντιπολίτευση θα τα έκανε πολύ καλύτερα. Δεν βλέπω δήμαρχο, αντιπολίτευση (ήθελε να πει αυτήν την κατηγοριοποίηση). Για εμένα είναι λίγο μία έρευνα σε ένα επίπεδο πάνω στην επικράτηση του λαϊκισμού στην ελληνική κοινωνία. Σαν ήρωες έχουμε τους ανθρώπους, από τη μεταπολίτευση και μετά, τους καταφερτζήδες, που ήτανε μάγκες, που τα κατάφεραν έκαναν λεφτά και τέτοια, και αυτούς τους προβάλλουμε σαν πρότυπα σε όλα τα επίπεδα. Είτε είναι πρωθυπουργοί, είτε βλέπουμε τον τύπο με τη μερσεντές, δε μας νοιάζει πως έβγαλε τα λεφτά, και νομίζω ότι συμμετέχουν όλοι σε αυτό το σύστημα που το λέω

πυραμίδα, είναι οι μικροχάρες που ζητάμε από τον εκπρόσωπό μας στην πολιτική ας πούμε, και χτίζουμε με βάση αυτόν που νομίζουμε ότι θα μας κάνει τις περισσότερες χάρες, ε λοιπόν αυτό είναι το κομμάτι που δε μπορούμε να πούμε κάτι πχ σε έναν άνθρωπο όταν χρησιμοποιεί οποιοδήποτε μέσο για να κάνει αυτά που έχει στο κεφάλι του, είναι όλη η κοινωνία δομημένη έτσι, είναι σαν να λέμε πασοκ-νδ, δεν είναι κάτι διαφορετικό, είναι το ίδιο πράγμα, απλά πιστεύουμε πως τώρα θα έρθουν οι άλλοι και θα μας τα κάνουνε καλύτερα τα πράγματα, ενώ δεν υπάρχει περίπτωση γιατί το σύστημα είναι δομημένο έτσι. Οπότε δεν είναι ο δήμαρχος για μένα... . Η λογική του έλληνα ότι θα έρθει ο μεσσίας ή ότι θα είναι ένας ο σατανάς, είναι μόνο στα γουέστερν συμβαίνει αυτό, είναι χόλιγουντ λογική, το θέμα είναι τι κάνουμε εμείς σαν κοινωνία, κι από ότι φαίνεται σαν κοινωνία μέχρι τώρα μας εξέφραζε ένα προφίλ, όπως αυτό του δημάρχου και αποδεικνύεται από τις εκλογές τις οποίες δε μπορούμε επειδή δε μας βγάζουν το αποτέλεσμα που θέλουμε να θεωρούμε ότι δεν είναι σωστή η δημοκρατία, ούτε μπορεί να μου πει εμένα ο Ζαχαριάς να μου πει ότι προβάλλω εγώ το δήμαρχο από τη στιγμή που έχει δει και ξέρει ποιος είναι και πως λειτουργεί, επανεκλέγεται με 56% που είναι σουπερ νούμερο, οπότε εδώ δε μπορείς να πεις ότι υπάρχει ο δήμαρχος, ο αντιδήμαρχος κτλ, πρέπει να σκεφτείς γιατί η κοινωνία επιλέγει να την εκπροσωπούν συγκεκριμένοι άνθρωποι και αυτό έχει να κάνει με την άνοδο του λαϊκισμού σε ολόκληρη την Ευρώπη. Γιατί ο λαϊκισμός τι κάνει, σου τα δίνει όλα λες και είναι όλα εύκολα.

25. Συναντήσατε ανθρώπους που διαφωνούσαν με αυτήν την λογική; Βεβαίως.
26. Υπήρξαν αντιδράσεις που έπιασαν τόπο; Υπήρχαν αντιδράσεις με τον τρόπο ειδικά από τους νέους που δε συμμετείχαν που απλά λέει ότι εμένα δε με εκφράζει αυτό αλλά δεν κάνει κάτι για να το αλλάξει. Είναι ένα πρόβλημα της νεολαίας που λέει ότι εμένα δε με εκφράζει αυτό αλλά δεν κάνει κάτι να το αλλάξει. Αλλά γενικά εγώ θεωρώ ότι και στην Ελλάδα ότι η αντιπολίτευση από τη στιγμή που δεν καταφέρνει να περάσει τις απόψεις της στην πλειοψηφία των πολιτών είναι δικιά της αποτυχία. Δε φταίω εγώ γι' αυτό επειδή εγώ έχω καταγράψει μία κατάσταση. Δλδ να βρει ο καθένας τα εργαλεία του να επικοινωνήσει τη δική σου άποψη. Αν δεν τα καταφέρνεις είναι δικιά σου αποτυχία, είναι και του κόσμου. Είναι λίγο πομπός και δέκτης.

Φωτιές:

Λοιπόν, πέρα από τη Ζαχάρω, γενικά σε όλες τις κρίσεις βγαίνει το καλύτερο των ανθρώπων και το χειρότερο, γενικά υπήρχαν και οι άνθρωποι που πήγαν διάφορες σέκτες με σκοπό να προσανατολίσουν τους ανθρώπους να τους βάλλουν σε διάφορες θρησκείες, υπήρχαν άνθρωποι που πήγαιναν να διεκδικήσουν πράγματα, βοήθεια, ρούχα, φαγητά ... υπήρχαν από την άλλη ένα έντονο συναίσθημα αλληλεγγύης όπου έβγαιναν όλοι μαζί στην πλατεία για να δουν ο ένας τον άλλον και να παίρνουν δύναμη ο ένας από τον άλλον. Αυτό το ντοκιμαντέρ είχε σκοπό να δείξει το αν μαθαίνουμε από τα λάθη μας και αν δε μαθαίνουμε ότι είμαστε καταδικασμένοι να τα επαναλάβουμε. Κι αυτό ισχύει για όλες τις κρίσεις, όπως μία φωτιά στο φυσικό περιβάλλον είτε μία οικονομική κρίση. Αυτό τουλάχιστον προσπάθησα να δείξω με την επόμενη μέρα. Εκτός από τη φωτιά που ήταν μια μεγάλη καταστροφή, για όλους πλούσιους και φτωχούς, ανάλογα με την τύχη τους και τι τους κάηκε, αλλά το ότι μετά από μία κρίση από μία καταστροφή, έχουμε και την ευκαιρία να ξαναχτίσουμε έναν τόπο. Αν τον χτίσουμε πάλι με τις ίδιες δομές, και με το ίδιο σύστημα με μικροχάρες μικροαλισβερίσια, τότε είμαστε καταδικασμένοι να επαναλάβουμε να μας ξαναβρεί μία κρίση είτε είναι μία ακόμα πυρκαγιά γιατί ξαναπετάμε τα σκουπίδια μας μέσα στο ποτάμι είτε οτιδήποτε είτε λέγεται οικονομική κρίση γιατί από τη στιγμή που εμείς ζητάμε να κάνει κάποιος τα στραβά μάτια για να πάρει κάποιος τα 3.000 της αποζημίωσης τότε και δε μπορούμε στον άλλον που πάει να πάρει 10.000 ότι κάνει λάθος γιατί στην ουσία η πράξη είναι ίδια και ο καθένας κοιτάζει να καλύψει τον εαυτό του και ανάλογα με το που φτάνει το χέρι του. Οπότε η επόμενη μέρα στην ουσία καταλήγει κάπου έτσι όπως αρχίζει, με μια φωτιά που ξέσπασε τον επόμενο χρόνο στην ουσία δείχνει ότι δε μαθαίνουμε από τα λάθη μας και γι αυτό είμαστε καταδικασμένοι να ζούμε αέναα την ίδια κρίση που παίρνει διάφορες μορφές. Είτε είναι μία φωτιά είτε η κρίση που βιώνουμε σήμερα. Αυτό είναι το ντοκιμαντέρ.

Είδατε να αλλάζουν τα πράγματα; :

Γενικά δεν είδα αλλαγή, δεν άλλαξε κάτι. Τα ίδια συμφέροντα παίζανε, οι ίδιες συγκρούσεις, δεν είδα ότι άλλαξε κάτι στην νοοτροπία, αλλά ακόμη και τώρα δε βλέπω να αλλάζει κάτι με την οικονομική κρίση.

Τεχνικές υποδομές; :

Σίγουρα δε λειτούργησε το σχέδιο, έγινε ένα ψιλομπάχαλο, και το γεγονός δε νομίζω ότι ήταν τυχαίο, νομίζω ότι ήταν εμπρησμός, οι εστίες ήταν πάρα πολλές, και μετά λειτούργησε μία σειρά από ατυχή γεγονότα, η ανοργανωσιά, το ότι υπήρχε πυροσβέστης πάνω σε ένα χωριό και δεν είχε κοιτάξει καν αν υπήρχε νερό στη δεξαμενή, δλδ όταν ξεκινάει λάθος το

πράγμα συμβαίνουν μία σειρά από ατυχή πράγματα και ο καθένας χαίρεται στην αναμπουμπούλα, οπότε ο λύκος χαίρεται στην αναμπουμπούλα, οπότε ήταν ένα σύνολο που και πάλι εκφράζει το ελληνικό κράτος και μετά ο καθένας μπορεί να το χρησιμοποιήσει, μπορεί να κάνει μια βλακεία, ή να κάνει κάτι για πονηρό σκοπό, το θέμα δεν είναι να βρεις ευθύνες για το ποιος φταίει, το θέμα δεν είναι ότι φταίει ο πυροσβέστης, αυτό είναι το άτοπο, όλοι μας φταίμε, ακόμα και τώρα αν ξεσπάσει μία φωτιά σε ένα κτίριο, το 90% δεν έχει αντιπυρική προστασία, μέτρα για να αντιμετωπίσει τη φωτιά, μπορεί ο υπεύθυνος να είναι το διπλανό κτίριο. Το θέμα είναι η λογική που έχουμε δλδ ότι πρέπει να μας λένε οι άλλοι τι να κάνουμε ή ότι για να σκουπίσει κάποιος την αυλή μας πρέπει να έρθει κάποιο συνεργείο, εμείς δεν υπάρχει περίπτωση να το κάνουμε, αυτό είναι που με ενδιαφέρει εμένα. Το ποιος ξεκίνησε τη φωτιά δεν είναι το ζητούμενο. Το θέμα είναι γιατί μπορεί να την ξεκινήσεις και το θέμα είναι το ότι από τη στιγμή που υπάρχει η καταστροφή το ότι κάποιος έχουν τη δυνατότητα να την εκμεταλλευτούν δλδ πως μπορεί να γίνει οικόπεδο ένα δάσος; Αν δεν υπήρχαν αυτά τα παραθυράκια θα συνέβαιναν και λιγότερες καταστροφές.

Σύγκριση με το πρώτο βίντεο;

Αμφιλεγόμενα το είδαν. Γενικά εγώ παντού και πάντα λέω ότι στη Ζαχάρω έχω ανθρώπους που τους αγαπάω πάρα πολύ και γενικά τη Ζαχάρω δεν την είδα ποτέ σαν ένα μέρος που θα πάω να κάνω κάτι αρνητικό, την είδα και όλους τους ανθρώπους που γνωρίσαμε εκεί σαν ένα μέρος που μου έδωσε την ευκαιρία να μιλήσω για την ελληνική κοινωνία. Οπότε μπορώ να καταλάβω και τους ανθρώπους που δεν τους αρέσει αυτό, ότι αυτό είναι πρόβλημα της ελληνικής κοινωνίας, είμαστε πολύ ενάντια στην ενδοσκόπηση, και γενικά υπάρχει ένας ιδιαίτερος τοπικισμός, που νομίζουμε ότι αν πάει κάποιος και κάνει το ντοκιμαντέρ για τη Ζαχάρω θα μιλάει για τη Ζαχάρω, ενώ εμένα η πρόθεσή μου δεν ήταν ποτέ να κάνω ούτε επίθεση ούτε ανάδειξη της Ζαχάρως απλά ήθελα να δείξω μία εικόνα διαφορετική από αυτήν που έχουμε στο μυαλό μας. Μπορώ να μιλήσω με όποιον έχει αντίθετη άποψη, ακόμη και αυτούς που λένε τώρα δεν έχω πάει να δείξω πως από μόνη της η φύση έχει αναπτυχθεί και ζωντάνεψε, δεν είπα ποτέ ότι δεν θα ξαναγίνει, ακόμη κι αυτό το επιχείρημα, είναι αυτό που χρησιμοποιούμε για όλη την Ελλάδα, ότι η Ελλάδα από μόνη της με τη φυσική της ομορφιά θα τα καταφέρει, εννοώ για τα οικονομικά μας, τον ουρανό, τον ήλιο, τη θάλασσα. Προφανώς η Ζαχάρω είναι ένα πανέμορφο μέρος αλλά με νοιάζει η νοοτροπία που έχουμε σαν Έλληνες.

Στο εξωτερικό:

Η Ζαχάρω είναι ένας τόπος σε κρίση, τώρα όλοι οι άνθρωποι δε δουλεύουνε γιατί όλη η Ελλάδα λειτουργούσε με τα δημόσια έργα. Τώρα όλες οι τοπικές κοινωνίες αντιμετωπίζουν πρόβλημα και το επιχείρημα ότι έχουμε πορτοκάλια και θα φάμε... εντάξει... αν θέλουμε μία κοινωνία να πάει 50 χρόνια πίσω και να λειτουργεί με τον κήπο του καθένα... το θέμα δεν είναι η Ζαχάρω.

Πως αντανakλάται προς τα έξω;

Δε συνάντησα κανέναν εγώ να μιλάει για τη Ζαχάρω γι' αυτό και ο τίτλος μου δεν είναι Ζαχάρω που θα μπορούσε να είναι, είναι σουγκαρταουν, που έχει πολλά επίπεδα ανάγνωσης, για μένα σουγκαρταουν μπορεί να είναι ολόκληρος ο κόσμος που ζούμε, και ποτέ στο εξωτερικό δε μίλησαν για τη Ζαχάρω σα συγκεκριμένο μέρος, μπορεί να μιλούσαν για την ελληνική περιφέρεια, για τον έλληνα, για το πώς λειτουργεί η δημοκρατία στην Ελλάδα, για τους άντρες Έλληνες, ποτέ δεν αναφέρθηκε η λέξη ο Ζαχαραίος πολίτης ή ο Ζαχαραίος άντρας, και αυτό είναι μία ανάγνωση που ευτυχώς την έκαναν στο εξωτερικό απλά εδώ στην Ελλάδα μπαίνουμε στο να λέμε α! οι Ζαχαραίοι π.χ. από τα Φιλιατρά λες και στα Φιλιατρά θα είναι διαφορετική η κατάσταση.

Δλδ στο εξωτερικό δεν έχει στιγματιστεί ο τόπος;;

Όχι βέβαια.

Όσον αφορά στην πρώτη ταινία μας είχαν καλέσει σε φεστιβάλ στην νότια Κορέα για να δουν το ντοκιμαντέρ, εκεί οι άντρες γιατί από εκεί πηγαίνουν στο Βιετνάμ να βρουν γυναίκες και επειδή είναι πολύ δύσκολο να εκφράσουν τα συναισθήματά τους είχαν πάρει το ντοκιμαντέρ για να δουν τους Έλληνες που μιλούσαν για αυτό το θέμα. Έχουμε άπειρα μειλ που έχουμε πάρει από παντού, έχουν πάρει και στο δήμο, που είναι γυναίκες που λένε πως αγάπησαν τον Κώστα, το Νώντα τον έναν τον άλλον και ότι ήθελαν να τον γνωρίσουν, από τη Βραζιλία, από την Αλάσκα, από την Αλάσκα πηγαίνουν στη Ρωσία για να βρουν ταίρι. Δεν έγραψε κανείς, τι βλάκες που ήσαστε εκεί στη Ζαχάρω. Ίσα ίσα στο εξωτερικό έγινε ένα διάσημο μέρος. Ακόμη και για τις φωτιές πήγαν άλλα τρία συνεργεία για να κάνουν ντοκιμαντέρ για τη Ζαχάρω χωρίς να είναι ένα κακό μέρος απλά ξέρανε το Χρόνη, τον Παναγιώτη,... .

Δ:δλδ δεν καταδείκνυαν τον τόπο ως ένα διεφθαρμένο πολιτικό σύστημα
Απάντηση: καθόλου.

Για την Ελλάδα μιλούσαν, στο σούγκαρ 2 παίζει από τον πρωθυπουργό στο δημαρχο, η πρόθεσή μου ήταν να δείξω αυτήν την πυραμίδα που φτάνει μέχρι την ανώτατη εξουσία, δεν θα ήταν επιτυχημένο να κάνεις ένα ντοκιμαντέρ για να μιλήσεις για έναν τόπο. Χρησιμοποιείς τον τόπο, τους ανθρώπους σαν καθρέφτη της ελληνικής κοινωνίας. Ακόμη και έναν να

επιλέξεις από οπουδήποτε γίνεται ένα σύμβολο. Νομίζω ότι η Ζαχάρω στο εξωτερικό μόνο καλό έκανε.

Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο 2012

Τμήμα Γεωγραφίας

Ερωτηματολόγιο1 (Προς τον κύριο Μάκη Νοδάρο, Ιούνιος 2012)

Το ερωτηματολόγιο διαφυλάσσει την ανωνυμία σας αφού καλύπτει μόνο μία κοινωνικογεωγραφικού τύπου επιστημονική έρευνα και όχι δημοσιογραφικούς σκοπούς

Για δική σας περισσότερη άνεση μπορείτε να μην απαντήσετε σε ερωτήσεις που είναι πολύ προσωπικές αν δεν επιθυμείτε

Βάλτε ότι σύμβολο, λέξη ή φράση θέλετε σε κάθε απάντησή σας αρκεί να φαίνεται τι έχετε απαντήσει

Ευχαριστούμε πολύ

1. Ηλικία:

25-35

36-45

46-50

50 και άνω

Άλλη απάσταση:.....

2. Επάγγελμα:

αγρότης

επιχειρηματίας

αγρότης και ελεύθερος επαγγελματίας

ιδιωτικός υπάλληλος

δημόσιος υπάλληλος

άλλο:...ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΣ ΜΕΛΟΣ ΤΗΣ ΕΣΗΕΑ.....

3. Οικογενειακή κατάσταση:

παντρεμένος

παντρεμένος με παιδί

παντρεμένος με παιδιά

αρραβωνιασμένος με γυναίκα

εργένης

συζώ με γονείς

συζώ με άλλους συγγενείς

συζώ με φίλο ή φίλους

άλλη απάντηση:.....

4. Όταν έχετε ελεύθερο χρόνο που διασκεδάζετε;

σε μπαρ

σε κλαμπ

σε καφεενία

σε οικογενειακές και συγγενικές μαζώξεις

στο σπίτι με τηλεόραση

στο σπίτι με φίλους

άλλη απάντηση(συμπληρώνετε ό,τι θέλετε εδώ)

Στη συνέχεια ακολουθούν ερωτήσεις που είναι σχετικές με τις πυρκαγιές του 2007. Τον Δήμο Ζαχάρως, τα χωριά και τους ανθρώπους, τους βρήκε ένα μεγάλο κακό με τις πυρκαγιές το έτος 2007. Η έρευνα που κάνουμε για τις πυρκαγιές έχουν σκοπό την εξέλιξη της κοινωνικής έρευνας, είναι ανώνυμες οι απαντήσεις και τα συμπεράσματα της επιστήμης ελπίζουμε να κάνουν μόνο καλό στον τόπο.

5. Οι φωτιές ήταν εμπρησμοί;

Ναι

Όχι

6. Οι φωτιές προκλήθηκαν καθαρά από φυσικούς παράγοντες;

Ναι

Όχι

7. Το πυροσβεστικό σώμα ήταν σε ετοιμότητα;

Ναι

Όχι

8. Ποιος θεωρείται ότι έφταιξε περισσότερο στο χειρισμό των πυρκαγιών κατά τη διάρκειά τους σε επίπεδο πολιτικών αποφάσεων:

το κράτος

η ελληνική πολιτεία

η πολιτική προστασία Ελλάδος

τα αρμόδια υπουργεία που έπρεπε να συνεννοηθούν για την αντιμετώπιση της κατάστασης

η τοπική αυτοδιοίκηση

άλλος διοικητικός παράγοντας

άλλη απάντηση:.....

9. Ποιοι φορείς βοήθησαν περισσότερο τους ανθρώπους και τα χωριά που αντιμετώπισαν καταστροφές;

Το κράτος

Η κυβέρνηση και το κόμμα του Κ. Καραμανλή

Η τοπική αυτοδιοίκηση

Οι ιδιωτικές επιχειρήσεις που χρηματοδότησαν τον τόπο

Οι μη κερδοσκοπικές εταιρείες όπως η 'unicef'

Άλλη απάντηση:.....

10. Ποιες κοινωνικές ομάδες ανθρώπων από τον τόπο βοήθησαν στην αντιμετώπιση της κατάστασης κατά τη διάρκεια των πυρκαγιών;

Εθελοντές οικολόγοι

Πρόσκοποι

Μαθητές

οι γιατροί

Άλλη απάντηση:.....

11. Τοποθετήστε αριθμούς στα παρακάτω κοινωνικά φαινόμενα, από το 1 μέχρι το 5, από το χαμηλότερο έως το μεγαλύτερο που πιστεύετε ότι εμφανίστηκαν κατά τη διάρκεια αντιμετώπισης των πυρκαγιών.

Εχθρα 2...

Συμφέροντα 1...

Μίσος 3...

Αλληλεγγύη 5...

Συνεργασία 4...

12. Από αυτή τη βοήθεια δόθηκαν χρήματα σε ανθρώπους για να βοηθηθούν.
Δόθηκαν και σε κάποιους που τελικά δε χρειαζόνταν βοήθεια;

ναι

όχι

ίσως

δε γνωρίζω

*** Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η βοήθεια της Αυστραλιανής Κυβέρνησης προς τα θύματα της φωτιάς (1.800.000 ευρώ) τα οποία η τοπική αυτοδιοίκηση της Ζαχάρως με την προκλητική ανοχή των τοπικών παραγόντων και των αρμοδίων υπηρεσιών, επιχείρησαν να τα χρησιμοποιήσει για την ανέγερση δημαρχείου !!! σε χώρο οικιστικού πρασίνου ! Και μάλιστα με απ ευθείας ανάθεση σε τεχνική εταιρεία στο ΔΣ της οποίας ήταν εκδότης τοπικής εφημερίδας ...Η υπόθεση βρίσκεται υπό δικαστική διερεύνηση . Η Αυστραλιανή κυβέρνηση απέσυρε τα χρήματα...

13. Σε κάποια χωριά έγιναν μεγάλες καταστροφές και δόθηκαν χρήματα για να βοηθηθούν οι υποδομές τους, σχολεία, αθλητικές εγκαταστάσεις και άλλες βασικές ανάγκες. Η ερώτηση είναι η εξής: Βελτιώθηκε η κατάσταση στους τόπους αυτούς;

ναι

όχι

πολύ

λίγο

14. Πιστεύετε ότι έχει μειωθεί ο τουρισμός λόγω των πυρκαγιών του 2007;

Ναι

Όχι

15. Αν ναι, πιστεύετε ότι υπάρχει η υποδομή για να ξαναπάρει 'τα πάνω του' ο τουρισμός;

Ναι

Όχι

16. Σε ποιο χωριό συγκεντρώνονται οι πιο πολλοί τουρίστες όταν έρχονται το καλοκαίρι στο δήμο Ζαχάρως;

Στην παραλία της Ζαχάρως

Στην πλατεία της Ζαχάρως

Στον Κακόβατο

17. Η περιοχή της Νατούρα πιστεύετε ότι:

Θα πρέπει να είναι προστατευμένη και με απαγόρευση να χτιστεί οτιδήποτε

Θα πρέπει να χτιστεί όπου κρίθει σκόπιμο

*** Στην προστατευόμενη περιοχή δεν πρέπει να γίνεται καμιά παρέμβαση . Ειδικά στις Ζώνες απόλυτης προστασίας. Δυστυχώς μετά από δημοσιογραφική έρευνα της Ελευθεροτυπίας αποκαλύψαμε ότι εκεί μέσα είχε χτίσει ΜΕ ΠΛΑΣΤΕΣ ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΕΣ ΑΔΕΙΕΣ , ξενοδοχειακή μονάδα ο έκπτωτος λόγω της παραβατικότητάς του πρώην δήμαρχος της Ζαχάρως. Γιά την υπόθεση υπάρχει δικαστικό Βούλευμα που παραπέμπει τον πρώην δήμαρχο σε δίκη...

18. Το ντοκιμαντέρ Sugartown – Η επόμενη μέρα:

Καταγράφει τι συνέβη στον τόπο

Δεν κάνει καλή καταγραφή της κατάστασης

19. Το ντοκιμαντέρ Sugartown – Η επόμενη μέρα έγινε για:

Να δυσφημίσει τη Ζαχάρω

Να αναδείξει κάποια προβλήματα του τόπου και της ελληνικής επαρχίας γενικότερα

Και τα δύο

Άλλη απάντηση:.....

20. Πιστεύετε ότι οι περιοχές που είναι πιο ανεπτυγμένες είναι οι:

Ορεινές

Πεδινές

21. Οι άνθρωποι που ζούνε στα βουνά είναι πιο απομονωμένοι;

Ναι

Όχι

22. Ποια οικονομική-εμπορική δραστηριότητα αυξήθηκε μετά το 2007;

καμία

23. Ποια οικονομική-εμπορική δραστηριότητα μειώθηκε μετά το 2007;

ολική καταστροφή του αγροτικού τομέα

24. Ποιο είναι το κύριο επάγγελμα με το οποίο οι άνθρωποι στη Ζαχάρω επιβιώνουν;

αγρότες...

25. Θα θέλατε να γίνει ένα άλλο ντοκιμαντέρ για να δείξει τα καλά και τις ομορφιές του τόπου;

Ναι

Όχι

26. Εκτός από το υπέροχο τοπίο με τον μεσογειακό ήλιο και τις απέραντες αμμουδιές τι άλλο έχει να επιδείξει ο Δήμος Ζαχάρως και τι θα θέλατε να γίνει γνωστό από τον τόπο σε ένα ντοκιμαντέρ ;

(μπορείτε να γράψετε απλά κάποιες λέξεις και όχι μεγάλες προτάσεις για τη δική σας διευκόλυνση)

Λιμνοθάλασσα του Καιάφα - Ιαματικά...Λουτρά- Γραφικά χωριονδάκια στα ορεινά

Στη συνέχεια ακολουθούν ερωτήσεις σχετικά με την επίσκεψη των γυναικών από τη μακρινή Ρωσία γεγονός για το οποίο η Ζαχάρω έγινε διάσημη μέσα από το ντοκιμαντέρ ‘Sugartown- Οι γαμπροί’ και ακολουθούν μέχρι σήμερα αυτό το παράδειγμα διάφορες περιοχές όπως στην κοντινή μας Ισπανία. Άντρες και γυναίκες μεταφέρονται σε περιοχές λίγο πιο μακριά από τον τόπο τους για να βρουν ταίρι. Επίσης είναι γνωστό ότι στο νομό Ηλείας οι άντρες είναι περισσότεροι από τις γυναίκες. Πάμε λοιπόν να ερευνήσουμε μαζί και να δώσετε απαντήσεις σε

ερωτήματα που ίσως δεν τα έχετε σκεφτεί ή δεν τα έχετε συζητήσει. (Οι απαντήσεις σας σε κάθε ερώτηση μπορεί να είναι πάνω από μία ή να γράψετε μία δικιά σας απάντηση)

27. Ποιος είναι το πιο σημαντικό για σας σε μια γυναίκα:

(βάλτε αριθμούς από το νούμερο 1 που είναι το πιο σημαντικό για εσάς)

2- Περιποίηση του εαυτού της και διατήρηση της ομορφιάς της

3--Επαγγελματική καριέρα

6--Προσωπικά χόμπι

4--Γνώσεις και ικανότητες για την οργάνωση του νοικοκυριού

1- Καλή ανατροφή των παιδιών

5--Σεξουαλική συνεύρεση με το σύζυγο

7--Η καταγωγή μιας γυναίκας (δλδ συγκεκριμένη προτίμηση για την υπηκοότητα της γυναίκας)

28. Γιατί οι γυναίκες μετά σχολείο φεύγουν από τον τόπο;

Εύρεση εργασίας

Επιθυμία για ανεξαρτησία

Απεγκλωβισμός από την οικογένεια

Για να σπουδάσουν και να μορφωθούν περισσότερο

Θέλουν να ζήσουν στην πόλη επειδή είναι πιο εύκολα

Άλλη απάντηση:.....

29. Γιατί οι άντρες μένουν στον τόπο τους περισσότερο;

Έχουν εργασία

Τους αρέσει η αγροτική ζωή

Τους αρέσει περισσότερο η ζωή στο χωριό παρά σε μια πόλη

Δεν θέλουν να ζήσουν δύσκολα μακριά από τον τόπο τους

Για οικονομική στήριξη του νοικοκυριού

Άλλη απάντηση

30. Πόσο δύσκολη πιστεύετε ότι θα ήταν η ζωή σας μακριά από τον τόπο σας;

Πάρα πολύ

Λίγο

Καθόλου

31. Γιατί ήθελαν να φύγουν οι Ρωσίδες από την πόλη Κλιν όπου μένουν στη Ρωσία και να έρθουν να δοκιμάσουν την τύχη τους στην Ελλάδα;

Λόγω της κακής τους οικονομικής κατάστασης

Λόγω προσωπικών προβλημάτων με τις οικογένειές τους

Λόγω του ότι δεν υπάρχουν καλοί άντρες στη Ρωσία

Πίστευαν ότι στην Ελλάδα θα ήταν καλύτερη η ζωή τους

32. Γιατί πιστεύετε ότι απέτυχε η προσπάθεια να μείνουν οι γυναίκες από τη Ρωσία στη Ζαχάρω;

Κοινωνικοί λόγοι

Οικονομικοί λόγοι

Θρησκευτικοί λόγοι

Δεν ταίριαζαν συναισθηματικά οι άντρες με τις γυναίκες

Προβλήματα στην επικοινωνία λόγω της διαφορετικής γλώσσας

Έφυγαν γιατί δεν υπάρχουν θέσεις εργασίας και υποδομές για τις γυναίκες

33. Ποιοι οι κύριοι λόγοι για τους οποίους έφυγαν οι γυναίκες από τη Ζαχάρω;

Δεν έβρισκαν δουλειά

Προβλήματα με τη γλώσσα και τη συνεννόηση

Δεν ένιωθαν αποδεκτές από τις οικογένειες των ντόπιων κατοίκων

Είχαν μεγάλες διαφορές σε μορφωτικό επίπεδο συγκριτικά με τους άντρες της Ζαχάρως

Δε βρήκαν τελικά αυτό που θα ήθελαν στον άντρα που γνώρισαν

Άλλη απάντηση:...Αν και αργά...καταλαβαν το φιασκο σε βαρος τους και την ντροπη

Από τότε που η Ζαχάρω έγινε πιο γνωστή με το ντοκιμαντέρ που ταξίδεψε σε πολλά μέρη του κόσμου πολλοί άνθρωποι πραγματικά απέκτησαν περισσότερο ενδιαφέρον για τον τόπο. Δημιουργήθηκαν όμως και κάποιες αρνητικές εικόνες για τη Ζαχάρω όχι στο εξωτερικό αλλά περισσότερο στο εσωτερικό της χώρας.

34. Πιστεύετε ότι η Ζαχάρω μέσα από το ‘Sugartown-Οι γαμπροί’

Ήταν καλή διαφήμιση για τον τόπο

Ήταν κακή διαφήμιση για τον τόπο

Άλλη απάντηση: *Ήταν η απόλυτη ντροπή για τη Ζαχάρω και για ολόκληρη την Ηλεία .
Η πιο αθλια και ρατσιστική εκδοχή μιάς κοινωνίας απεναντι στη γυναίκα*

35. Θα πηγαίνατε σε κάποια άλλη χώρα για τη γυναίκα ή τον άντρα που αγαπάτε
ή που είστε ερωτευμένος μαζί της;

Όχι

Ναι

Ίσως

36. Θα παντρευόσασταν κάποια γυναίκα που θα προερχόταν από:

Τα Βαλκάνια

Την Ασία

Την Αμερική

Την Ευρώπη

37. Θα παντρευόσασταν μία κοπέλα ή άντρα από άλλη χώρα αν τη/τον γνωρίζατε
στην Ελλάδα;

Όχι

Ναι

Ίσως

Στη συνέχεια ακολουθούν πιο γενικές ερωτήσεις σχετικά με τις υπηρεσίες του δήμου
Ζαχάρως

38. Γνωρίζετε για το Γραφείο Αλλοδαπών του δήμου Ζαχάρως;

Ναι

Όχι

39. Οι υπηρεσίες της Υγείας στη Ζαχάρω βρίσκονται σε επίπεδο:

Άριστο

Αρκετά καλό

Με πάρα πολλές ελλείψεις

40. Παρακολουθείτε τις αποφάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου του δήμου;

Ναι

Όχι

41. Ενημερώνεστε για τις αποφάσεις του Τοπικού Συμβουλίου του δήμου;

Ναι

Όχι

42. Παίρνετε μέρος με κάποιο τρόπο στις αποφάσεις του τόπου σας;

Ναι

Όχι

43. Αν ναι με ποιον τρόπο το κάνετε;

...κριτική και έλεγχος στην τοπική εξουσία

44. Θα θέλατε να παίρνετε περισσότερο μέρος στις διαδικασίες αποφάσεων που αφορούν τους ίδιους;

Ναι

Όχι

45. Οι νέοι άνθρωποι έχουν μέλλον στη Ζαχάρω;

Ναι

Όχι

46. Οι κατάλληλες υποδομές για να κρατήσουν τον κόσμο στον τόπο:

Δεν υπάρχουν

Σχηματίζονται

Υπάρχουν

Άλλη απάντηση: *Θα περάσει πολύς καιρός για να ανθίσει η οικονομία*

47. Τα παιδιά σας;

Θα θέλατε να φύγουν όταν μεγαλώσουν

Να μείνουν και να ακολουθήσουν το επάγγελμα με το οποίο ζει την οικογένεια

Να φύγουν να σπουδάσουν και να γυρίσουν μορφωμένοι με σκοπό να βοηθήσουν τον τόπο να αναπτυχθεί

48. Αυτήν τη χρονική στιγμή υπάρχει μεγάλη οικονομική ύφεση. Όμως η επαρχία ήταν πάντα σε πιο δύσκολη θέση από αυτή των μεγάλων πόλεων. Ποιος πιστεύετε ότι θα σώσει την κοινωνία;

Ένα καλύτερο οικονομικό σύστημα

Ένα καλύτερο πολιτικό σύστημα

Το κράτος

Η κυβέρνηση

Ο δήμαρχος

Ο θεός

Η οικογένειά σας

49. Ποια τα σχέδιά σας για το μέλλον;

Να κάνετε οικογένεια

Να κάνετε πολλά παιδιά

Να μορφώσετε τα παιδιά σας

Να έχετε μεγάλο σπίτι και πολλά λεφτά

Να έχετε πάντα την υγεία σας για να μπορείτε να δουλεύετε για να ζείτε αξιοπρεπώς

50. Αν σας έβαζαν δήμαρχο μία φορά στη ζωή σας τι θα ήταν αυτό που θα αλλάζετε στον τόπο σας;

(μπορείτε να εκφραστείτε με λέξεις, φράσεις, προτάσεις, ότι θέλετε αρκεί να καταλαβαίνετε αυτό που γράφετε)

Σεβασμος στο περιβάλλον - Διαφάνεια - Εντιμότητα - Θεσεις εργασιας - Εργα πνοής
και όχι βιτρίνας - Κινητρα για τους νεους να μειουν στην επαρχια κλπ.....

51. Σχετικά με τις πυρκαγιές και το χειρισμό της κατάστασης ποιος θεωρείται ότι στάθηκε στο ύψος του μέσα σε όλη αυτήν την καταστροφή;

ο κόσμος που είχε τις μεγάλες καταστροφές

κάποιοι τοπικός άρχοντας

οι νέοι ντόπιοι και ξένοι που ήρθαν να βοηθήσουν

52. Ποιος θεωρείται ότι επωφελήθηκε από αυτήν την καταστροφή;

Οι καταπατητες δασικων εκτάσεων, οι καθε λογης "εργολαβοι", το πολιτικο συστημα
με τις ανεκπλήρωτες υποσχέσεις του ...

53. Τι ήταν αυτό που σας απογοήτευσε περισσότερο;

η καταστροφή της φύσης

ότι υπάρχουν άνθρωποι που μπορούν να κάνουν τέτοιο κακό

που κάποιοι δεν ενδιαφέρονται καθόλου για τον τόπο τους

που κάποιοι δε σέβονται καθόλου τον κόπο των μεγαλύτερων ανθρώπων και των αγροτών

54. Σύμφωνα με την τελευταία ανάρτηση στο ιστολόγιό σας που μας φαίνεται πολύ χρήσιμο τόσο για την ενημέρωσή μας για τα θέματα του τόπου από τον οποίο καταγόμαστε πως θα ήταν ένα άλλο ντοκιμαντέρ που θα κατασκευάζατε;

Αναδειξη των προβληματων της τοπικης κοινωνιας , εικονα απο τις μοναδικες
ομορφιες της περιοχης , μηνυματα σεβασμου στο περιβάλλον , αποκαλυψεις για την
προκλητικα παρανομη δραστηριοτητα των τοπικων "αρχόντων" ...

55. Ποιές πιστεύετε ότι είναι οι αξίες που έχουν κλονιστεί στον τόπο σας περισσότερο;

Η εμπιστοσύνη των πολιτών απέναντι στην εκάστοτε εξουσία

56. Ποιά κοινωνικά φαινόμενα προκύπτουν όταν έχουμε εισροή μεταναστευτικών πληθυσμών από τις πιο φτωχές χώρες των Βαλκανίων και από τον φτωχό νότο;

ανεργια - ξενοφοβια- ρατσισμος - εκμετάλλευση της ανθρωπινης ελπίδας για ενα
καλυτερο αυριο

57. Ποιές καχεξίες της ελληνικής κοινωνίας στην επαρχία εμφανίστηκαν μέσα από την κρίση με τις πυρκαγιές του 2007 και αν μία κρίση βοηθά στην εμφάνιση των αρνητικών του πολιτικού μας συστήματος;

Οι πυρκαγιές του 2007 στην Ηλεία με τους δεκάδες νεκρούς και τις φοβερές φυσικές καταστροφές ανέδειξαν την γύμνια της κρατικής μηχανής και την αντιφατικότητα των αρμοδίων υπηρεσιών στο ζήτημα διαχείρισης της κρίσης. Μάλιστα για το θέμα αυτό έχουν παραπεμφθεί σε δίκη που βρίσκεται σε εξέλιξη ...τοπικοί παράγοντες, και αξιωματούχοι της Πυροσβεστικής οι οποίοι με τις παραλείψεις τους προκάλεσαν την φρίκη. Πράγματι η κάθε κρίση είναι ένα τεστ για το εκάστοτε πολιτικό σύστημα και ο τρόπος που αντιμετωπίζεται αυτή, συνθέτει την εικόνα του τρόπου λειτουργίας του κράτους.

Άρθρο εφημερίδα: Καθημερινή, μερομηνία δημοσίευσης: 16-09-07,

Κτίζουν ξενοδοχεία πάνω στα καμένα της Ζαχάρως

Συμφωνία ΚΕΔ – δήμου για την εκμετάλλευση «φιλέτου» σε προστατευόμενη περιοχή

Των Γιωργου Λιαλιου - Τανιας Γεωργιοπουλου

Μετά τις πυρκαγιές, η «ανάπτυξη» έρχεται να ολοκληρώσει την καταστροφή στην Ηλεία. Τη μονιμοποίηση εκατοντάδων αυθαιρέτων και την κατασκευή ξενοδοχείων, ταβερνών και μπαρ σε προστατευόμενη περιοχή του νομού αποφάσισε να δρομολογήσει την περασμένη εβδομάδα το υπουργείο Οικονομικών διά της Κτηματικής Υπηρεσίας Δημοσίου. Με αυτό τον τρόπο υποστηρίζει ότι θα προωθήσει την οικονομική ανόρθωση της περιοχής, που επλήγη από τις πυρκαγιές. Η συμφωνία που υπεγράφη ανάμεσα στην ΚΕΔ και στον πυρόπληκτο δήμο Ζαχάρως, τέσσερις μόλις ημέρες πριν από τις εκλογές, προβλέπει την παραχώρηση για 49+20 χρόνια του δικαιώματος εκμετάλλευσης του παραλιακού μετώπου του δήμου, το οποίο έχει βάνουσα καταπατηθεί κατά τα προηγούμενα έτη, προφανώς με σημαντικά οικονομικά οφέλη για τον δήμο κυρίως. Η συμφωνία (που μοιάζει να επιβραβεύει τις καταπατήσεις και τις αυθαιρεσίες) επετεύχθη έπειτα από πολυετείς προσπάθειες παραγόντων της περιοχής, που έχουν κατά νου μεγαλεπήβολα σχέδια για την τουριστική ανάπτυξη της περιοχής. Σχέδια που όμως προσκρούουν καταφανώς στο ισχύον νομικό καθεστώς προστασίας της περιοχής. Θα αλλάξει, προκειμένου να υλοποιηθούν;

Οι καταστροφικές πυρκαγιές στην Ηλεία φαίνεται ότι έδωσαν την κατάλληλη αφορμή για τη νομιμοποίηση αυθαιρεσιών και την προώθηση σχεδίων σε βάρος του ευαίσθητου οικοσυστήματος της παραλίας, με πρόφαση την ανάπτυξη της πυρόπληκτης περιοχής. Το Μνημόνιο Συναντίληψης και Συνεργασίας (που υπέγραψαν ΚΕΔ και δήμος Ζαχάρως και παρουσιάζει σήμερα η «Κ») προβλέπει την παραχώρηση στον δήμο 780 δημόσιων κτημάτων στα διοικητικά του όρια –η

πλειονότητα των οποίων είναι καταπατημένη- για διάστημα έως 69 έτη. Ιδιαίτερη αναφορά στο μνημόνιο γίνεται σε πέντε συνεχόμενα ακίνητα (ABK 98-102), έκτασης 2.593 στρεμμάτων, τα οποία αποτελούν το «φιλέτο» της περιοχής, καθώς καταλαμβάνουν σχεδόν το σύνολο της παραλιακής έκτασης της Ζαχάρας.

Το Μνημόνιο σχεδιάζει την ανάπτυξη της παραλίας σε δύο φάσεις. Στην πρώτη φάση προβλέπει τη δημιουργία τουλάχιστον δέκα λυόμενων καντινών, που θα μισθωθούν από τον δήμο σε ιδιώτες με διαγωνισμό. Ο δήμος θα αναλάβει την υποχρέωση να υποστηρίξει τις καντίνες με τις απαραίτητες υποδομές: αποχωρητήρια, χώρους στάθμευσης κ.λπ. Στη δεύτερη φάση «θα θεσμοθετηθούν χρήσεις, οι οποίες σε επιλεγμένες περιοχές του ακινήτου θα επιτρέπουν και τη δημιουργία μόνιμων και σημαντικών εγκαταστάσεων τουρισμού και αναψυχής (αναψυκτήρια, ξενοδοχειακά καταλύματα, camping κ.ά.)». Για την ανέγερση των νέων εγκαταστάσεων τουρισμού, ο δήμος Ζαχάρας αναλαμβάνει «να προωθήσει έγκαιρα όλες τις αναγκαίες πολεοδομικές ρυθμίσεις, όπως αυτές απορρέουν από τη μελέτη ανάπλασης που θα εκπονήσει».

Ωστόσο απορίας άξιον είναι το πώς θα υλοποιηθεί η προβλεπόμενη από το μνημόνιο δεύτερη φάση της «ανάπτυξης». Κι αυτό γιατί η επίμαχη περιοχή ανήκει στο δίκτυο Natura 2000 και εμπίπτει στους περιορισμούς που έχουν καθοριστεί με το Προεδρικό Διάταγμα 1161/20 Σεπτεμβρίου 1993, το οποίο χαρακτηρίζει τη συγκεκριμένη έκταση ως «Ζώνη B1». Σε αυτήν επιτρέπονται (με βάση το άρθρο 19 παρ. 1 και 3 του ν.1577/1985) μόνο «ελαφρές» εγκαταστάσεις (στέγαστρα, αποχωρητήρια, τέντες, κιόσκια κ.λπ.) και μικρά έργα για τη διαμόρφωση του εδάφους. Ειδικά στην παραλιακή ζώνη το διάταγμα επιτρέπει λυόμενες κατασκευές, αυστηρά για την εξυπηρέτηση των λουομένων (όπως καμπίνες αποδυτηρίων, στέγαστρα κ.ά.). Παράλληλα γίνεται σαφές ότι στη ζώνη B1 δεν επιτρέπονται η κατοικία, οι ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις, ή οποιεσδήποτε εγκαταστάσεις εμπορίου, εστίασης ή αναψυχής (λ.χ. καταστήματα, αποθήκες, ταβέρνες, καφετέριες, μπαρ).

Ο μόνος τρόπος να «παρακαμφθεί» η Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου Ηλείας είναι φυσικά να τροποποιηθεί. Το ενδεχόμενο αυτό άλλωστε αφήνει εμμέσως ανοιχτό το μνημόνιο, προβλέποντας τον «καθορισμό χρήσεων γης και όρων δόμησης επί τμημάτων του ακινήτου» προκειμένου να υλοποιηθεί η δεύτερη φάση της επένδυσης. Η αλλαγή του πλαισίου θα μπορούσε να δρομολογηθεί μέσω του υπό διαβούλευση Ειδικού Χωροταξικού Σχεδίου για τον Τουρισμό, στο οποίο υποχρεούνται να προσαρμοστούν όλα τα κατώτερα επίπεδα πολεοδομικού σχεδιασμού. Πρέπει να σημειωθεί ότι, σύμφωνα με το μνημόνιο, για την ανέγερση των τουριστικών εγκαταστάσεων θα διενεργηθεί διεθνής διαγωνισμός «για το επιχειρηματικό σχήμα που θα αναλάβει την ανάπτυξη, διαχείριση και λειτουργία του ακινήτου, σε ό,τι αφορά τη δεύτερη φάση ανάπτυξης».

Οι καταπατητές

Ενα άλλο σημείο του Μνημονίου, που αξίζει προσοχής αφορά στη διαχείριση των καταπατημένων εκτάσεων. Όπως αναφέρεται, «για τα 780 περίπου δημόσια ακίνητα, η πλειονότητα των οποίων είναι καταπατημένα, η ΚΕΔ και ο δήμος Ζαχάρας προτίθενται να ελέγξουν και να αξιολογήσουν τη σημερινή τους κατάσταση και να τα εντάξουν στον μέγιστο δυνατό βαθμό στο πρόγραμμα ανασυγκρότησης που διαμορφώνεται». Με άλλα λόγια, το μνημόνιο αφήνει ανοιχτό το «παράθυρο» για τη νομιμοποίηση των αυθαιρέτων και των καταπατήσεων. Το επιβεβαιώνει άλλωστε και

ο δήμαρχος Ζαχάρως κ. Πανταζής Χρονόπουλος· όπως δήλωσε στην «Κ», «οι κάτοικοι οικισμού που δημιουργήθηκε σε καταπατημένες εκτάσεις της παραλίας μπορούν να πληρώσουν -με βάση νόμο του 1997- τη σημερινή αντικειμενική αξία προκειμένου να αποκτήσουν την κυριότητα του ακινήτου.

Από τα έσοδα που θα προκύψουν, το 75% θα το εισπράξει ο δήμος και το 25% η ΚΕΔ. Οσοι έχουν μόνο δύο έως πέντε στρέμματα στην περιοχή αλλά έχουν καταπατήσει και καλλιεργούν 200 στρέμματα, θα φύγουν σε μια ημέρα». Με αυτό τον τρόπο, όπως ανέφερε στην «Κ», ο δήμαρχος Ζαχάρως εκτιμά ότι «θα γλιτώσουμε από τους καταπατητές».

Αντιδράσεις

Η ανέγερση ξενοδοχείων, ταβερνών και καντινών σε προστατευόμενη περιοχή, ως μέσο ανάπτυξης της πυρόπληκτης Ζαχάρως συνάντησε από την πρώτη στιγμή αντιδράσεις. «Το γνωστό μακάβριο έργο: πάνω στ' αποκαΐδια και τα συντρίμια, γύρω από τα μνήματα των νεκρών και τα καψαλισμένα μνημεία ιστορίας και πολιτισμού, στήνεται η γνωστή αγοραπωλησία της καταστροφής», δηλώνει στην «Κ» ο πρώην πρόεδρος του Συνασπισμού κ. Νίκος Κωνσταντόπουλος. «Αντί για ανάπλαση, αποκατάσταση και ανόρθωση της περιοχής, σε μια από τις ωραιότερες περιοχές της Ευρώπης του δικτύου Natura, αρχίζει το παζάρι με τα αυθαίρετα, τα καταπατημένα, τα διεκδικούμενα, τους ντελάληδες και τους μεσίτες, που χρόνια τριγυρνάνε στην περιοχή. Το ελληνικό κράτος διά των κυβερνητικών επιλογών, επιμένει σε μοντέλα στρεβλής ανάπτυξης και πελατειακών σχέσεων, ξεπουλάει συλλογικά αγαθά και διδάσκει τους πολίτες να λεηλατούν και να καταστρέφουν τον εθνικό πλούτο, για να κερδοσκοπούν οι μεσάζοντες και να ανταγωνίζονται σε νεοπλουτισμό οι επιτήδειοι. Ομως αυτά που γίνονται στη Ζαχάρω δεν είναι μοιραία ούτε αναπόφευκτα». Από την πλευρά του ο δήμαρχος Ζαχάρως υποστηρίζει ότι ο δήμος θα σεβαστεί το ιδιαίτερο φυσικό περιβάλλον της περιοχής. «Πάμε να ομορφύνουμε τον τόπο και να διώξουμε τους καταπατητές και όχι να τσιμεντοποιήσουμε».

Σε κάθε περίπτωση, οι καταπατήσεις και οι αυθαιρεσίες δεν είναι καινούργια υπόθεση στο παραλιακό μέτωπο της Ηλείας. Όπως επιβεβαιώνει ο τέως προϊστάμενος της ΚΕΔ Ηλείας, κ. Νίκος Παπαβασιλείου, ολόκληρη η παραλία της Ζαχάρως, αλλά και τμήματα άλλων γειτονικών περιοχών είναι καταπατημένα, ενώ οι τελευταίες κατεδαφίσεις αυθαιρέτων έγιναν το 1987. Ο ίδιος ο κ. Παπαβασιλείου δέχθηκε ιδιαίτερη πολεμική από πολιτικούς παράγοντες του νομού και τελικά απομακρύνθηκε από τη θέση του...

Προστατευόμενος παράδεισος από θίνες, λίμνη και δάσος

Σύμφωνα με τον επίσημο κατάλογο του ΥΠΕΧΩΔΕ για τις περιοχές Natura, η επίμαχη ζώνη, δηλαδή η παράκτια περιοχή της Ζαχάρως, είναι ιδιαίτερης σπουδαιότητας «καθώς αποτελεί πολύ σημαντικό οικοσύστημα, με πλούσια χλωρίδα και πανίδα, λόγω του συνδυασμού παράκτιου δάσους, θινών και λίμνης».

Ολόκληρη η περιοχή της Natura είναι παράκτια, καλύπτει έκταση 31.270 στρεμμάτων και περιλαμβάνει, εκτός από την επίμαχη ζώνη, το πευκοδάσος της Στροφυλιάς, τη λίμνη Καϊάφα, τις θίνες που εκτείνονται μεταξύ της αποξηραμένης λίμνης Αγουλινίτσας και του χωριού Κακόβατος, τον λόφο Ελληνικό (ή Σταυρός),

τον αρχαιολογικό χώρο της περιοχής του Καϊάφα, τα σπήλαια των Ανυγρίδων Νυμφών και τις ιαματικές πηγές του Καϊάφα.

Οπως σημειώνεται στον κατάλογο Natura του ΥΠΕΧΩΔΕ, στην παραλία αναπτύσσονται θίνες με κυρίαρχη τη φυτοκοινωνία *Ammophila arenariae*. Πίσω από αυτές τις θίνες αναπτύσσονται και πάλι σταθερές θίνες. Στην ευρύτερη περιοχή βρίσκει καταφύγιο η απειλούμενη χελώνα *Caretta caretta*, καθώς και δύο ακόμα είδη χελωνών, οι *Testudo hermanni* και *Mauremys caspica*. Προστατευόμενη είναι και η θαλάσσια περιοχή του κόλπου της Κυπαρισσίας και η παραλία του, στην οποία επίσης βρίσκει καταφύγιο η *Caretta caretta*.

Υπουργείο: επενδύστε τώρα, τα δικαιολογητικά... αργότερα

Στο σκεπτικό της «ανάπτυξης» με κάθε τρόπο, παρά τις εξαγγελίες για ολοκληρωμένα σχέδια και προσεκτικές κινήσεις όσον αφορά έργα και επενδύσεις στις πυρόπληκτες περιοχές, είναι και η απόφαση της 31ης Αυγούστου του 2007 του υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών (ΦΕΚ 1292) που απαλλάσσει τους μελλοντικούς επενδυτές στις πυρόπληκτες περιοχές από την υποχρέωση της προσκόμισης μιας σειράς δικαιολογητικών, μεταξύ των οποίων και η μελέτη περιβαλλοντικών όρων. Ετσι, σύμφωνα με την απόφαση, μπορεί κάποιος να ενταχθεί τώρα στον επενδυτικό νόμο και να επιδοτηθεί, εφόσον βρίσκεται σε πυρόπληκτη περιοχή, αλλά να προσκομίσει τα υπόλοιπα δικαιολογητικά αργότερα... πριν από την πρώτη δόση της ενίσχυσης.

Οπως αναφέρεται στο άρθρο 1 της εν λόγω Υπουργικής Απόφασης, «για την υποβολή αιτήσεων των επενδυτικών σχεδίων του Ν. 3299/2004 όπως ισχύει, που θα υλοποιηθούν στις χαρακτηριζόμενες ως πυρόπληκτες περιοχές, απαιτούνται μόνο τα γενικά δικαιολογητικά όπως ορίζονται από το άρθρο 1 της υπ' αριθμόν 33017/25-7-2007 απόφασης του υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών».

Τα δικαιολογητικά, η κατάθεση των οποίων αναβάλλεται, είναι τα λεγόμενα «ειδικά δικαιολογητικά» τα οποία σχετίζονται με το είδος της επένδυσης. Ωστόσο, στις περισσότερες επενδύσεις ορίζεται ως «ειδικό δικαιολογητικό» και η μελέτη περιβαλλοντικών όρων που σύμφωνα με την νέα απόφαση δεν χρειάζεται να κατατεθεί αρχικά.

Προκειμένου βέβαια για μια μεγαλύτερη επένδυση, όπως μια ξενοδοχειακή μονάδα, η Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ) κρίνεται στη συνέχεια απαραίτητη. Το πρόβλημα είναι ότι, όταν ο επενδυτής έχει κάνει συγκεκριμένες ενέργειες, όπως π.χ. να μισθώσει μια έκταση, δημιουργούνται σαφώς συνθήκες πίεσης ώστε να εγκριθεί η επένδυση ακόμη κι αν δεν πληροί τους περιβαλλοντικούς όρους.

